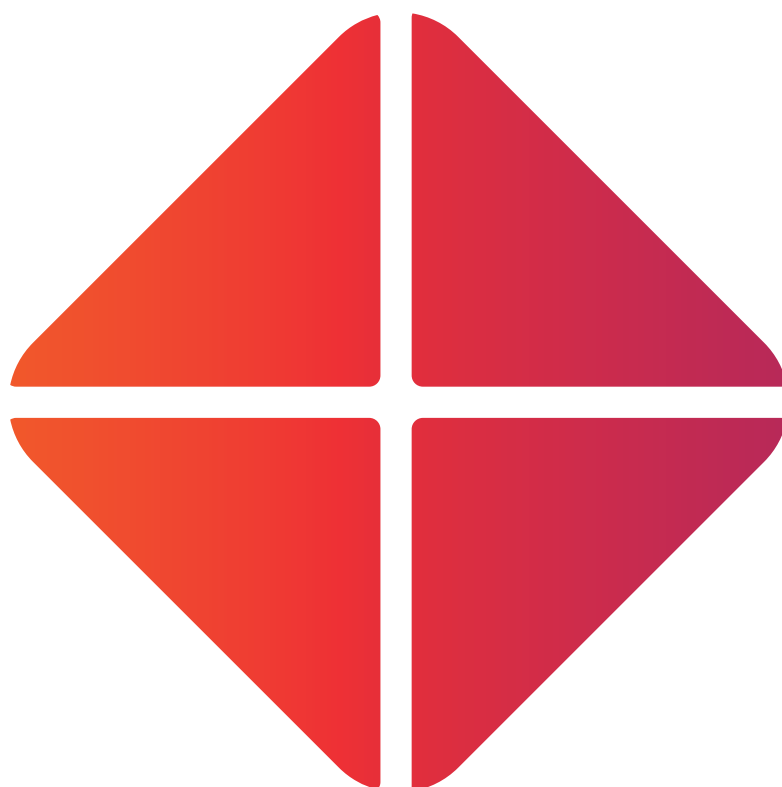

2022

בנק הפועלים

דין וחשבון שנתי

תוכן העניינים

261	ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח השנתי	8	דבר יו"ר הדירקטוריון
267	6. ממשל תאגידי	11	א. דוח הדירקטוריון וההנהלה
277	7. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם	17	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
309	8. נספחים	23	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
323	דוח תקופתי לשנת 2022	47	3. סקירת הסיכונים
371	מילון מונחים	90	4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקורות ונהלים
373	אינדקס	94	5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי
		95	ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
		97	ג. דוחות כספיים לשנת 2022
		102	דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
		111	ביאורים לדוחות הכספיים

הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד. בביאור 34 בדוחות הכספיים נכללת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד. חוברת הכוללת את נתוני הבנק תמסר לכל דורש, או באתר האינטרנט של הבנק, www.bankhapoalim.co.il

"לפעמים מחשבה על אחרים, עושה את כל ההבדל"

א.א. מילן

האזכור שבחברתי לשלב בראש מכתבי זה, על הרווחה הנובעת מחשיבה על האחר, באה השנה לידי ביטוי מיוחד בהחלטתנו לצאת לתהליך אסטרטגי רחב היקף בסיוע חברת ייעוץ בינלאומית. התהליך נמשך עשרה חודשים והגדיר מטרות, כיווני פעולה, דרכים להתאמת הבנק למציאות הכלכלית והעסקית הנוהגת, ובעיקר - הציב את לקוחותינו במרכז. בחודשים אלה הובלנו מהלך מובנה של חשיבה על לקוחותינו, על עובדינו ועל הסביבה העסקית כולה.

מהתכנית נגזרים שינויים מבניים וארגוניים שחלקם כבר יצאו אל הפועל; אימוץ תפיסת ניהול אגילית רחבה סביב בניית שבטים ייעודיים בתוך הבנק, תהליך שהולך ומושלם בימים אלה; פישוט הליכים וייעול מערכת; הגדרה מחדשת של תפיסת הסינוף והתאמתה לתכתיבי העידן החדש ולצורכי הלקוח המתהווים; והרחבת יכולות ההשכלה וההדרכה של צוותי עובדינו המסורים.

הקווים הנמחים של התכנית האסטרטגית נפרשים עד שנת 2026. בצד הביסוס העסקי והארגוני והתאמה של דפוסי ההפעלה, התכנית מקיפה את הגורמים שלדעתנו תהיה להם השפעה מכרעת על עתיד הבנק, ביניהם מודל שירות מוביל, ניצול משאבים אפקטיבי וחדשנות מبدלת במוצר הבנקאי.

לתפיסתנו, יכולות טכנולוגיות - ובראשן בינה מלאכותית, בצד יזמות עסקית על בסיס הבנקאות הפתוחה, יכולות סייבר תומכות ייצור, צמיחה ויצירתיות, וכן יכולות עדיפות של בנקאות חברתית - כל אלה יהיו גרעין ההשפעה המרכזי על הבנק העתידי.

התכנית בכללותה, בהיותה מושתתת על חשיבה ממוקדת לקוח, הופכת אותנו לארגון קשוב ומפוכח, מנהל סיכון אחראי ובעל תפיסות מתקדמות בדבר האחריות החברתית והסביבתית שלו. יש עוד דרך לפנינו, אך אנו מאמינים שהתוויון את השביל המנחה, המבדל והנכון עבורנו.

ארחיב עוד במשפט על הבנקאות החברתית מעוררת ההשראה שפותחה בבנק, המאגדת את קרן 'פועלים בקהילה', תחום האחריות החברתית (ESG), גיוון ונגישות, התנדבות ו'המרכז לצמיחה פיננסית'. כל אלו הוסיפו להעצים ולהעמיק את תמיכתם ואת מעורבותם בחברה הישראלית גם בשנה החולפת. בעבודתם שיתפו פעולה עם ארגונים חברתיים ועם גופי ציבור והובילו מאות מיזמים שמייצרים אימפקט של ממש בחברה הישראלית, באמצעות קידום תעסוקה ומוביליות (ניוד) חברתית, גיוון, שוויון מגדרי, הכלה וחינוך פיננסי.

קצב ההתרחשויות, הדינמיקה בשווקים ואירועים גאופוליטיים הקנו לשנת 2022 צבע ואופי ייחודיים. הייתה זו שנה של עשייה רבה, של לבטים עמוקים אך מעצימים, וכן של בניית יסודות ויכולת לשנים הקרובות. בצד המשך הצמיחה בעסקי הליבה של הבנק וניהול מפוכח של סיכונים מגוונים, התמודדה הנהלת הבנק גם עם שינויים בסביבה הכלכלית והעסקית ועם תרחישים חדשים, ובצד שקדה על בניית אסטרטגיה ועל יישומה.

המלחמה באירופה והשלכותיה על מחירי הסחורות והאנרגיה העצימו את המחזור הכלכלי של עלייה בשיעורי האינפלציה והביאו לשינויים מתחייבים במדיניות הבנק המרכזי ולמעבר מסביבת ריבית כמעט אפסית לריבית של מעל 4%. התהליך, המוכר לנו מתקופות אחרות, לווה בתנודתיות רבה בשווקים, בצד חששות מהאטה מתהווה או ממיתון, וכן בהשלכות חברתיות הראויות לתשומת לב מיוחדת.

על רקע כלכלי זה, שאפיין את רוב מדינות העולם, הוכיחה הכלכלה הישראלית חוסן איתן יותר מרוב המדינות במערב, אגב שמירה על יציבות כלכלית ופיננסית ראויה לציון. תמונה זו עלולה להיות מאתגרת לנוכח המדיניות המרסנת ועליות הריבית המשמעותיות, אך עדיין משתקף ממנה חוסן מרשים.

במסגרת התמונה הכלכלית הרחבה שתיארתי זה עתה, השלים בנק הפועלים שנת עסקים מצוינת, המאופיינת בהמשך צמיחה, בשיפור ביצועים ובהשבת הרווחיות - מעבר לזו הנובעת מעליית הריבית - וכן בהמשך התייעלות והשבחת הפרייון ובפעילות ענפה שנועדה לסייע ללקוחותינו המתמודדים עם ההשלכות של עליות הריבית.

בתוך כך, המשיך בנק הפועלים לשמור היטב על מדדי הסיכון בראייה עתידית. תשואה שנתית של 14.8% להון משקפת את ההשפעות החיוביות של העלאות הריבית על מאזן הבנק, אך גם את ההקפדה על צמיחה משמעותית, אחראית ומבוזרת בעסקי הליבה, אגב מינוף היכולות שלנו במגוון תחומים והתאמת החשיפה לסקטורים מופחתי סיכון.

התוצאות הפיננסיות המרשימות של הבנק לשנת 2022 נפרסות ביתר פירוט בעמודים הבאים של הדוח, ועל כן אנסה להתמקד במהות העשייה. המאפיין העיקרי של פעילותנו בשנת 2022 היה הכנה ומיצוב הבנק לתהליך אסטרטגי שדורש אופטימיזציה רב שנתית חלף מיצוי מקסימלי בפרקי זמן קצרים.

ולבסוף, לחשוב על אחרים פירושו להגיד דבר מה על הימים המיוחדים העוברים עלינו. אני משוכנע שאם נאמץ כולנו את העיקרון הבסיסי שבחרנו להדגיש כאן - לחשוב על האחר - נעשה בכך את כל ההבדל. בדרך זו נחזור לאיזון נכון, וכל אחת ואחד מאיתנו יוכלו לפנות להאדרת תחום עיסוקו.

בהערכה רבה,

ראובן קרופיק
יו"ר הדירקטוריון

8 במרץ, 2023

בנק הפועלים צמח מתוך הקהילה, ולאורך השנים נבנה כדי לשרת אותה. הבנקאות החברתית שלנו היא אבן יסוד בהצלחתנו העסקית ובייעודנו כבני אדם.

תפיסה זו, שהיא חלק בלתי נפרד מאמונתנו בבנקאות משפיעה (Impact Banking), השתלבה בחזון הבנק המחודש: מחויבים לצמיחה באמצעות בנקאות משפיעה, מתחדשת והוגנת ללקוחותינו.

לחשוב על אחרים פירושו גם להוקיר את עובדותינו ועובדינו המסורים והמוכשרים. בשנת 2022 נבחר שוב בנק הפועלים לאחד ממקומות העבודה הרצויים ביותר, והראשון מבין הבנקים. מלבד המקצוענות והכישרון הגדולים, שיעורי ההתנדבות החברתית הגבוהים בבנק מוכיחים גם הם כי לחשוב על אחרים לפעמים עושה את כל ההבדל.

לחשוב על אחרים פירושו להודות מקרב לב לבעלי מניותינו על התמיכה ועל האמון שנתנו בנו גם כשקיבלנו החלטות אמיצות בהתוויית ההון של הבנק ובביסוסו מתוך מחשבה ארוכת טווח - החלטות שהתגלו זה מכבר כנכונות ועדיפות. מבחינתנו כדירקטוריון, לחשוב על אחרים פירושו גם להעריך את פועלה של הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל דב קוטלר, לגבות אותה ולהודות לה. ההנהלה, שגם היא שינתה במקצת את פניה, התברכה במנהיג סוחף אחראי ומסור. תודה, דב.

כמו-כן, לחשוב על אחרים פירושו להודות לחברות וחברי הדירקטוריון: אנשים מקצועיים ודעתנים, לוחמי שקיפות ושומרי ממשל תאגידי, אכפתיים ומסורים לענייניו של הבנק.

2022

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

תוכן העניינים

76	3.4. סיכון נזילות ומימון	17	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
78	3.5. סיכון תפעולי	17	1.1. תיאור תמציתי של הבנק
81	3.6. סיכון ציית	17	1.2. מידע צופה פני עתיד
83	3.7. סיכון משפטי	18	1.3. מידע כספי תמציתי
83	3.8. סיכון מוניטין	22	1.4. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
83	3.9. סיכון רגולציה	22	1.5. יעדים ואסטרטגיה עסקית
84	3.10. סיכון כלכלי	23	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
84	3.11. סיכון אסטרטגי	23	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
85	3.12. סיכון סביבתי	27	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
87	3.13. סיכון מודל	34	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
88	3.14. חומרת גורמי הסיכון	43	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
90	4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים	45	2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה
90	4.1. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים	46	2.6. חברות עיקריות
93	4.2. בקרות ונהלים	47	3. סקירת הסיכונים
94	5. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי	47	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
		50	3.2. סיכון אשראי
		72	3.3. סיכון שוק

רשימת הטבלאות

18	טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן
27	טבלה 2-1: תמצית דוח רווח והפסד
28	טבלה 2-2: הרכב הרווח המימוני, נטו
29	טבלה 2-3: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית
30	טבלה 2-4: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
31	טבלה 2-5: פירוט עמלות והכנסות אחרות
31	טבלה 2-6: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות
32	טבלה 2-7: רווח כולל
33	טבלה 2-8: מערך טכנולוגיית המידע
34	טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים
34	טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי מגזרי פעילות גישת ההנהלה
35	טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי
35	טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
36	טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך
37	טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק
37	טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות
37	טבלה 2-16: מידע נוסף פיקדונות הציבור
38	טבלה 2-17: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק
38	טבלה 2-18: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
39	טבלה 2-19: מכשירים נגזרים
39	טבלה 2-20: פרטים בדבר חלוקת דיבידנדים בשנתיים האחרונות
41	טבלה 2-21: חישוב יחס הלימות ההון
42	טבלה 2-22: יחס מינוף
43	טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים
52	טבלה 3-1: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור
53	טבלה 3-2: מידע נוסף על תנועה באשראי לציבור לא צובר
54	טבלה 3-3: מדדי סיכון אשראי
56	טבלה 3-4: הרכב יתרת הפרשה להפסדי אשראי
57	טבלה 3-5: סיכון אשראי לפי ענפי משק
59	טבלה 3-6: פילוח סיכון האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים
60	טבלה 3-7: ניתוח איכות האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל
61	טבלה 3-8: סיכון אשראי בענף הנדל"ן בחטיבה העסקית בישראל לפי שיעור המימון (LTV) וכושר ספיגה
64	טבלה 3-9: חשיפות עיקריות למדינות זרות
65	טבלה 3-10: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
66	טבלה 3-11: סיכונים בתיק הלוואות לדיור
66	טבלה 3-12: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי
67	טבלה 3-13: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
67	טבלה 3-14: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 השנים האחרונות

67	טבלה 3-15: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק
68	טבלה 3-16: יתרת האשראי לאנשים פרטיים
69	טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה
69	טבלה 3-18: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים
69	טבלה 3-19: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון
70	טבלה 3-20: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
71	טבלה 3-21: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק
73	טבלה 3-22: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
73	טבלה 3-23: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
74	טבלה 3-24: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית
75	טבלה 3-25: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה
75	טבלה 3-26: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן
76	טבלה 3-27: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווג המאזני
77	טבלה 3-28: יחס כיסוי הנזילות (LCR)
77	טבלה 3-29: יחס מימון יציב, נטו (NSFR)
78	טבלה 3-30: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות
86	טבלה 3-31: סיכון אשראי בענפי משק בסיכון שורשי מוגבר במעבר לכלכלה דלת-פחמן (Transition Risk) - הבנק
89	טבלה 3-32: טבלת חומרת גורמי הסיכון

רשימת התרשימים

18	תרשים 1-1: נתונים ומדדים עיקריים ליום 31 בדצמבר 2022 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022
25	תרשים 1-2: תשואות אגרות-חוב ממשלתי, מדד המחירים לצרכן, ריביות ושוק המניות
29	תרשים 2-2: רווח מימוני נטו
34	תרשים 2-3: פילוח האשראי לפי מגזרים עיקריים ליום 31 בדצמבר 2022

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

1.1 תיאור תמציתי של הבנק

כללי

בנק הפועלים נוסד בשנת 1921 במטרה לעזור ולקדם את כלל ציבור הפועלים בישוב בארץ ישראל. הבנק הינו בנק אוניברסלי, המהווה "תאגיד בנקאי" בעל רישיון "בנק", לפי הוראות חוק הבנקאות. בשנת 1997 הופרט הבנק, והשליטה בו עברה לאריסון החזקות (1998) בע"מ ואחרים. בחודש נובמבר 2018 הפך הבנק לתאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. קבוצת הבנק פועלת בישראל במכלול תחומי הבנקאות ובתחומים הנלווים לבנקאות, ומשרתת מיליוני לקוחות בישראל ובעולם במגוון פעילויות פיננסיות בחמישה אזורי פעילות עסקיים מרכזיים:

- **בנקאות עסקית:** בנק הפועלים משרת מגוון לקוחות מהסקטור העסקי בישראל. השירות ללקוחות עסקיים גדולים (Corporate) ניתן באמצעות סקטורים המתמחים בענפי משק ספציפיים, ביניהם גם סקטור נדל"ן. השירות ללקוחות Middle Market ניתן באמצעות 10 מרכזי עסקים הפרוסים ברחבי המדינה. כמו-כן, לבנק פעילות עם לקוחות היי-טק באמצעות המותג Poalim Hi-tech ולקוחות עסקיים קטנים - המקבלים שירות דרך מרכזי השירות ורשת הסניפים הקמעונאיים.
- **בנקאות קמעונאית (Retail):** הבנקאות הקמעונאית של בנק הפועלים משרתת, בין השאר, לקוחות משקי בית, בנקאות פרטית ותושבי חוץ באמצעות מערך של 166 סניפים בתחומי אשראי צרכני, דיו, פאסיבה ותחומים נוספים. בנוסף משרת הבנק את לקוחותיו באמצעות "פועלים מקרוב", מרכזי ייעוץ Poalim Invest, מרכזי בנקאות פלטינום ללקוחות נבחרים ושני סניפים ניידיים המעניקים שירות ללקוחות בנקודות שירות ברחבי הארץ. כמו-כן, הבנק מעמיד לרשות לקוחותיו מגוון רחב של שירותים עצמיים ודיגיטליים המאפשרים ללקוח לבצע פעילות בנקאית באופן עצמאי, יעיל וזמין. שירותים אלו כוללים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים, אתר בנק הפועלים, אפליקציה לניהול חשבון, תקשורת כתובה, אתר ואפליקציה לעסקים, אפליקציית שוק ההון, מערכת מסחר פועלים MyTrade, אפליקציית פועלים open, מוקד "פועלים בטלפון", מוקד "פרו" - ללקוחות בעלי אוריינטציה דיגיטלית, מערכת קולית לקבלת מידע וביצוע פעולות (IVR), פניות כתובות מהאתר והאפליקציה ופניות ברשתות החברתיות.
- **פעילות שוק ההון בארץ ובחו"ל:** פעילות זו כוללת, בין היתר, מתן שירותי ביצוע פעולות מסחר בניירות-ערך ובנגזרים סחירים (ברוקראז'), שמירת ניירות-ערך, שירותי מסחר במטבעות ובנגזרים לא סחירים, שירותים למנהלי נכסים פיננסיים, ניהול הנוסטרו של הבנק.
- **פעילות השקעות, חדשנות ופיתוח עסקי:** פעילות השקעות נעשית בעיקר באמצעות קבוצת פועלים אקוויטי שהנה זרוע ההשקעות של הבנק בנכסים ריאליים. הבנק משקיע בחברות בוגרות, סטרטאפים וקרנות הון סיכון ופועל לקידום שיתופי פעולה עסקיים, הטמעה של חברות פינטק במערכות הארגון וכן השקיע ופיתח את פעילותה של bit שהינה אפליקציית התשלומים המובילה בישראל.
- **הפעילות הבינלאומית** של קבוצת הבנק עוסקת בין היתר במתן אשראי עסקי ללקוחות בארצות-הברית באמצעות סניף ניו-יורק וכן קיום קשרים עם בנקים ומוסדות פיננסיים ברחבי העולם.

1.2 מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע הצופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד הבינוי והשיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

1.3 מידע כספי תמציתי

תרשים 1-1: נתונים ומדדים עיקריים ליום 31 בדצמבר 2022 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022

הון	רווחיות	גידול באשראי	איכות האשראי
11.25%	14.8%	11.5%	0.87%
יחס הון עצמי רובד 1	תשואה להון	אשראי עסקי ומסחרי	NPL*
46,502 מיליוני ש"ח	6,532 מיליוני ש"ח	11.4%	1.64%
הון עצמי	רווח נקי	אשראי לדיור	יחס כיסוי כולל**

* אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית מתוך יתרה רשומה של אשראי לציבור.
** סך ההפרשה להפסדי אשראי (כולל בגין יתרות חוץ מאזניות) מתוך יתרה רשומה של האשראי לציבור.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
	2018	2019	2020	2021	2022
מדדי ביצוע עיקריים					
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון	7.1%	4.6%	5.3%	11.8%	14.8%
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽¹⁾	9.7%	7.1%	5.7%	11.9%	14.8%
תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון	6.1%	3.9%	5.6%	11.8%	14.8%
תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽²⁾	8.8%	6.7%	5.7%	11.9%	14.8%
תשואה לנכסים ממוצעים	0.57%	0.39%	0.41%	0.85%	1.01%
יחס הכנסות ⁽³⁾ לנכסים ממוצעים	3.05%	2.90%	2.65%	2.48%	2.78%
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים	1.97%	2.05%	1.77%	1.68%	2.09%
יחס עמלות לנכסים ממוצעים	0.73%	0.71%	0.63%	0.58%	0.57%
יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מפעילות נמשכת	65.1%	66.4%	56.9%	54.2%	44.5%
יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מנוטרל חריגים מפעילות נמשכת ⁽²⁾	57.8%	58.1%	56.7%	53.9%	44.5%
מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽⁴⁾	2.31%	2.26%	1.98%	1.79%	2.35%
יחס כיסוי נזילות (LCR)	120%	121%	140%	124%	122%
יחס מימון יציב נטו (NSFR) ⁽⁵⁾	-	-	-	*136%	130%
ליום 31 בדצמבר					
	2018	2019	2020	2021	2022
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽⁶⁾	11.16%	11.53%	11.52%	10.96%	11.25%
יחס הון כולל לרכיבי סיכון ⁽⁶⁾	14.39%	14.64%	14.60%	14.22%	14.70%
יחס מינוף ⁽⁶⁾	7.51%	7.61%	6.78%	6.03%	6.34%

* הוצג מחדש.

- (1) אינו כולל הוצאות בגין הפרשות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח או הפסד מהפרדות מישראל ופסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין הפרשות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (3) סך-כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.
- (4) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה [פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר](#) להלן) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות חייבים בגין פעילות ברכיבי אשראי שאינן נושאות ריבית.
- (5) יחס מימון יציב נטו (NSFR) מפורסם החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021. למידע נוסף, ראה [פרק סיכון נזילות ומימון](#) להלן.
- (6) למידע נוסף, ראה [פרק הון, הלימות הון ומינוף](#) להלן.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2018	2019	2020	2021	2022	
מדדי איכות אשראי עיקריים					
1.51%	1.76%	2.25%	**1.65%	1.64%	שיעור יתרת ההפרשה הכוללת להפסדי אשראי** מתוך האשראי לציבור
1.31%	1.58%	2.00%	**1.43%	1.40%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מתוך האשראי לציבור**
1.23%	1.80%	1.52%	**1.20%	0.89%	שיעור אשראי לציבור לא צובר או בפיגור של 90 יום או יותר מתוך האשראי לציבור**
0.20%	0.12%	0.09%	(0.06%)	(0.03%)	שיעור מחיקות חשבונאיות, נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור
0.22%	0.44%	0.64%	(0.37%)	(0.02%)	שיעור ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
2,595	1,799	2,056	4,914	6,532	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,579	2,778	2,205	4,957	6,532	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽¹⁾
2,231	1,503	2,165	4,914	6,532	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,215	2,619	2,205	4,957	6,532	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽²⁾
8,906	9,319	8,797	9,767	13,467	הכנסות ריבית, נטו
10,351	9,878	9,885	10,848	14,048	רווח מימוני, נטו***
4,868	3,889	4,379	4,625	4,453	הכנסות שאינן מריבית
3,318	3,240	3,155	3,355	3,705	מזה - עמלות
13,774	13,208	13,176	14,392	17,920	סך הכנסות
613	1,276	1,943	(1,220)	(34)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
8,960	8,776	7,501	7,803	7,972	הוצאות תפעוליות ואחרות
7,948	7,704	7,487	7,753	7,972	הוצאות תפעוליות ואחרות מנוטרלות חריגים ⁽³⁾
4,188	4,108	3,836	4,333	4,387	מזה - משכורות והוצאות נילות
רווח נקי למניה רגילה (בש"ח)					
1.68	1.13	1.62	3.68	4.89	רווח נקי למניה המיוחס לבעלי המניות של הבנק - בסיסי (בש"ח)

* לרבות הפרשה בגין יתרות חוץ-מאזניות.
 ** החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) בדרך של מכאן ולהבא. לעניין זה:
 1. שיעור יתרת ההפרשה הכוללת להפסדי אשראי מתוך אשראי לציבור ליום 1 בינואר 2022 לאחר יישום הוראת CECL הינו 1.80%.
 2. שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מתוך אשראי לציבור ליום 1 בינואר 2022 לאחר יישום הוראת CECL הינו 1.51%.
 3. בוטל המונח אשראי פגום ובמקומו מוצג אשראי לא צובר. מספרי ההשוואה לתקופות קודמות לא הוצגו מחדש. במידה ולצרכי נוחות מספרי השוואה היו מוצגים מחדש (משמע, חובות צוברים שסווגו בעבר כחובות פגומים, על-פי ההוראות החדשות לא היו נכללים במסגרת החובות שאינם צוברים), שיעור האשראי לציבור לא צובר או בפיגור של 90 יום או יותר מתוך האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2021 היה 1.13%.
 *** רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.
 (1) אינו כולל הוצאות בגין הפרשות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח או הפסד מהיפרדות מישראל והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
 (2) אינו כולל הוצאות בגין הפרשות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
 (3) אינו כולל הוצאות בגין הפרשות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ו-FIFA והשפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

ליום 31 בדצמבר					
2018	2019	2020	2021	2022	
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מהמאזן					
460,926	463,688	539,602	638,781	665,353	סך-הכל נכסים
84,459	88,122	138,711	189,283	133,424	מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
56,116	59,486	71,885	71,105	107,400	ניירות-ערך
282,507	292,940	301,828	352,623	388,727	אשראי לציבור, נטו
6,944	8,787	9,754	7,926	6,487	סיכון אשראי בעייתי, נטו*
2,178	3,867	3,208	2,897	3,444	אשראי לציבור שלא צובר הכנסות ריבית (NPL)*
423,270	425,467	499,703	596,034	618,850	סך-הכל התחייבויות
352,260	361,645	435,217	525,072	532,588	מזה - פיקדונות הציבור
4,528	3,520	6,591	11,601	8,696	פיקדונות מבנקים
30,024	26,853	23,490	25,582	26,866	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
37,544	38,181	39,873	42,735	46,502	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
נתונים נוספים					
23.7	28.7	22.0	32.1	31.7	מחיר מניה לטוף שנה (בש"ח)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר					
2018	2019	2020	2021	2022	
0.37	0.75	⁽¹⁾ 0.5	1.11	0.70	סך-הכל דיבידנד למניה (בש"ח)**
9,846	9,392	9,027	8,694	8,562	מספר משרות ממוצע

* החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) בדרך של מכאן ולהבא. במסגרת זו בוטל המונח אשראי פגום ובמקומו מוצג אשראי לא צובר. בנוסף, הלוואות לדיור בפיגור של 90 יום או יותר מסווגות כאשראי לא צובר. לצרכי נוחות, במידה ויתרת האשראי לציבור שלא צובר הכנסות ריבית (NPL) ליום 31 בדצמבר 2021 הייתה מוצגת מחדש יתרתה הייתה 3,955 מיליוני ש"ח. כמו-כן, במידה וסיכון האשראי הבעייתי נטו היה מוצג מחדש, יתרתו ליום 31 בדצמבר 2021 הייתה 7,796 מיליוני ש"ח. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#) בדוחות הכספיים.

** על-פי מועד ההכרזה. לעניין הכרזת דיבידנד לאחר תאריך המאזן ראה [פרק הון, הלימות הון ומינף](#) להלן.
 (1) שולם כדיבידנד בעין במניות, חושב בהתבסס על שווי מניות ישראלכרט ביום 8 במרץ 2020 (10.91 ש"ח).

מדדי ESG עיקריים - סביבה, חברה וממשל

בנק הפועלים מהווה חלק בלתי נפרד מהכלכלה ומהחברה בישראל וכארגון פיננסי גדול, יש לו השפעה משמעותית על הסביבה והקהילה שבהן הוא פועל. מתוך אחריות זו, הבנק משלב שיקולים חברתיים, סביבתיים ושיקולי ממשל במסגרת פעילותו העסקית, לטובת כלל מחזיקי העניין, לתמיכה בצמיחתה החברתית והכלכלית של מדינת ישראל ובמהלכים הגלובליים להתמודדות עם שינויי האקלים. הבנק מדווח מדי שנה (מאז 2008) על פעילויות אלו במסגרת דוח ESG, שנכתב על-פי תקן ה-GRI הבינלאומי ובשנת 2021, נכתב לראשונה גם על-פי תקן ה-SASB. בנוסף, הבנק חתום על אמנת האו"ם UN Global Compact החל משנת 2010. להלן תמצית המדדים המרכזיים של הפעילויות שהוביל הבנק במהלך 2022 בהיבטי סביבה, חברה וממשל תאגידי.

Environmental - סביבה

- הבנק מחוייב לסייע בהתמודדות עם משבר האקלים ולתמוך במעבר לכלכלה דלת פחמן, בין היתר, באמצעות מימון והשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה, ניהול סיכונים סביבה ואקלים⁽¹⁾ והפחתת טביעת הרגל הפחמנית הנובעת מפעילות הבנק.
- **כ-19.5 מיליארד ש"ח** - היקף יתרות האשראי⁽²⁾ ליום 31 בדצמבר 2022 שהוענק לפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה בתחומים הבאים: אנרגיות מתחדשות, בנייה ירוקה, תחבורה נקיה, טיפול בפסולת ומים (13 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021).
  - **כ-513 מיליון ש"ח** - יתרת ההשקעות בפרויקטים של אנרגיות מתחדשות באמצעות Poalim Equity, זרוע ההשקעות הריאליות של הבנק.
  - **מיליארד דולר** - היקף הנפקת אגרות-החוב הירוקה הראשונה בישראל, הונפקה על-ידי הבנק (בשנת 2021), מתוכם כ-627 מיליון דולר הוקצו במהלך 2022 למימון פרויקטים ירוקים זכאים בהלימה לעקרונות ה-Framework של האיגרת. דוח ה-Impact הראשון למשקיעים פורסם באתר הבנק.
  - **16.5%** - שיעור צמצום טביעת הרגל הפחמנית הנובעת מהפעילות התפעולית של הבנק ביחס לשנת 2020. צמצום של 8.4% בשנת 2022 (ביחס לשנת 2021).

Social - חברה

- הבנק שואף לייצר השפעה מיטיבה על החברה והקהילה בישראל. כחלק משאיפה זו הבנק מקדם צמיחה של עסקים קטנים באמצעות פתרונות מימון, ליווי מקצועי וכלים תומכים, מטפח סביבת עבודה מעצימה, מקדם נגישות, תעסוקה מגוונת, והעצמה פיננסית בקרב הציבור הרחב.
- **35.0 מיליארד ש"ח** - סך יתרת האשראי למגזר העסקים הקטנים ליום 31 בדצמבר 2022 (33.9 מיליארד ש"ח בסוף 2021).
  - **TOP 10** - הבנק מדורג במקום ה-9 בסקר 'BDI' לדירוג 100 החברות שהכי טוב לעבוד בהן (בסקר שהתפרסם בחודש מאי 2022).
  - **12.3%** מעובדי ועובדות הבנק משתייכים לאוכלוסיות מגוונות הנמצאות בתת ייצוג בשוק העבודה (11% בשנת 2021).
  - **כ-37.7 מיליון ש"ח⁽³⁾** - היקף ההשקעה החברתית של הבנק בשנת 2022, בדגש על חינוך פיננסי, מוביליות חברתית וקידום תעסוקה מגוונת של אוכלוסיות בתת ייצוג בשוק העבודה (35.9 מיליון בשנת 2021).
  - **4,300** מעובדות ועובדי הבנק מתנדבים בפעילויות מגוונות למען הקהילה (בדומה לשנת 2021).
  - **12,000** איש השתתפו בהוצאת 'המרכז לצמיחה פיננסית'⁽⁴⁾ בשנת 2022 (70,000 איש השתתפו מאז הקמתו בשנת 2018, בנוסף, נרשמו מעל 5 מיליון צפיות במגוון תכנים דיגיטליים באתר).

Governance - ממשל תאגידי

- הבנק פועל בהתאם לעקרונות ממשל תאגידי כפי שאלו משתקפים בסביבה החקיקתית והרגולטורית, תוך הקפדה על הוגנות ושקיפות כלפי מחזיקי העניין. לצד זאת, מתנהל הבנק לאורם של הערכים והעקרונות התרבותיים אשר מעוגנים בקוד האתי ובחזון הבנק.
- **40%** - שיעור הנשים בדירקטוריון (33% בשנת 2021).
  - **56%** - מבין כלל הדרג הניהולי בבנק הן מנהלות (55% בשנת 2021), 38% מנהלות בקרב הדרג הניהולי הבכיר (36% בשנת 2021).

כחלק מהשאיפה להמשיך לייצר אימפקט חברתי וסביבתי גם בשנים הבאות, הבנק הגדיר יעדי ESG - לשנת 2023: בהיבט הסביבתי, הבנק שואף להגדלת המימון וההשקעות בפרויקטים המקדמים סביבה ירוקה לצד הפסקת מימון והשקעות בפרויקטים חדשים של חיפוש והפקת פחם ונפט. כמו-כן, הבנק ינהל את סיכוני הסביבה והאקלים בפעילותו העסקית, ילווה את לקוחותיו במעבר לכלכלה דלת פחמן וימשיך לפעול להפחתת המדרך הפחמני שלו. בהיבט החברתי, הבנק שואף לקדם שוויון מגדרי באמצעות העלאת הייצוג הנשי בהנהלה הבכירה ולקדם גיוון תעסוקתי, באמצעות העלאת שיעור עובדות ועובדי הבנק מאוכלוסיות מגוונות.

1.4 תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשף אליהם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשף ואומד את המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון רכיזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי, סיכון ציות וסיכון מודל. סיכונים נוספים אליהם חשף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי, וסיכון סביבתי. למידע נוסף ראה פרק סיכונים מובילים ומתפתחים להלן, [פרק סקירת הסיכונים](#) להלן [והדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

1.5. יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2022, אישרו הנהלת ודירקטוריון הבנק תוכנית אסטרטגית רב-שנתית - 'פועלים 2026', לשנים 2023 עד 2026, אשר מטרתה לחזק את מעמדו של בנק הפועלים כבנק מוביל בישראל. עקרונות התוכנית תומכים בהמשך צמיחה אחראית, שימור עמדת המובילות של הבנק וקפיצת מדרגה בשירות ללקוחות. התוכנית ממוקדת בביצועים, ערך ללקוח, מיצוי מיטבי של תשתיות ומשאבים ופיתוח חדשנות מובדלת ומשפיעה. התכנית מהווה המשך ליישום המוצלח של אסטרטגיית הצמיחה בפעילות הליבה בשנים 2021-2022, המתבטאת בשיפור מהותי בתוצאות העסקיות של הבנק ובמומנטום העסקי המשמעותי.

התכנית האסטרטגית של הבנק גובשה בראי החזון המעודכן שאימץ הבנק - "מחויבים לצמיחה באמצעות בנקאות משפיעה, מתחדשת והוגנת ללקוחותינו". כמו כן, החזון המעודכן הינו בהלימה לערכים סביבתיים חברתיים ואתיים (ESG) כפי שמקדם הבנק לאורך השנים, מתוך אחריות והכרה בחשיבותה של בנקאות משפיעה על החברה, הקהילה והסביבה (למידע נוסף ראה [פרק מדדי ESG עיקריים - סביבה, חברה וממשל לעיל](#)).

1.5.1. תהליך גיבוש התכנית האסטרטגית

תהליך יזום וגיבוש התוכנית האסטרטגית וקביעת היעדים ל'פועלים 2026', התקיים לאורך שנת 2022, בשיתוף חברת ייעוץ בינלאומית מובילה והינו תוצר של עבודה מאומצת חוצת חטיבות. בתהליך נבחנו השינויים והמגמות בכלכלה הגלובלית והישראלית, מהלכי הרגולציה ומגמות בסביבה התחרותית. כמו-כן, ניתנה תשומת לב לשינויי המגמה בהתנהגות הצרכנים בצריכת שירותים פיננסיים בערוצים ישירים. בנוסף, נלקחו בחשבון תרחישים עתידיים לענף הבנקאות כפי שפורסמו על-ידי ועדת באזל לענייני בנקאות בפברואר 2018, אשר עודם רלוונטיים לשנת הדוח. בבנקאות הקמעונאית (לקוחות פרטיים ועסקים קטנים), קיימת סבירות להתממשות מדורגת על פני שנים, של תרחיש "הבנק המבוזר" בו יבזרו השירותים הפיננסיים בין בנקים ושחקנים טכנולוגיים. בבנקאות העסקית והמסחרית, קיימת סבירות להתממשות תרחיש "הבנק המשופר", לאור תהליך מקיף של מודרניזציה, אוטומציה ודיגיטציה שעוברים הבנקים המסורתיים כיום.

1.5.2. תיאור התוכנית האסטרטגית 'פועלים 2026'

'פועלים 2026', מגדירה את עמודי התווך האסטרטגיים ואת צירי השינוי הנדרשים בכדי להשיג צמיחה בת קיימא, וכוללת מגוון יוזמות עסקיות בכלל תחומי הפעילות של הבנק. התכנית ממוקדת במספר נדבכים, אשר השגת המטרות האסטרטגיות באמצעותן, תהווה את הבסיס להמשך צמיחה אחראית, בין היתר בזכות המיקוד בסגמנטי לקוחות מובילים של הבנק, בפעילות הבנקאות הקמעונאית, הבנקאות העסקית ושוק ההון, תוך שיפור משמעותי בשירות ללקוחות.

א. חיזוק המובילות של בנק הפועלים בבנקאות הליבה

התכנית האסטרטגית שמה למטרה למנף ולחזק את מובילותו של בנק הפועלים כבנק אוניברסלי בישראל במוצרי הליבה הבנקאיים, ללקוחות קמעונאיים, עסקיים ושוק ההון. עבור הלקוחות הקמעונאיים התכנית שמה דגש על שיפור השירות וערוצי התקשורת עם הלקוח, בתפיסת Digital First, ועל סגמנטי לקוחות במיקוד, ובהם לקוחות הבנקאות הפרטית והעסקים הקטנים. בנוסף, הבנק ימשיך לפעול למינוף פריסת הרשת הסניפית והתאמתה התפעולית לטובת מיקוד ביעוץ ומכירת מוצרים ושירותים מורכבים, באמצעות בנקאים בעלי מיומנויות מגוונות, בגמישות ניהולית, ראיית לקוח ורמת שירות גבוהה. במסגרת המהלך, יבחן הבנק את עדכון מודל הפעולה הקמעונאי, כאשר בעזרת השינוי ייהנו כלל הלקוחות מזמינות דיגיטלית מלאה ומחוייית שירות רציפה על פני הערוצים (דיגיטל, תקשורת כתובה, שירות טלפוני ופסי). עבור הלקוחות העסקיים, הבנק יחזק את מובילותו בתחום התשתיות, הסינדיקציה, נדל"ן ופעילות שוק ההון, וכן צמיחה במגזר ההיי-טק וקידום מוצרים מתחום ה-ESG. עבור כלל הלקוחות, חיזוק מובילות הבנק יושג בין היתר באמצעות מינוף בסיס הלקוחות הרחב ליישומי דאטה מתקדמים, ופיתוח כלים דיגיטליים לשיפור השירות וניהול תיק הלקוח. בנוסף, הבנק יפעל להמשך הפיכת הארגון למנוחה דאטה תוך הפקת תובנות ועיבוד מידע מתקדם, לשיפור מסעות לקוח וקיצור זמני SLA.

ב. מיצוי משאבים והגברת הפריון

מיצוי משאבים והגברת הפריון הינו נדבך נוסף בתוכנית, שיישמו המיטבי יעניק יתרון תחרותי לבנק. נדבך זה עוסק במספר עולמות תוכן, בהם משאבים פיננסיים, טכנולוגיים והון אנושי, לצד ייעול תהליכים עסקיים ותפעוליים. בעולם המשאבים הפיננסיים, הבנק החל בביצוע מהלכים רוחביים בתחום יעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות (ALM) והמשך הגברת היעילות בצריכת נכסי סיכון (RWA), על-ידי יישום ושימוש ב-Best Practices גלובליים וביצוע מהלכי עומק בשיתוף כלל חטיבות הבנק. בתחום המשאבים הטכנולוגיים הבנק משקיע משאבים מהותיים בפרויקט מודרניזציה של תשתיות מערכות הליבה, אשר מהווה חלק מרכזי בהפיכת הבנק למתקדם וחדשני. בכוונת הבנק לייחד משאבים לפיתוח טכנולוגיה בעלת ערך ללקוחות הבנק, תוך השקעה מתמדת בתשתיות תומכות, דיגיטציה ואוטומציה, שיביאו לשיפור גמישות ואיכות קצב היישום הטכנולוגי בבנק, תוך שמירה על יציבות והמשכיות עסקית. כמו-כן, הבנק פועל לפישוט וייעול אינטראקציות תהליכיות פנימיות בתוך הארגון. במסגרת זו, הוקמה החטיבה לשירותים בנקאיים על מנת לקצר תהליכים ולשפר את השירות והתפעול בתוך הבנק, זאת תוך הטמעת תרבות אירגונית מאמצת שינויים והמשך השקעה בהון האנושי ומינוף וחיזוק יכולותיו. כמנוע צמיחה נוסף, מאיץ הבנק הטמעת מתודולוגיות Agile והפעלת הכוח והמשאב האנושי במודל Tribes, מהלך אשר הבנק מוביל בו בזירה העסקית וביא לשילובם ההדוק של הגורמים הטכנולוגיים והגורמים העסקיים לטובת שיפור וקיצור ה-TTM (Time to Market) והשלמת התוצר (Delivery) כיתרון תחרותי. אלו יאפשרו השקעה מהירה של מוצרים, גיוון שירותים ופיתוח הצעות ערך חדשניות ללקוחות הבנק, בדומה לבנקים מובילים בעולם.

ג. חדשנות מובדלת ומשפיעה

נדבך החדשנות מונע מראיית יתר נדבכי התוכנית האסטרטגית ולטובת יצירת בידול. נדבך החדשנות יפעל לקידום פתרונות בעולמות השירות, התפעול והמוצרים, באמצעות, בין היתר, השקעה בטכנולוגיה ושינופי פעולה עם חברות צד ג' והינו כלי תומך לטובת השגת יעדי התכנית האסטרטגית.

אפליקציית bit, בה פעילים כיום כ-3 מיליון משתמשים מקרב לקוחות כל הבנקים, הינה אפליקציית תשלומים מובילה, שתהווה בסיס לפיתוח מוצרים בנקאיים חדשים. הבנק ימשיך להרחיב את תחומי הפעילות של bit בעולמות התשלומים ובמקביל יפעל להציע הצעות ערך חדשניות וייחודיות. כתמיכה באסטרטגיה, הבנק ימשיך לאתר הזדמנויות ולפתח יוזמות חדשניות התומכות ביעדים העסקיים ובלקוחות במיקוד. הבנק יפעל לגיבוש הצעות ערך ייחודיות ומבדלות לתעשייה, תוך מיצוי פוטנציאל הבנקאות הפתוחה לביסוס הבנקאות העתידית, איתור ושילוב טכנולוגיות ופתרונות של צדדים שלישיים מהאקו-סיסטם בישראל ובעולם לטובת, בין היתר, יעול תהליכים תפעוליים ושיפור השירות ללקוחותיו.

1.5.3. שינויים ארגוניים

במהלך שנת 2022, אישר דירקטוריון הבנק מספר שינויים ארגוניים, מתוך מטרה למקד ולממש בצורה הטובה ביותר את היתרונות והנכסים של הבנק, לייעל ולפשט תהליכים עבור לקוחות הבנק, תוך הגברת יכולות הצמיחה והשאת הערך.

בהתאם לכך, בחודש ינואר 2022 אישר דירקטוריון הבנק הקמתה של חטיבת לשירותים בנקאיים בה רכוזו מרבית מערכי התפעול של החטיבות העסקיות והקמעונאית בבנק. החטיבה החדשה פועלת לשיפור השירות ללקוחות הבנק באמצעות יעול תהליכי העבודה הפנימיים בבנק וחתירה למצוינות תפעולית והיא מהווה חלק אינטגרלי בהצלחת יישום תכנית 'פועלים 2026'.

בנוסף, בחודש יוני 2022 אישר דירקטוריון הבנק את מיזוג חטיבת החדשנות והאסטרטגיה, לחטיבות אחרות בבנק. בהתאם, הפיתוח העסקי התאגידי ופעילות bit הוכפפו ופועלות בחטיבת השווקים הפיננסים והבנקאות הבינלאומית. יחידת המידע והאנליטיקה ויחידת האסטרטגיה התאגידי, הוכפפו ופועלות תחת החטיבה הפיננסית. כמו-כן, חשבות הבנק הופרדה מהחטיבה הפיננסית והוכפפה למנכ"ל הבנק. מעבר לזה, למימוש והאצת יישום התכנית האסטרטגית פועלים 2026, הוקמה 'מנהלת שינוי' שתפקידה להוביל את השינוי העסקי, הטכנולוגי והתרבותי. מנהלת השינוי עוסקת בלווי מתמשך של כלל היוזמות, בקרה, מעקב, פתיחת חסמים וקידום תהליכים רחביים לטובת יישום מוצלח של התכנית.

1.5.4. מידע צופה פני עתיד

האסטרטגיה ותכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט בפרק זה בכל הקשור בתכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

התכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שהנחות השונות העומדות בביסוס וברקע של התכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתכניות לעתיד לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס לריבית המשתנה בעולם ובישראל, השלכות האינפלציה, למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים והמגבלות החלות על הבנק במסגרתן.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1. סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

הפעילות הכלכלית בעולם האטה בשנת 2022 על רקע המלחמה באוקראינה, מדיניות הממשל בסין לבלימה של גל הקורונה, ושחיקת כוח הקניה של משקי הבית. האינפלציה בעולם עלתה במהלך השנה האחרונה לרמה גבוהה שבנקים מרכזיים לא יכלו עוד להתעלם ממנה, ובמרבית המדינות המפותחות נרשמו עליות ריבית מהירות. בסיכום שנת 2022, התוצר העולמי צמח, על-פי הערכות של קרן המטבע הבינלאומית בכ-3.4%. בארצות-הברית התוצר צמח בכ-2.1% ובגוש האירו נרשמה צמיחה של כ-3.5%. הצמיחה בסין הייתה נמוכה יחסית ברמה של 3.0%, בעיקר בשל המשך מדיניות הסגרים המחמירה במהלך השנה. שיעורי האבטלה בארצות-הברית ובאירופה נותרו ברמה נמוכה יחסית, ומספר המשרות הפנויות נותר גבוה והוא משקף את השינוי בהעדפות התעסוקה של עובדים רבים. האינפלציה עלתה לרמות גבוהות ובשיאה הגיעה בארצות-הברית ובגוש האירו לרמה שנתית של כ-10%. בחודשים האחרונים של השנה, על רקע ירידה במחירי ההובלה והסחורות, בעיקר האנרגיה, נרשמה התמתנות באינפלציה בעולם, וב-12 החודשים שהסתיימו בדצמבר 2022 הסתכמה האינפלציה בארצות-הברית ב-6.5% ובגוש האירו ב-9.2%. בנקים מרכזיים העלו כאמור את הריבית בחדות במהלך השנה, וקצב העלאות הריבית התגבר עד לשיעורים של 0.75% בכל החלטה. הפד האמריקני העלה את הריבית בשנת 2022 מרמה של 0.25% ל-4.50%, ה-ECB העלה את הריבית על הפיקודנות מרמה שלילית של 0.5% לרמה חיובית של 2.0%. בפברואר 2023 העלה הפד את הריבית לרמה של 4.75%, וה-ECB העלה את הריבית לרמה של 2.5%. השווקים מגלמים שהעלאות הריבית ימשכו ושהריביות הגבוהות יישארו לאורך כל שנת 2023.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

המשק צמח בשנת 2022 בשיעור גבוה של 6.5%, בין השאר בעקבות בסיס השוואה לשנת 2021 שבחלקה הושפעה עדיין ממגבלות הקורונה. התוצר של ענפי השירותים רשם גידול חד עם חזרת הפעילות לשגרה, ובכלל זה קליטת העובדים. רמת התוצר חזרה לזו שנגזרת מתוואי הצמיחה של השנים שלפני הקורונה. ראוי לציין שהצמיחה במהלך השנה הייתה איטית באופן משמעותי מהממוצע השנתי, וכך לדוגמה רמת התוצר ברבעון הרביעי של השנה הייתה גבוהה רק ב-2.7% לעומת הרבעון הרביעי של 2021. האינדיקטורים הכלכליים של החודשים האחרונים מצביעים על התכווצות בפעילות בחלק מענפי המשק, ובעיקר ביצוא של תעשיות הטכנולוגיה, וכן על האטה בצריכה הפרטית. מגמות אלו הושפעו מהסביבה הגלובלית וכן מהאינפלציה הגבוהה ועליות הריבית. שוק העבודה התייצב בשנה החולפת תוך המשך גידול במספר המועסקים והתייצבות בשיעור האבטלה על רמה ממוצעת של 3.8%. מספר המשרות הפנויות במשק גבוה וזה יוצר לחצים לעליות שכר.

הפעילות בענף הבנייה, למגורים ועבודות בנייה אחרות, צמחה לאורך השנה החולפת בקצב מהיר, ובכלל זה עלייה בהיקפי התחלות הבנייה למגורים. מנגד, מסתמנת ירידה חדה ברכישת דירות חדשות, זאת כנראה בהשפעת עליית הריביות. היקף רכישת הדירות ירד ב-2022 בכ-30% וביצועי המשכנתאות רשמו ברבעון הרביעי של השנה ירידה חדה של כ-38% לעומת הרבעון המקביל בשנת 2021. נתוני הלמ"ס אינם מצביעים לעת עתה על ירידת מחירים במדגם, אלא על התמתנות בקצב עליית המחירים, אך יש לציין שנתונים אלו הם בפיגור. כמו-כן, הנתונים מצביעים על ירידה קלה במחירים של דירות חדשות.

לקראת סוף שנת 2022 הוקמה ממשלה חדשה. הממשלה החדשה החלה לקדם מהלך, שחלקו כבר עבר בקריאה ראשונה בכנסת, לעריכת שינויים במערכת המשפט. הדבר עורר גל של מחאה ציבורית, ונשיא המדינה קרא להידברות בין הקואליציה לאופוזיציה. אי-הוודאות בהקשר זה הביאה לעלייה בתנודתיות בשווקים הפיננסיים, שהתבטאה בעיקר בפיחות בשער החליפין של השקל מול סל המטבעות. במהלך חודש פברואר חלה עלייה בציפיות לאינפלציה, בין השאר בעקבות הפיחות שנוצר, וכן חלה עלייה בתשואות אגרות-החוב הארוכות. אי-הוודאות, על רקע האטה כלכלית והאטה בהשקעות בתעשיית ההיי-טק, עלולים להשפיע לשלילה גם על המצב הפיסקאלי בהמשך. בהתחשב בשלב בו נמצא המהלך החקיקתי, אין באפשרות הבנק להעריך את אופן השלמת המהלך, ככל שיושלם, ואת היקף השלכותיו ככל שיהיו.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

שנת 2022 הסתיימה עם עודף תקציבי חריג בגובה 0.6% מהתוצר, זאת לעומת גירעון של 4.5% מהתמ"ג בשנת 2021. התפנית במצב התקציבי נבעה מסיום תכניות הסיוע הכלכלי בעקבות דעיכת הקורונה וכן מגידול חד של כ-14% בהכנסות המדינה ממסים. הזינוק בהכנסות ממסים הושפע מעליית הפעילות במשק, ובעיקר בתחום הנדל"ן וההיי-טק. יחס החוב הציבורי לתוצר רשם ירידה חדה של 7.1 נקודות אחוז לרמה של 60.9%. ריבית בנק ישראל עלתה באופן חד במהלך שנת 2022. הריבית עלתה מרמה של 0.1% בחודש מרץ ל-3.25% בחודש נובמבר. בחודש ינואר 2023 נרשמה עליית ריבית נוספת לרמה של 3.75%. בד בבד עם עליית הריבית נרשמה גם ירידה בציפיות לאינפלציה, כך שהריביות הריאליות הפכו לחיוביות. בחודש פברואר בנק ישראל העלה את הריבית לרמה של 4.25%.

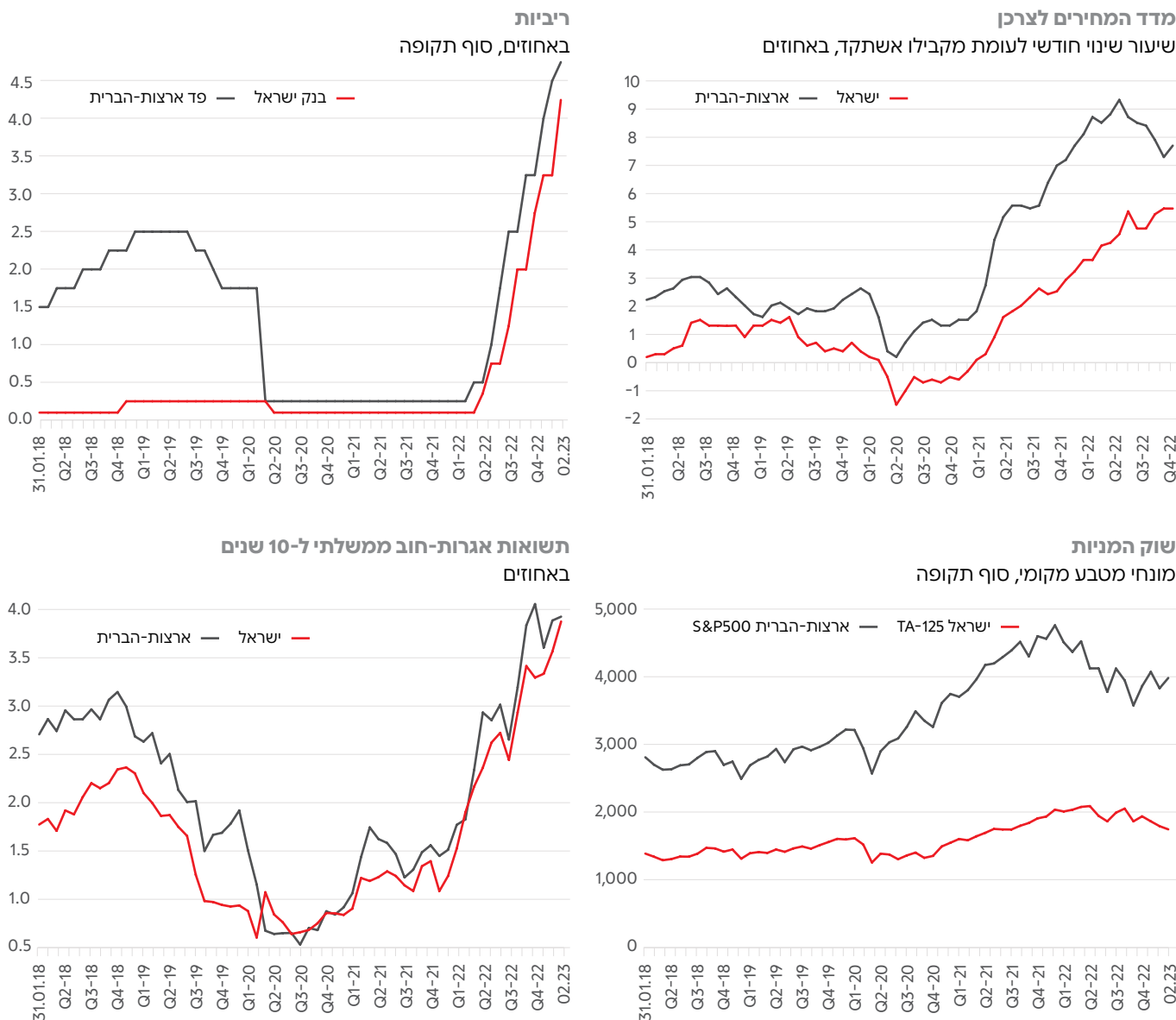
אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן ה"הידוע" ומדד "בגין" עלו בשנת 2022 בשיעור של 5.3%. האינפלציה לא רק שעלתה ביחס לשנה הקודמת, היא גם התרחבה לסעיפים רבים, ובעיקר לענפי השירותים. הדבר בלט בסעיף הדיור במדד (מחירי שכר-דירה) שעלה בשנה החולפת בשיעור גבוה של 6.3%. השיבושים בשרשרת האספקה שהיו גורם מוביל בעליות מחירים ב-2021, פעלו דווקא למיתון האינפלציה בשנת 2022, בעקבות הסרת הסגרים ברוב העולם וירידה חדה במחירי ההובלה. האינפלציה בישראל הייתה עדיין נמוכה מזו שברוב המדינות המפותחות, זאת בשל יציבות במחירי האנרגיה. בניכוי השפעה זו ניתן לומר שהאינפלציה הייתה דומה לזו שבעולם. האינפלציה היא עדיין בעיקר של צד ההוצאות (cost-push inflation), ולכן היא צפויה להיות מושפעת מהתפתחות השכר במשק. מדד המחירים לצרכן לחודש ינואר עלה בשיעור של 0.3%, והאינפלציה השנתית עלתה לשיעור של 5.4%. בעקבות הפיחות שנוצר בשער החליפין השווקים מגלמים עתה אינפלציה שגבוהה מהיעד גם בשנת 2023. השקל פוחד במהלך 2022 בשיעור חד של 13.2% מול הדולר האמריקאי, ומול סל המטבעות הוא פוחד ב-6.7%. היחלשות השקל הושפעה בין השאר מירידות השערים בשוקי המניות בעולם, שמתורגמות לרכישות מטבע-חוץ של גופים מוסדיים. אי-הוודאות סביב השינויים במערכת המשפט הביאה להיחלשות של השקל מול סל המטבעות במהלך חודש פברואר.

שוקי הכספים והון

שנת 2022 אופיינה בירידות שערים חדות בשווקים הפיננסיים בעולם, שבלטו בעיקר במדדי מניות חברות הטכנולוגיה, על רקע התאמה של השווקים לעולם של ריביות גבוהות. בסיכום שנת 2022 ירד מדד ה-S&P500 בארצות-הברית בשיעור של 19.4%, מדד הנאסדק ירד ב-33.1% ומדד המניות האירופי ה-STOXX EUROPE 50 ירד ב-11.7%. מדד ת"א 125 ירד בסיכום שנת 2022 בשיעור של 11.8%. מחזורי המסחר היומיים במניות ובמכשירים המירים בשנת 2022 עלו לרמה ממוצעת של 2.3 מיליארד שקל, לעומת רמה הממוצעת של 1.88 מיליארד שקל בשנת 2021. התנודתיות בשווקים נרשמה גם בשוקי אגרות-החוב, ונרשמה עלייה חדה בתשואות. תשואות איגרת-החוב הממשלתית לטווח של עשר שנים בישראל עלתה מרמה של 1.24% בסוף שנת 2021 לרמה של 3.56% בסוף שנת 2022, ותשואות איגרת החוב לעשר שנים בארצות-הברית עלתה בתקופה זו מרמה של 1.51% ל-3.88%. מדד אגרות-החוב הממשלתיות השקליות ירד ב-10.0% ומדד אגרות-החוב הממשלתיות הצמודות ירד ב-9.8%. גם במדד אגרות-החוב הקונצרניות הכללי נרשמה ירידה של 6.2% ומרווחי התשואה לעומת אגרות-החוב הממשלתיות עלו בסוף 2022 לרמה של 2.2%, לעומת 1.60% בסוף שנת 2021. גיוסי הון של החברות הישראליות הלא פיננסיות באמצעות אגרות-חוב הסתכמו בשנת 2022 בכ-50 מיליארד ש"ח, ירידה של כ-3.0% לעומת גיוסי ההון בשנת 2021, בעיקר בשל ירידה בגיוסי חברות הפועלות בתחום הנדל"ן.

תרשים 1-2: תשואות אגרות-חוב ממשלתי, מדד המחירים לצרכן, ריביות ושוק המניות

2.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד ליציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה בפרק סקירת הסיכונים, בהמשכו של דוח זה.

הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.

הבנק מעריך כי שילוב של גורמים כלכליים ופוליטיים מגבירים בעת הזו את הסיכונים הכלכליים אליהם חשוף הבנק. האינפלציה בעולם החלה אמנם לרדת, אך היא עודנה גבוהה ורחוקה מיעדי האינפלציה של הבנקים המרכזיים, ומדיניות הבנקים המרכזיים היא מרסנת. עליות הריבית בעולם הביאו להתאמה במחירי הנכסים הפיננסיים והריאליים, וההערכה הרווחת כעת בשווקים היא שהצמיחה העולמית תאט במידה ניכרת ברבעונים הקרובים. המלחמה באוקראינה נמשכת ומהווה אף היא סיכון מתמשך, אם כי זה פחת במידה מסוימת לאור מציאת חלופות לגז הטבעי מרוסיה. לקראת סוף שנת 2022 הוקמה ממשלה חדשה. הממשלה החדשה החלה לקדם מהלך, שחלקו כבר עבר בקריאה ראשונה בכנסת, לעריכת שינויים במערכת המשפט. הדבר עורר גל של מחאה ציבורית. אי-הוודאות בהקשר זה הביאה לעלייה בתנודתיות בשווקים הפיננסיים, שהתבטאה בעיקר בפחות בשער החליפין של השקל מול סל המטבעות, עלייה בציפיות האינפלציה וכן עלייה בתשואות אגרות-החוב הארוכות. אי-הוודאות, על רקע האטה כלכלית והאטה בהשקעות בתעשיית ההיי-טק, עלולים להשפיע לשלילה גם על דירוג האשראי של מדינת ישראל ועל המצב הפיסקאלי בהמשך. בהתאם, למהלך החקיקתי עלולות להיות השפעות שליליות על המשק הישראלי, לקוחות הבנק והבנק עצמו. בהתחשב בשלב בו נמצא המהלך החקיקתי, אין באפשרות הבנק להעריך את אופן השלמת המהלך, ככל שיושלם, ואת היקף השלכותיו ככל שיהיו.

לעליית הריביות של הבנקים המרכזיים בארץ ובארצות-הברית פוטנציאל תרומה חיובית לתוצאות פעילות הבנק. יחד עם זאת, סביבת ריבית גבוהה ממושכת כמו גם העלאות ריבית אגרסיביות יותר, עלולות בין היתר להעלות את הסיכונים למיתון, להוביל לשינוי במחירי נכסים (לרבות פיננסיים ונדל"ן), להשפיע על מצבם של לקוחות הבנק, ובהתאם להיות בעלי השפעה שלילית על תוצאות הפעילות של הבנק ורווחיו. האינדיקטורים הכלכליים של החודשים האחרונים מצביעים על התכווצות בפעילות בחלק מענפי המשק, ובעיקר ביצוא של תעשיות הטכנולוגיה, וכן על האטה בצריכה הפרטית וירידה ברכישת דירות. מגמות אלו הושפעו מהסביבה הגלובלית וכן מהאינפלציה הגבוהה ועליות הריבית, ועלולות להוביל להאטה בקצב מתן האשראי ולעלייה בסיכוני האשראי אליהם חשוף הבנק.

לפרטים ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית](#) לעיל ו**סעיף בינו ונדל"ן בפרק סיכון האשראי** להלן.

- סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפניית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי בקרה אלו מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית. יצוין כי מעבר עובדים לעבודה מרחוק, מעבר למחשוב ענן ודיגיטיזציה מוגברת בפעילות הבנק ובכללה גידול בעבודה מרחוק מול לקוחות, במקביל לגידול באיומים ובניסיונות תקיפה מעצימים את הסיכון, הבנק פועל במטרה לצמצם את הסיכון.

- הסביבה הרגולטורית בארץ ובחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובחו"ל. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום, אשר חלקן עוסק בהתערבות ישירה במחירים ובריביות במערכת הבנקאית. היוזמות והמגמות הרגולטוריות עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית ובכלל זה על הבנק. בשלב זה מוקדם להעריך את ההשפעות של שינויים אלה על הבנק. כמו-כן, ייתכן כי השפעות אלו לא יהיו מיידיות, אלא השפעות איטיות ומתמשכות לאורך זמן, שתגזרנה מתהליכי השינוי ההדרגתי בסביבת הבנק (לקוחותיו, שחקנים בשוק וכדומה), לצד היערכות הדרגתית של הבנק להתאמות הדרושות בפעילותו.

- סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, אמזון ועוד), חברות פינטק ובנקים דיגיטליים, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי, עלולים להשפיע משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית, בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, ניווד חשבונות בנק ובנקאות פתוחה, כמו גם תחרות במגזר העסקי, העלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק ובכלל זה על מרווחי האשראי שלו. לאחרונה הבנק גיבש תכנית אסטרטגית מקיפה עד לשנת 2026 הכוללת, בין היתר, ביצוע צעדים בתחומי הליבה של הבנק, חדשנות, טכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה לאיומים.

- סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות סנקציות בינלאומיות), מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות, או הוראות בעלות אופי דומה. התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות.

- סיכון סביבתי:** בשנים האחרונות גברה ההבנה בעולם, כי אפשרות של התממשות סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים תפגע בכלכלה ובמקרים קיצוניים עלולה להביא לפגיעה משמעותית בבנקים ובמערכת הפיננסית כתוצאה מהתממשות סיכונים פיננסיים ולא-פיננסיים בטווח הארוך. השפעות אלו יכולות לבוא לידי ביטוי גם במסגרת הסיכונים האחרים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי בפעילותו, כמו סיכון אשראי (דרך ההשפעה על החוסן הפיננסי של לווים ושווי ביטחונות), סיכון שוק והשקעה, סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון מוניטין ועוד. לסיכונים אלו, בדגש על סיכונים האקלים והשפעת תהליכי המעבר לכלכלה מעוטת פליטת גזי חממה, יש מאפיינים ייחודיים של חוסר ודאות. בשלב זה מוקדם להעריך את פוטנציאל ההשפעות ארוכות הטווח של שינויים אלו על הבנק.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 25](#) בדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [דוח ממשל תאגיד](#).

2.1.3. רואי החשבון המבקרים

רואי החשבון זיו האפט (BDO) וסומך חייקין (KPMG) משמשים כרואי החשבון המשותפים של הבנק.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2022 ב-6,532 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 4,914 מיליון ש"ח בשנת 2021. העלייה ברווח נבעה בעיקר מגידול בשיעור של כ-24.5% בסך הכנסות הבנק שקוזזה בחלקה מקטיון בהכנסות מהפסדי אשראי. תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2022 הסתכם ב-14.8%, בהשוואה ל-11.8% בשנת 2021.

טבלה 1-2: תמצית דוח רווח והפסד

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2021	2022	
	במיליוני ש"ח		
64.5%	11,684	19,220	הכנסות ריבית
200.1%	(1,917)	(5,753)	הוצאות ריבית
37.9%	9,767	13,467	הכנסות ריבית, נטו
(46.3%)	1,081	581	הכנסות מימון שאינן מריבית
29.5%	10,848	14,048	רווח מימוני, נטו*
(97.2%)	(1,220)	(34)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
16.7%	12,068	14,082	רווח מימוני, נטו לאחר הכנסות בגין הפסדי אשראי
9.3%	3,544	3,872	עמלות והכנסות אחרות*
2.2%	7,803	7,972	הוצאות תפעוליות ואחרות
27.8%	7,809	9,982	רווח לפני מסים
19.9%	2,958	3,548	הפרשה למסים על הרווח
32.6%	4,851	6,434	רווח לאחר מסים
102.0%	49	99	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
			רווח נקי:
33.3%	4,900	6,533	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(107.1%)	14	(1)	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
32.9%	4,914	6,532	המיוחס לבעלי מניות הבנק
25.0%	11.8%	14.8%	תשואת הרווח הנקי

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מדוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

לפרטים בדבר התפתחויות מהותיות בהכנסות והוצאות לפי רבעונים, ראה [פרק נספחים](#) לדוח ממשל תאגיד.

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

הרווח מפעילות מימון כולל בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי בשערי חליפין ובמדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות מטבע-חוץ ומדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-2: הרכב הרווח המימוני, נטו

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.2021	31.12.2022	
במיליוני ש"ח			
64.5%	11,684	19,220	הכנסות ריבית
200.1%	(1,917)	(5,753)	הוצאות ריבית
37.9%	9,767	13,467	הכנסות ריבית, נטו
(46.3%)	1,081	581	הכנסות מימון שאינן מריבית
29.5%	10,848	14,048	סך הרווח המימוני המדווח
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:			
(167.8%)	202	(137)	הכנסות (הוצאות) ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב
(120.5%)	599	(123)	רווח (הפסד) מהשקעות במניות
	(5)	(178)	התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾
(244.2%)	43	(62)	הכנסות (הוצאות) מגידורים ואחרים ⁽²⁾
(159.6%)	839	(500)	סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת
45.3%	10,009	14,548	סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת ⁽³⁾

(1) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
 (2) כולל השפעות גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים והשפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על השקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב הפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

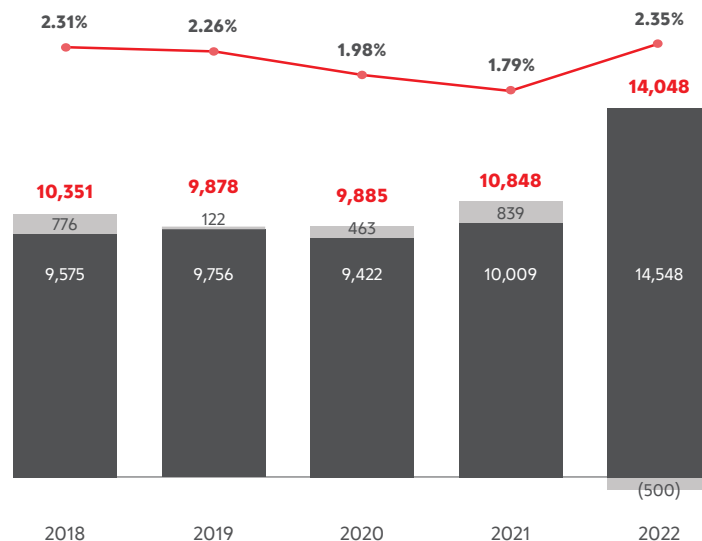
(3) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבוני.
 מזה: בגין השפעות שינויים במדד: הכנסה בסך 1,349 מיליון ש"ח בשנת 2022 בהשוואה להכנסה בסך 405 מיליון ש"ח בשנת 2021.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

תרשים 2-2: רווח מימוני נטו

● סך הרווח המימוני המדווח • השפעות שאינן מפעילות שוטפת
 ● הכנסות מימון מפעילות שוטפת - מרווח מימוני מפעילות שוטפת

הרווח המימוני מפעילות שוטפת בשנת 2022 הסתכם בסך של 14,548 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 10,009 מיליון ש"ח בשנת 2021. העלייה נבעה בעיקרה מהשפעת גידול של כ-15% ביתרות האשראי הממוצעות, מגידול בסך של 944 מיליון ש"ח בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות ומהשפעות עליית שיעורי הריבית השקלית והדולרית.

סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בשנת 2022 בסך של 14,048 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 10,848 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, עלייה בשיעור של כ-29.5%. העלייה נבעה מגידול ברווח מפעילות שוטפת כאמור לעיל. מנגד, חלו הפסדים מהשקעה במניות ואגרות-חוב, וזאת בהשוואה לרווחים בשנת 2021. בנוסף, חל גידול בהפסדים משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה.

טבלה 2-3: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

לשנה שהסתיימה ביום				
31.12.2021		31.12.2022		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	
במיליוני ש"ח/באחוזים				
2.21%	11,684	3.30%	19,220	הכנסות ריבית
(0.65%)	(1,917)	(1.69%)	(5,753)	הוצאות ריבית
1.56%	9,767	1.61%	13,467	הכנסות ריבית, נטו
1.85%		2.32%		יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

בשנת 2022 חלה עלייה בהכנסות ובהוצאות ריבית לעומת שנת 2021 אשר נבעה מעלייה בהיקף הנכסים וההתחייבויות, מגידול בהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות, ומעלייה בשיעורי הריבית השקלית והדולרית. בשנת 2022 חלה עלייה ביחס בין הכנסות ריבית, נטו לבין יתרת נכסים נושאי ריבית לעומת שנת 2021 בשיעור של 0.47%. עיקר הגידול נבע מעלייה בשיעורי הריבית השקלית והדולרית אשר תרמה לתוספת של 0.35% ביחס, ומעלייה בהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות, אשר תרמה לתוספת של 0.17% ביחס. מנגד, חלה ירידה ביחס עקב שחיקה במרווחי האשראי וגידול ביתרה הממוצעת של הנכסים נושאי ריבית. לפרטים נוספים ראה [פרק שיעורי הכנסות והוצאות ריבית](#) בדוח ממשל תאגידי. לפרטים נוספים בדבר חשיפות לסיכון ריבית ולסיכון מדד המחירים ראה [פרק סקירת הסיכונים](#) להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2022 בהכנסה בסך של כ-34 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 1,220 מיליון ש"ח בשנת 2021. ההכנסה הפרטנית, נטו הסתכמה בשנת 2022 בהכנסה בסך של כ-613 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של כ-472 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהכנסות נבע מירידה בהוצאה הפרטנית ברוטו במקביל לרמה גבוהה של גביית חובות וקיטון בהפרשה הושפעה בעיקרו ממספר מצומצם של לווים.

ההוצאה הקבוצתית, נטו, הסתכמה להוצאה בסך של כ-579 מיליון ש"ח בשנת 2022, בהשוואה להכנסה בסך של כ-748 מיליון ש"ח בשנת 2021. ההכנסה בשנת 2021 נבעה בעיקר מהשיפור שחל בפרמטרים המאקרו כלכליים ובתחזיות הכלכליות, בין היתר, בהשפעת הסרת מרבית ממגבלות הקורונה וכן מהירידה הניכרת בהיקף החובות הנמצאים בחיית תשלומים.

ההוצאה בשנת 2022 הושפעה מהגדלת ההפרשה הקבוצתית בשל התאמות בגין השפעות מאקרו חזויות, לנוכח עליית אי הוודאות בתנאים הכלכליים וההסתברות להאטה כלכלית וכן מהמשך הגידול בתיק האשראי. השפעות אלו הלכו וגברו במהלך 2022 כפי שמתבטא בגידול הדרגתי בשיעור ההוצאה להפסדי אשראי החל מיוני 2022.

ברבעון הרביעי לשנת 2022 הוגדלה ההפרשה הקבוצתית בסך של כ-300 מיליון ש"ח על מנת לתת גם ביטוי לאי הוודאות כאמור (סך הגדלת ההפרשה הקבוצתית בשנת 2022 כ-450 מיליון ש"ח).

למידע נוסף בדבר היישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) ראה [ביאור 1.1](#). בדוחות הכספיים, ולגבי התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה [פרק סיכון אשראי](#) להלן [וביאור 29 בדוחות הכספיים](#).

טבלה 4-2: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים

לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.2021	31.12.2022	
במיליוני ש"ח		
553	474	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(1,025)	(1,087)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(472)	(613)	הכנסה פרטנית, נטו בגין הפסדי אשראי
(748)	579	הוצאה (הכנסה), נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות אוטומטיות*, נטו
(1,220)	(34)	סך-הכל הכנסה להפסדי אשראי**
** מזה:		
(570)	(181)	הוצאה (הכנסה) נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
(226)	71	הוצאה (הכנסה) נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
(425)	40	הוצאה (הכנסה) נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
1	36	הוצאה נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
(1,220)	(34)	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
ב-%		
שיעור ההוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור***:		
0.14%	0.12%	שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי
(0.06%)	0.28%	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
(0.37%)	(0.02%)	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי נטו, מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור ⁽¹⁾
(0.06%)	(0.03%)	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
(3.88%)	(1.72%)	שיעור המחיקות, נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* מחיקות בגין חובות בפיגור של 150 יום או יותר שלא נבחנו פרטנית.

*** השיעורים המחושבים להלן מתייחסים להוצאות בגין אשראי לציבור בלבד, ללא הפסדי אשראי בגין בנקים וממשלות.

(1) ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בשנת 2022 ב-3,872 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,544 מיליון ש"ח בשנת 2021, כמפורט להלן.

ההכנסות מעמלות תפעוליות הסתכמו בשנת 2022 ב-3,705 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,355 מיליון ש"ח בשנת 2021. הגידול נבע ממרבית תחומי הפעילות בדגש על עלייה בעמלות ניהול חשבון, עמלות כרטיסי אשראי, עמלות הפרשי המרה ועמלות מעסקי מימון, זאת בהשפעת הסרת מרבית ממגבלות הקורונה והצמיחה בפעילות העסקית. הגידול בעמלות מכרטיסי אשראי הושפע מעדכון הסכם התפעול עם ישראל כרטיס שבתוקף מיום 1 באפריל 2022. לפרטים ראה [ביאור 25\(3\)](#) בדוחות הכספיים.

ההכנסות האחרות שנובעות בעיקרן מרווחים ממכירת נדל"ן וזכויות בנדל"ן הסתכמו בשנת 2022 ב-167 מיליון ש"ח בהשוואה ל-189 מיליון ש"ח בשנת 2021.

טבלה 5-2: פירוט עמלות והכנסות אחרות

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.2021	31.12.2022	
במיליוני ש"ח			
			עמלות
10.6%	793	877	דמי ניהול חשבונות
(7.0%)	804	748	פעילות בניירות-ערך
0.6%	178	179	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
71.3%	275	471	כרטיסי אשראי, נטו
8.2%	220	238	טיפול באשראי
7.8%	617	665	עמלות מעסקי מימון
12.5%	288	324	הפרשי המרה
12.8%	180	203	עמלות אחרות
10.4%	3,355	3,705	סך-הכל עמלות תפעוליות
(11.6%)	189	167	סך-הכל אחרות
9.3%	3,544	3,872	סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2022 ב-7,972 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,803 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 6-2: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

השינוי	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.21	31.12.22	
במיליוני ש"ח			
			שכר
1.2%	4,333	4,387	שכר
8.1%	1,333	1,441	אחזקה ופחת בניינים וציוד
0.3%	2,137	2,144	הוצאות אחרות
2.2%	7,803	7,972	סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות

הוצאות השכר הסתכמו בשנת 2022 ב-4,387 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,333 מיליון ש"ח בשנת 2021, גידול בשיעור של 1.2%. הגידול בהוצאות השכר נבע בעיקר מגידול בשכר השוטף.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בשנת 2022 ב-1,441 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,333 מיליון ש"ח בשנת 2021, עלייה בשיעור של כ-8.1% שנבעה בעיקרה מגידול בהוצאות הפחת בגין תוכנות.

ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2022 ב-2,144 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,137 מיליון ש"ח בשנת 2021. העלייה נבעה בעיקר מגידול בהוצאות בגין עמלות, מחשב ושיווק ופרסום. עלייה זו קוזזה מקיטון בהוצאות הקשורות ליישום ההסדרים בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים וכן מירידה בהוצאות בגין צמצום הפעילות הבינלאומית.

ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בשנת 2022 בסך של 3,548 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,958 מיליון ש"ח בשנת 2021, גידול הנובע בעיקרו מעלייה ברווחיות השוטפת שקוזזה בחלקה בירידה בהוצאות לא מוכרות.

חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מס הסתכם בשנת 2022 ברווח של 99 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 49 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול נובע מהשקעות שבוצעו באמצעות פועלים אקוויטי (חברה בת בבעלות מלאה). לפרטים נוספים ראה [פרק 4.1](#) [חברות עיקריות](#) להלן.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2022 בסך של 6,532 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 4,914 מיליון ש"ח בשנת 2021. הרווח הנקי הבסיסי למניה, המיוחס לבעלי מניות הבנק, בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בשנת 2022 ב-4.89 ש"ח, בהשוואה ל-3.68 ש"ח בשנת 2021.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 7-2: רווח כולל

לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.2021	31.12.2022	
במיליוני ש"ח		
4,900	6,533	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(14)	1	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
4,914	6,532	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:
(575)	(2,947)	התאמות נטו, בגין הצגת אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן
(314)	738	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים*
(889)	(2,209)	הפסד כולל אחר, לפני מסים
300	733	השפעת המס המתייחס
(589)	(1,476)	(הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים
-	(2)	בניכוי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(589)	(1,474)	הפסד כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
4,311	5,057	הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(14)	(1)	הרווח (הפסד) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
4,325	5,058	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף השנה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הרווח הכולל הסתכם בשנת 2022 בסך של 5,058 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 4,325 מיליון ש"ח בשנת 2021. הגידול ברווח הכולל בשנת 2022 הושפע בעיקרו מהגידול ברווח הנקי, אשר קוזז מירידה נטו בסך של כ-1.5 מיליארד ש"ח בקרנות ההון, בעיקר בשל עלייה של כ-3.5% בריבית השקלית ועלייה של כ-3.3% בריבית הדולרית לטווח הביניים.

2.2.3. מערך טכנולוגיית המידע
טבלה 2-8: מערך טכנולוגיית המידע

סך-הכל	אחר	חומרה ⁽³⁾	תוכנה
במיליוני ש"ח			
תוספות לנכסים ⁽¹⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2022:			
358	-	-	358
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
122	-	-	122
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
155	-	94	61
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ⁽⁴⁾			
15	15	-	-
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין			
650	15	94	541
סך-הכל			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2022:			
677	-	143	534
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
289	13	61	215
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
71	-	15	56
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
156	65	20	71
הוצאות אחרות ⁽⁵⁾			
1,193	78	239	876
סך-הכל הוצאות (ללא פחת והפחתות)			
1,843	93	333	1,417
סך עלויות מערך טכנולוגיית המידע (IT-SPEND) לשנת 2022			
מידע נוסף:			
יתרות נכסים ⁽²⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2022:			
2,072	56	351	1,665
סך-הכל עלות מופחתת			
936	-	-	936
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות			
534	19	99	416
הוצאות בגין פחת והפחתות			
תוספות לנכסים ⁽¹⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2021:			
308	-	-	308
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות			
123	-	-	123
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
156	-	118	38
עלויות רכישה או רישיונות שימוש ⁽⁴⁾			
17	17	-	-
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין			
604	17	118	469
סך-הכל			
הוצאות בגין מערך טכנולוגיית המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2021:			
591	-	125	466
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות			
261	23	47	191
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הונו לנכסים			
87	-	18	69
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים			
140	48	20	72
הוצאות אחרות ⁽⁵⁾			
1,079	71	210	798
סך-הכל הוצאות (ללא פחת והפחתות)			
1,683	88	328	1,267
סך עלויות מערך טכנולוגיית המידע (IT-SPEND) לשנת 2021			
מידע נוסף:			
יתרות נכסים ⁽²⁾ בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2021:			
1,985	60	356	1,569
סך-הכל עלות מופחתת			
831	-	-	831
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות			
426	19	79	328
הוצאות בגין פחת והפחתות			

(1) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 46 מיליון ש"ח (31.12.2021: 24 מיליון ש"ח).

(2) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 277 מיליון ש"ח (31.12.2021: 228 מיליון ש"ח).

(3) לרבות תשתיות תקשורת.

(4) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.

(5) כוללות הוצאות שהוצאו על-ידי מערך טכנולוגיית המידע לרבות הוצאות שוטפות על שימוש בתקשורת וטלפוניה, דואר, שכר-דירה, מסים, חשמל וכדומה.

עלויות מערך טכנולוגיית המידע (IT-SPEND) של הבנק הסתכמו בשנת 2022 בסך של 1,843 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,683 מיליון ש"ח בשנת 2021. הגידול נובע בעיקרו מגידול בהיקף ובעלויות כח האדם, בין היתר, להמשך יישום פרויקט המודרניזציה של מערכות הליבה. במקביל חל גידול בהוצאות הפחת לאור הגידול העקבי בהיקף ההשקעות בשנים האחרונות.

2.3. המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכם ב-665.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-638.8 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021.

טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2021	31.12.2022	
במיליוני ש"ח			
4.2%	638,781	665,353	סך-כל הנכסים
10.2%	352,623	388,727	אשראי לציבור, נטו
(29.5%)	189,283	133,424	מזמנים ופיקדונות בבנקים
51.0%	71,105	107,400	ניירות-ערך
1.4%	525,072	532,588	פיקדונות הציבור
5.0%	25,582	26,866	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
8.8%	42,735	46,502	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

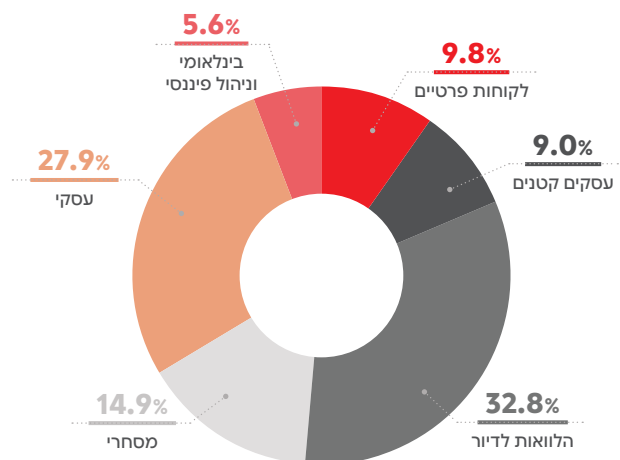
2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי מגזרי פעילות גישת ההנהלה

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2021	31.12.2022	
במיליוני ש"ח			
(2.3%)	39,139	38,244	לקוחות פרטיים
3.2%	33,899	34,998	עסקים קטנים
11.4%	114,633	127,688	הלואאות לדיור
9.8%	52,758	57,945	מסחרי
12.4%	96,335	108,316	עסקי
23.4%	13,946	17,210	פעילות בינלאומית
126.1%	1,913	4,326	ניהול פיננסי
10.2%	352,623	388,727	סך-הכל

תרשים 2-3: פילוח האשראי לפי מגזרים עיקריים ליום 31 בדצמבר 2022

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק סיכון אשראי](#) להלן.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

חבויית בעייתיות

טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתית⁽¹⁾⁽²⁾

31.12.2021		31.12.2021 פרופורמה ⁽¹⁾			31.12.2022				
מאזני	חוץ-מאזני סך-הכל	מאזני	חוץ-מאזני סך-הכל	מאזני	חוץ-מאזני סך-הכל	מאזני	חוץ-מאזני סך-הכל		
במיליוני ש"ח									
4,447	812	3,635	4,785	812	3,973	4,258	813	3,445	סיכון אשראי לא צובר ⁽³⁾
1,518	152	1,366	1,115	152	963	872	42	830	סיכון אשראי נחות
3,806	658	3,148	3,871	658	3,213	2,614	471	2,143	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
9,771	1,622	8,149	9,771	1,622	8,149	7,744	1,326	6,418	סך סיכון אשראי בעייתית*
7,926	1,458	6,468	7,796	1,433	6,363	6,487	1,136	5,351	סיכון אשראי בעייתית, נטו
679	-	679	84	-	84	83	-	83	* מזה חובות צוברים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽⁴⁾

(1) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) בדרך של מכאן ולהבא. במסגרת זו, בין היתר, שונו סיווגי החובות הבעייתיים - בוטל המונח פגום ובמקומו מוצג אשראי וסיכון אשראי לא צובר וכן הלוואות לדיור בפיגור של 90 יום או יותר סווגו כאשראי לא צובר. בטבלה זו מוצגים נתוני 31 בדצמבר 2021 טרם יישום ההוראות החדשות וכן נתוני פרופורמה להשפעת שינוי בסיווגים והשינוי בהפרשה להפסדי אשראי בעקבות יישום ההוראה כאמור. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#). בדוחות הכספיים.

(2) סיכון אשראי לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(3) ליום 31 בדצמבר 2021 סיכון אשראי פגום.

(4) ליום 31 בדצמבר 2021 חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 יום או יותר.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

בשנת 2022 המשיכה מגמת הירידה בהיקף החובות הבעייתיים, בכל סיווגי הבעייתיות, וזאת בשל פירעון אשראי ושיפור מצב הלווים. למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתית, לרבות תרחישים וניתוחי רגישות שנבחנו, ראה [פרק סיכון אשראי](#) להלן.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2021	31.12.2022	
במיליוני ש"ח			
			מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים למעט נגזרים
(12.8%)	1,996	1,741	אשראי תעודות
19.2%	69,533	82,849	ערבויית והתחייבויות אחרות*
9.7%	11,333	12,427	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו
(31.9%)	41,534	28,272	מסגרות ח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו
(14.0%)	97,741	84,031	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות*

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות.

בשנת 2022 חל קיטון במכשירים הפיננסיים החוץ-מאזניים. הקיטון נבע בעיקרו מניצול מסגרות אשראי וקיטון בהיקף המסגרות המחיבות. מנגד חל גידול בערבויות, בעיקר לרוכשי דירות אשר קיזז חלקית קיטון זה. בגין חלק מהערבויות כאמור נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות.

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות (בעיקר זרות) ושאין סחירות בפיזור נרחב. היקף ההשקעות בניירות הערך הסתכם ביום 31 בדצמבר 2022 בכ-107.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-71.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021, עלייה בשיעור של כ-51.0% שנבעה בעיקר מגידול בהיקף אגרות-החוב הממשלתיות. בשנת 2022 חל קיטון בהיקף הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב ואלה הסתכמו בהוצאות בסך של כ-137 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסות בסך של כ-202 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

לאור עליית עקומי הריבית השקלית והדולרית אשר התגברה בשנת 2022, נרשמה ירידה בסך של כ-3.1 מיליארד ש"ח (לפני מס) בשנת 2022 בגין שינויים בשוויין של אגרות-החוב בתיק הזמין למכירה, בהשוואה לירידה בסך של כ-0.3 מיליארד ש"ח (לפני מס) בשנת 2021. הירידה בשנת 2022 נבעה מעליית הריבית הדולרית בשיעור של כ-3.3% וכן עלייה בריבית השקלית בשיעור של כ-3.5% לטווח הביניים. השינויים בשוויין של אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה נזקפו לקרן הון.

כחלק מניהול ההון של הבנק, הבנק מיתן את הירידה המצטברת שחלה בקרנות ההון וצמצם את החשיפה בגין השפעת עליית התשואות, המשפיעה על התנודתיות בקרן ההון, באמצעות הגדלת רכישות אגרות-חוב בתיק לפדיון וכן על-ידי העברה של תיק אגרות-חוב (של ממשלת ישראל ושל ממשלת ארצות-הברית) בסך של כ-3.5 מיליארד ש"ח מהתיק הזמין למכירה אל התיק המוחזק לפדיון.

העברה זו בוצעה ביום 24 במרץ 2022 לנוכח השפעות ריבית חריגות ונדירות, זאת בשילוב עם המלחמה באוקראינה המשפיעה גם היא על סביבת האינפלציה והריבית בעולם ואשר העצימה את ההשפעות.

קרן ההון בגין אגרות-החוב שהועברו לתיק המוחזק לפדיון הסתכמה ליום המעבר ליתרה שלילית בסך של כ-388 מיליון ש"ח. יתרה זו מוצגת בהון העצמי ומופחתת לרווח והפסד על פני משך החיים הנותרים של איגרת החוב כהתאמת תשואה. לעניין רגישות קרן ההון לשינויים בשיעורי ריבית, ראה [פרק הלימות הון להלן](#).

ירידה בשוויין של אגרות-חוב הממשלתיות נמשכה גם בתחילת שנת 2023, לאור עליית עקומי הריבית השקלית והדולרית. סך הירידה בקרן ההון הסתכמה נכון לסמוך מועד הפרסום הדוחות בכ-0.4 מיליארד ש"ח (כ-0.3 מיליארד ש"ח לאחר מס).

תיק המניות הכולל של קבוצת הבנק הסתכם לסך של כ-4.0 מיליארד ש"ח, המשקף את המשך מגמת הגידול בשנים האחרונות. בשנת 2022 נרשם בגין תיק המניות של קבוצת הבנק הפסד בסך של כ-123 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך של כ-599 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הירידה נובעת בעיקר מהפסדים בגין ירידות שערים של מניות סחירות בהשוואה לעלויות משערוך מניות בשנה הקודמת.

תיק המניות של הבנק כולל מניות סחירות (הנמדדות בשווי הוגן) ומניות שאינן סחירות (הנמדדות בעלות בניכוי ירידת-ערך) והוא עשוי להיות מושפע מגורמים אקסוגניים שונים כדוגמת עלייה בשיעורי האינפלציה, שינויים בשערי הריבית, והתנהגות שוק ההון. הרעה במצב הכלכלי עשויה להביא לירידה בערכן של המניות.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:

טבלה 13-2: יתרות ניירות-ערך

מוחזק לפדיון		זמין למכירה		תיק למסחר		סך-הכל	
הערך במאזן	% מסך	הערך במאזן	% מסך	הערך במאזן	% מסך	הערך במאזן	% מסך
ניירות-ערך		ניירות-ערך		ניירות-ערך		ניירות-ערך	
במיליוני ש"ח/באחוזים							
ליום 31 בדצמבר 2022							
8,016	7.5%	51,751	48.2%	7,706	7.2%	67,473	62.8%
אגרות-חוב ממשלת ישראל							
1,801	1.7%	20,153	18.8%	765	0.7%	22,719	21.2%
אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית							
-	-	1,499	1.4%	-	-	1,499	1.4%
אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות							
9,817	9.2%	73,403	68.4%	8,471	7.9%	91,691	85.4%
סך-הכל אגרות-חוב ממשלות							
299	0.3%	-	-	-	-	299	0.3%
אגרות-חוב קונצרניות- בישראל							
-	-	10,704	10.0%	658	0.6%	11,362	10.6%
אגרות-חוב קונצרניות- מדינות זרות							
299	0.3%	10,704	10.0%	658	0.6%	11,661	10.9%
סך-הכל אגרות-חוב קונצרני							
-	-	4,048	3.8%	-	-	4,048	3.7%
מניות*							
10,116	9.5%	88,155	82.2%	9,129	8.5%	107,400	100.0%
סך-הכל ניירות-ערך							
ליום 31 בדצמבר 2021							
196	0.3%	34,358	48.3%	4,774	6.7%	39,328	55.3%
אגרות-חוב ממשלת ישראל							
-	-	17,125	24.1%	3,161	4.4%	20,286	28.5%
אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית							
-	-	1,157	1.6%	2	0.0%	1,159	1.6%
אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות							
196	0.3%	52,640	74.0%	7,937	11.2%	60,773	85.5%
סך-הכל אגרות-חוב ממשלות							
312	0.4%	-	-	-	-	312	0.4%
אגרות-חוב קונצרניות- בישראל							
-	-	5,368	7.5%	1,002	1.4%	6,370	9.0%
אגרות-חוב קונצרניות- מדינות זרות							
312	0.4%	5,368	7.5%	1,002	1.4%	6,682	9.4%
סך-הכל אגרות-חוב קונצרני							
-	-	3,650	5.1%	-	-	3,650	5.1%
מניות*							
508	0.7%	61,658	86.7%	8,939	12.6%	71,105	100.0%
סך-הכל ניירות-ערך							

* מניות שאינן למסחר.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 14-2: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

יתרה ליום				
31.12.2021		31.12.2022		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
6.7%	447	3.4%	394	כרייה וחציבה
15.7%	1,050	11.4%	1,331	תעשייה
5.4%	359	3.6%	415	אספקת חשמל ומים
3.3%	222	3.2%	369	מידע ותקשורת
57.5%	3,843	70.7%	8,253	בנקים ומוסדות פיננסיים
0.6%	41	2.9%	335	מסחר
4.8%	318	2.0%	237	תחבורה ואחסנה
6.0%	402	2.8%	327	ענפים אחרים
100.0%	6,682	100.0%	11,661	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 32 ב](#). בדוחות הכספיים. לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות-חוב זמינות למכירה ואגרות-חוב זמינות למכירה שהועברו לתיק המוחזק לפדיון, ראה [ביאור 12](#) בדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 15-2: התפתחות ביתרות הפיקדונות

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2021	31.12.2022	
	במיליוני ש"ח		
1.4%	525,072	532,588	פיקדונות הציבור
(25.0%)	11,601	8,696	פיקדונות מבנקים
333.8%	752	3,262	פיקדונות הממשלה
1.3%	537,425	544,546	סך-הכל

טבלה 16-2: מידע נוסף פיקדונות הציבור

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.2021	31.12.2022	
	במיליוני ש"ח		
			לפי דרישה
(17.7%)	235,045	193,328	אינם נושאים ריבית
(11.3%)	154,111	136,637	נושאים ריבית
(15.2%)	389,156	329,965	סך-הכל לפי דרישה
49.1%	135,916	202,623	לזמן קצוב
1.4%	525,072	532,588	סך-כל פיקדונות הציבור

יתרת הפיקדונות ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה בסך של כ-544.5 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-537.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021. בשל עליות שיעורי הריבית, חל שינוי בתמהיל פיקדונות הציבור שקיבל ביטוי בעלייה בסך של כ-67 מיליארד ש"ח בפיקדונות לזמן קצוב כנגד ירידה בסך של כ-17 מיליארד ש"ח בפיקדונות נושאי ריבית לפי דרישה וירידה בסך של כ-42 מיליארד ש"ח בפיקדונות שאינם נושאים ריבית, ביחס ליתרות בסוף שנת 2021. מגמה זו נמשכה גם בתחילת שנת 2023.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 2-17: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק

השינוי	יתרה ליום	
	31.12.2021	31.12.2022
	במיליוני ש"ח	
(8.0%)	872,710	802,789

ניירות-ערך⁽¹⁾

(1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת ושירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.

הקישון בהיקף ניירות-ערך של לקוחות קבוצת הבנק בשנת 2022 הושפע בעיקרו מהירידות של מחירי נכסים פיננסיים בשווקים.

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמו בכ-26.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-25.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021, גידול בשיעור של כ-5.0%. הגידול נבע בעיקר מהנפקת כתבי התחייבות נדחים ואגרות-חוב. בחודש נובמבר 2022, הנפיק הבנק לציבור אגרות-חוב בהיקף של כ-3.2 מיליארד ש"ח וכן כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים בדרך של המרה כפויה למניות רגילות של הבנק, בהיקף של כ-1.0 מיליארד ש"ח. בתחילת חודש נובמבר 2022 ביצע הבנק פדיון מוקדם מלא של שטרי ההון הנדחים (סדרה ג') בהיקף של כ-1.7 מיליארד ש"ח. שטרי ההון הנדחים (סדרה ג') אינם מוכרים בהון הפיקוחי החל מחודש ינואר 2022. בחודש מרץ 2022, הנפיק הבנק לציבור אגרות-חוב בהיקף של כ-2.0 מיליארד ש"ח וכן כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים בדרך של המרה כפויה למניות רגילות של הבנק, בהיקף של כ-0.4 מיליארד ש"ח. לפרטים נוספים ראה [ביאור 20](#) בדוחות הכספיים. ביום 11 במאי 2022, קיבל הבנק את אישור רשות ניירות-ערך להארכת תשקיף המדף של הבנק מחודש מאי 2020 בשנה נוספת, עד ליום 17 במאי 2023. בחודש פברואר 2023 הודיע הבנק לרשות ניירות-ערך כי בכוונתו להגיש בקשה לקבלת היתר לפרסום תשקיף מדף על בסיס הדוחות הכספיים לשנת 2022. לפרטים נוספים ראה [פרק הלימות הון](#) להלן.

טבלה 2-18: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022		
מזה: סחיר*	הערך במאזן	מזה: סחיר*	הערך במאזן	
במיליוני ש"ח				
9,580	11,211	10,082	10,103	כתבי התחייבות נדחים
14,371	14,371	16,763	16,763	אגרות-חוב
23,951	25,582	26,845	26,866	סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

* כולל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים הנסחרים ברצף המוסדי.

טבלה 19-2: מכשירים נגזרים

31.12.2021			31.12.2022			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
במיליוני ש"ח						
401,309	4,566	4,075	746,699	10,913	11,264	חוזי ריבית
356,848	7,263	6,282	408,580	5,921	8,368	חוזי מטבע
157,552	2,558	2,624	156,915	2,223	2,255	חוזים בגין מניות
198	3	3	109	4	4	חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)
915,907	*14,390	12,984	1,312,303	*19,061	*21,891	סך-הכל

* מזה: שווי הוגן נטו של נכסים והתחייבויות בגין נגזרים משובצים בסך של 59 מיליוני ש"ח ו-18 מיליוני ש"ח, בהתאמה אשר נכללו במאזן בסעיף פיקודנות הציבור (31.12.2021): התחייבויות בסך של 40 מיליוני ש"ח.

יתרות השווי הוגן של המכשירים הנגזרים ליום 31 בדצמבר 2022 עלו בהיקפים משמעותיים במהלך שנת 2022. גידול זה נובע בעיקר לנוכח השינויים החדים בשיעורי הריבית, בשערי מטבע-חוץ ובמדדי מניות בתקופה. כמו-כן, יתרות הערך הנקוב עלו כתוצאה מהשפעת השינויים בשערי המטבע ובשל גידול בהיקפי הפעילות. הבנק פועל לרוב עם הצדדים הנגדיים במסגרת הסכמי קיזוז וביטחונות שמטרתם לצמצם את חשיפת האשראי הנובעת מהפעילות במכשירים נגזרים של צדדים אלה.

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניות

הון המניות המופק והנפרע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2022 הינו 1,336,837,006 ש"ח ע.נ. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כל אחת. ההון המופק הינו בניכוי 540,105 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר"). לפרטים בדבר ביזור גרעין השליטה בבנק והפיכה לבנק ללא גרעין שליטה, ראה [פרק עניינים אחרים](#) בדוח ממשל תאגידי.

דיבידנדים

חלוקת דיבידנד על-ידי הבנק כפופה למבחנים ולמגבלות הקבועים בחוק החברות ובהוראות הפיקוח על הבנקים, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין 331. מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה ושיעורה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בהוראות כל דין ובמגבלות על החלוקה ובשיקולים עסקיים, לרבות בהתחשב באסטרטגיית הצמיחה של הבנק. במועד אישור הדוחות הכספיים לשנת 2021 ואלה של הרבעון הראשון לשנת 2022 החליט הדירקטוריון לשמר עודפי הון שנצברו ולא להכריז על חלוקת דיבידנד על רקע תעודף המשך יישומה של אסטרטגיית צמיחה. דירקטוריון הבנק החליט ברבעון השני של שנת 2022 על חזרה למתווה של חלוקת דיבידנד שוטפות לצד המשך שמירה על צמיחה מאוזנת. החלוקות תהיינה בכפוף לתוצאות הבנק, התפתחויות בשווקים ובתנאים המאקרו כלכליים, השפעת יישום הוראות רגולטוריות ובהתאם למבחנים על-פי דין. החל מהרבעון השני הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד המהווה כ-30% מהרווח הנקי של כל אחד מהרבעונים השני, השלישי והרביעי של שנת 2022, כמפורט להלן. החלוקות הסתכמו לסכום מצטבר של כ-1,464 מיליון ש"ח. ביום 14 באוגוסט 2022 הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד בסך 403 מיליון ש"ח, שהיווה כ-30% מהרווח הנקי של הבנק לרבעון השני 2022 ואשר שולם ביום 7 בספטמבר 2022. ביום 22 בנובמבר 2022 הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד בסך 536 מיליון ש"ח, שהיווה כ-30% מהרווח הנקי של הבנק לרבעון השלישי 2022 ואשר שולם ביום 11 בדצמבר 2022. במועד אישור דוחות כספיים אלה הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד בסך 525 מיליון ש"ח, המהווה כ-30% מהרווח הנקי של הבנק לרבעון הרביעי 2022 ואשר ישולם ביום 30 במרץ 2023.

טבלה 20-2: פרטים בדבר חלוקת דיבידנדים בשנתיים האחרונות

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
08.03.2023	30.03.2023	39.272	525.0
22.11.2022	11.12.2022	40.095	536.0
14.08.2022	07.09.2022	30.146	403.0
15.11.2021	08.12.2021	64.499	862.0
01.08.2021	18.08.2021	46.152	616.8

2. הלימות הון

גישה הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים. הוראות אלה מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שמבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה דורש גילוי כמותי ואיכותי במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם במטרה להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

יעד הלימות ההון ואופן ניהול ותכנון ההון

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10.0% וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת השעה להתמודדות עם משבר הקורונה. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס הון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, ליום 31 בדצמבר 2022, הינם 10.23% ו-13.50%, בהתאמה.

יעד הון עצמי רובד 1 שנקבע על-ידי הבנק מביא בחשבון, בין היתר, את תוצאות תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק, לרבות תוצאות מבחני הקיצון הפנימיים שערך הבנק, ואת תוצאות הדיונים שהתקיימו עם הפיקוח על הבנקים לגבי מאפייני הסיכון הפרטניים של הבנק במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחי האחרון שבוצע ומבחני הקיצון האחרונים שבוצעו.

לצורך עמידה ביעד הלימות ההון וניהול אפקטיבי של ההון מבוצע תכנון הון בבנק בהתבסס על תכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון יחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך נקיטת פעולות נדרשות לצורך עמידה ביעדי הון שנקבעו. כחלק מקביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק כמפורט להלן, מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). במסגרת ה-ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימת תכנית לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור.

על יסוד תהליכי קביעת יעדי ההון הפנימיים של הבנק ותוצאות הדיונים הפנימיים שהתקיימו עם הפיקוח על הבנקים (כמפורט לעיל), הגדיר דירקטוריון הבנק יעד פנימי של יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור שלא יפחת מ-10.5%.

הבנק מנהל את יחס הלימות ההון במטרה לעמוד בדרישות ההון המזעריות של הפיקוח על הבנקים וביעד הפנימי, תוך שמירה על שולי ביטחון. הון הבנק והיקף נכסי הסיכון נתונים לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- השפעות שינויים בריבית על קרנות ההון מאגרות-חוב זמינות למכירה.
- השפעות שינויים במדד ובשערי חליפין על יתרות הנכסים.
- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק או הנחות אקטואריות אחרות.

רגישות קרן ההון בגין אגרות-חוב זמינות למכירה נטו, לאחר השפעת המס, לעלייה תיאורטית של 1% בריבית חסרת סיכון ובמרווח סיכון האשראי נאמדת בקיטון בסך של כ-0.8 מיליארד ש"ח וכ-0.5 מיליארד ש"ח בהתאמה. מנגד, רגישות קרן ההון הנובעת מהתאמות בגין שינויים אקטואריים, נטו לאחר השפעת המס, לעלייה תיאורטית של 1% בריבית ההיוון נאמדת בגידול בסך של כ-0.2 מיליארד ש"ח.

דרישות ההון בגין חשיפות הבנק לממשלת ישראל, בנקים ישראלים, גופים מוסדיים וישויות סקטור ציבורי, נגזרות מדיחוג מדינת ישראל. התממשות ירידה בדירוג האשראי של מדינת ישראל על-ידי חברת Standard and Poor's Rating Group, צפויה להביא לקיטון של 0.20% ו-0.26% ביחס הון רובד 1 יחס הון כולל, בהתאמה.

שינויים מהותיים בהון

לפרטים נוספים בדבר כתבי ההתחייבות הנדחים, ראה [ביאור 20.ב](#). בדוחות הכספיים.

לפרטים נוספים בדבר התאמות פיקוחיות וניכויים ובדבר השפעות נוספות על הון והלימות הון, לרבות בגין הוראות שטרם הגיע מועד יישומן, ראה [ביאור 24](#) בדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר השפעת היישום של כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) ראה [ביאור 1.ד](#). בדוחות הכספיים. לפרטים בדבר העברת אגרות-חוב מהתיק הזמין לתיק המוחזק לפדיון, ראה [סעיף נירוות-ערכ](#) לעיל.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 21-2: חישוב יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
במיליוני ש"ח		
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
42,772	46,745	הון עצמי רובד 1
244	-	הון רובד 1 נוסף
43,016	46,745	סך-הכל הון רובד 1
12,490	14,349	הון רובד 2
55,506	61,094	סך-הכל הון כולל
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
363,588	386,550	סיכון אשראי
4,097	4,007	סיכונים שוק
22,595	25,020	סיכון תפעולי
390,280	415,577	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
באחוזים		
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
10.96%	11.25%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽¹⁾
11.02%	11.25%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
14.22%	14.70%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.21%	10.23%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾
12.50%	13.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽²⁾

- (1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 וכוללים התאמות בגין הוראות רגולטוריות כדלקמן:
- הקלה בגין תכניות ההתייעלות אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתן ומוערכות בקיטון עתידי נוסף של כ-0.04% על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2022 (0.06% ליום 31 בדצמבר 2021).
  - השפעת היישום של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024 ומוערכת בקיטון עתידי נוסף של כ-0.08% על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2022.
  - הקלה בגין יישום חוזר בנק ישראל בדבר שקלול הלוואות בסיכון מוגבר לרכישת קרקע, אשר נפרסת בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 30 בספטמבר 2022 עד ליום 30 ביוני 2023, ומוערכת בקיטון עתידי נוסף של כ-0.04% על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2022.
- (2) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שנדרשו בתקופת הוראת השעה ועד לתום תוקף הוראת השעה ביום 31 בדצמבר 2021 הינם 9.0% ו-12.5% בהתאמה. ליחס הון עצמי רובד 1 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים, למעט הלוואות לדיור לגביהן ניתנה הקלה במסגרת הוראת שעה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים. ביום 15 בנובמבר 2020 הפיקוח על הבנקים פרסם כהוראת שעה חוזר לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין 250 בדבר יחס המינוף. תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-4.5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית (הבנק הינו תאגיד בנקאי כזה), יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (במקום 6.0% לפני ההקלה). תוקף ההקלה הוארך עד ליום 31 בדצמבר 2023 ולאחר מועד זה יידרש לשוב תוך שני רבעונים ליחס המינוף הנדרש טרם הוראת השעה (6.0%).

טבלה 2-2: יחס מינוף

31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022	
במיליוני ש"ח		
בנתוני המאוחד		
43,016	46,745	הון רובד *1
713,511	737,115	סך החשיפות*
באחוזים		
6.03%	6.34%	יחס מינוף
5.50%	5.50%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים בתקופת הוראת השעה
6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים לאחר תום הוראת השעה

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תכניות ההתייעלות לפי הוראות הפיקוח על הבנקים (ראה [ביאור 24.ט. בדוחות הכספיים](#)). השפעת ההקלה בגין תכניות ההתייעלות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2022, המוערכת בקיטון עתידי נוסף של כ-0.02% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים ממועד תחילתו. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024 (ראה [ביאור 24.יא. בדוחות הכספיים](#)). השפעת ההקלה בגין הפסדי אשראי צפויים ליום 31 בדצמבר 2022 מוערכת בקיטון עתידי נוסף של כ-0.04%.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בביאור 28 בדוחות הכספיים ופרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים. לפירוט נוסף בדבר עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים, ראה [ביאור 28](#) בדוחות הכספיים.

טבלה 2-23: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
14,048	723	13,325	-	2,795	236	1,840	1,048	2,882	268	4,256	רווח מימוני, נטו
3,872	39	3,833	232	150	99	600	315	979	145	1,313	עמלות והכנסות אחרות
17,920	762	17,158	232	2,945	335	2,440	1,363	3,861	413	5,569	סך הכנסות
(34)	107	(141)	-	35	(2)	(368)	(109)	192	(1)	112	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,972	453	7,519	67	412	168	669	424	1,897	202	3,680	הוצאות תפעוליות ואחרות
6,532	107	6,425	105	1,722	109	1,372	669	1,155	138	1,155	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
10,848	481	10,367	-	3,141	109	1,323	829	2,022	45	2,898	רווח מימוני, נטו
3,544	38	3,506	244	112	101	501	290	895	152	1,211	עמלות והכנסות אחרות
14,392	519	13,873	244	3,253	210	1,824	1,119	2,917	197	4,109	סך הכנסות
(1,220)	25	(1,245)	-	-	(1)	(457)	(184)	48	-	(651)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,803	556	7,247	132	403	143	587	403	1,836	181	3,562	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,914	(138)	5,052	69	1,927	44	1,039	554	650	10	759	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס למגזר משקי בית בשנת 2022 הסתכם ב-1,155 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-759 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו ומעלייה בעמלות והכנסות אחרות שקוזזה מעלייה בהוצאות בגין מהפסדי אשראי בהשוואה לשנה הקודמת ומגידול בהוצאות התפעוליות והאחרות.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2022 הסתכם ב-4,256 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,898 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מהשפעת עליית הריביות השקלית והדולרית וכן מגידול בהיקפי האשראי לדיור.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2022 הסתכמו ב-1,313 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,211 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה מעמלות בכרטיסי אשראי ומדמי ניהול חשבונות אשר קוזזו בחלקן על-ידי ירידה בעמלות מפעילות בשוק ההון.

בשנת 2022 נרשמו הוצאות בגין הפסדי אשראי בסך של כ-112 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של כ-651 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע ברובו מהכנסות שנרשמו בתקופה המקבילה כנגד הקיטון בהפרשה הקבוצתית, לאור השיפור שחל בפרמטרים המאקרו כלכליים בין היתר, בהשפעת הסרת מגבלות הקורונה וכן מהירידה הניכרת בהיקף החובות הנמצאים בדחיית תשלומים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2022 הסתכמו ב-3,680 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,562 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בהוצאות מחשב ומעלייה בעמלות.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס למגזר הבנקאות הפרטית בשנת 2022 הסתכם ב-138 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-10 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2022 הסתכם ב-268 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-45 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מהשפעת עליית הריביות השקלית והדולרית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2022 הסתכמו ב-202 מיליון ש"ח בהשוואה ל-181 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים קטנים וזעירים בשנת 2022 הסתכם ב-1,155 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-650 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע ברובו מעלייה ברווח המימוני, נטו בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד ומעלייה בעמלות ובהכנסות האחרות. גידול זה קוזז בחלקו על-ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי.

בשנת 2022 הרווח המימוני, נטו הסתכם ב-2,882 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,022 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מגידול בהיקפי האשראי והפיקדונות וכן מעליית הריביות השקלית והדולרית.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2022 הסתכמו ב-979 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-895 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מכרטיסי אשראי, נטו ומדמי ניהול חשבונות.

בשנת 2022 נרשמו הוצאות להפסדי אשראי בסך של 192 מיליון ש"ח, בהשוואה הוצאות בסך של 48 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע ברובו מגידול בהפרשה הקבוצתית.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2022 הסתכמו ב-1,897 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,836 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים בינוניים בשנת 2022 הסתכם ב-669 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-554 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו ומעלייה בעמלות והכנסות אחרות. עלייה זו קוזזה בחלקה על-ידי ירידה בהכנסות מהפסדי אשראי בהשוואה לשנה הקודמת. הרווח המימוני, נטו בשנת 2022 הסתכם ב-1,048 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-829 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בהיקף האשראי וכן מעליית הריביות השקלית והדולרית.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2022 הסתכמו ב-315 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-290 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות טיפול באשראי.

בשנת 2022 נרשמו הכנסות מהפסדי אשראי בסך של כ-109 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-184 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בשנת 2022 הסתכמו ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בכ-424 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-403 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס למגזר עסקים גדולים בשנת 2022 הסתכם ב-1,372 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,039 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו ומעלייה בעמלות והכנסות אחרות אשר קוזזו בחלקן מעלייה בהוצאות התפעוליות והאחרות ומירידה בהכנסות בגין הפסדי אשראי.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2022 הסתכם ב-1,840 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,323 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מגידול בהיקפי האשראי והפיקדונות וכן מעלייה בריביות השקלית והדולרית.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2022 הסתכמו ב-600 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-501 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון ומעלייה בעמלות משוק ההון.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בשנת 2022 נרשמו הכנסות מהפסדי אשראי בסך של כ-368 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-457 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השנה הקודמת הושפעה בעיקר משיפור הפרמטרים המאקרו כלכליים בעיקר בעקבות הסרת מגבלות הקורונה. ההכנסה בתקופת הדוח נבעה בעיקר מהכנסה בגין ירידה בהפרשה הפרטנית ופירעון של חובות בעייתיים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2022 הסתכמו בכ-669 מיליון ש"ח בהשוואה ל-587 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע, בין היתר, מעלייה בעמלות מפעילות בניירות-ערך וברוקראז'.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס למגזר גופים מוסדיים בשנת 2022 הסתכם ב-109 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-44 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מגידול ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2022 הסתכם ב-236 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-109 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. העלייה נבעה בעיקר מהשפעת עליית הריבית השקלית והדולרית.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס למגזר ניהול פיננסי בשנת 2022 הסתכם ב-1,722 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,927 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2022 הסתכם ב-2,795 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,141 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מרישום הפסדים מהשקעה במניות ואגרות-חוב, וזאת בהשוואה לרווחים בשנה הקודמת. בנוסף, חל גידול בהפסדים משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה. מנגד, חלה עלייה בהכנסות מהפרשי הצמדה בשל השינויים בשיעור המדד הידוע בין התקופות.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2022 הסתכמו ב-150 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-112 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות משוק ההון.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

הרווח הנקי המיוחס למגזר בשנת 2022 הסתכם בסך של 105 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח נקי בסך של 69 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מקיטון בהוצאות התפעוליות והאחרות אשר קוזז בחלקו מקיטון בעמלות וההכנסות האחרות.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2022 הסתכמו ב-232 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-244 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2022 הסתכמו בכ-67 מיליון ש"ח בהשוואה ל-132 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהוצאות בקשר עם יישום ההסדר בעניין עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

מגזר הפעילות הבינלאומית

הרווח הנקי המיוחס למגזר הפעילות הבינלאומית בשנת 2022 הסתכם ב-107 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 138 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-199 מיליון ש"ח בשנת 2022 בהשוואה לרווח נקי של כ-107 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. העלייה נובעת בעיקר מעלייה בהכנסות הריבית, נטו לאור הגידול ביתרות האשראי וכן מעליית הריבית הדולרית. עלייה זו קוזזה בחלקה מגידול בהוצאות להפסדי אשראי.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-66 מיליון ש"ח בשנת 2022 בהשוואה להפסד בסך של כ-207 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון בהפסד נובע מירידה בהוצאות בקשר עם צמצום הפעילות ויישום ההסדר בעניין עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות ושייכותם ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. חלוקה זו משמשת את הנהלת הבנק לקבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה [ביאור 28א](#) בדוחות הכספיים ופרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

2.6 חברות עיקריות

2.6.1 חברות בישראל

קבוצת פועלים אקוויטי

קבוצת פועלים אקוויטי, המהווה את זרוע ההשקעות הריאליות של הבנק ומוחזקת בבעלות מלאה, פועלת בשני תחומים עיקריים: השקעות ישירות בחברות בהן ומעין הון (מזנין) וכן השקעה וייזום קרנות השקעה פרטיות ופעילות בנקאות להשקעות בארץ ובחו"ל. בנוסף, פועלים אקוויטי מחזיקה בכ-24.9% בחברה הציבורית אי.בי.אי. - ניהול וחיתום בע"מ (לשעבר "פועלים אי.בי.אי. - ניהול וחיתום בע"מ") העוסקת בשירותי ייעוץ, חיתום וניהול גיוסי הון. לבקשת הבנק ופועלים אקוויטי, בחודש דצמבר 2022 הוחלף שמה והוסר "פועלים" משמה של החברה. הבנק שוקל חלופות לפעילות בתחום החיתום לרבות אפשרות להקמת פעילות חיתום עצמאית. יתרת ההשקעות של פועלים אקוויטי ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה בסך של כ-3.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-2.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021. בנוסף, קיימת התחייבות להשקעה בסך של כ-1.4 מיליארד ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2022, בהשוואה לסך של כ-0.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021. הגידול בהיקף ההשקעות מהווה המשך ישום אסטרטגית הבנק לגידול היקף ההשקעות המבוצעות בפועלים אקוויטי, בכפוף לתנאי השוק, במסגרת מתווה השקעות רב שנתי עד לשנת 2025 אשר אושר בדירקטוריון הבנק. תרומת פועלים אקוויטי לתוצאות הפעילות של הבנק בשנת 2022 הסתכמה ברווח בסך של כ-91 מיליון ש"ח, לעומת רווח בסך של כ-268 מיליון ש"ח בשנת 2021. הירידה בתרומה נובעת בעיקר מהשפעת ירידות שוויין של מניות סחירות במהלך התקופה השוטפת לעומת רווחים שנרשמו משיערוך מניות בשנה הקודמת. השקעת הבנק בפועלים אקוויטי (בהון ובאמצעים אחרים) הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2022 בכ-3.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-3.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021.

2.6.2 חברות מחוץ לישראל

Hapoalim (Switzerland) Ltd (להלן: "הפועלים שוויץ")

חברה בת (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ, שעסקה בעבר בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. בחודש ספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ. למועד הנוכחי לא נותרו חשבונות לקוחות בחברה והבנק פועל להחזרת הרישיון הבנקאי. ההפסד בשנת 2022 של הפועלים שוויץ הסתכם בסך של 20 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה להפסד בסך של 56 מיליון פרנק שוויצרי בשנת 2021. תוצאות הפעילות בשוויץ משקפות את הקיטון שחל בהוצאות הנובעות מהליכי הסגירה ובהוצאות המשפטיות בקשר עם סיום חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק מחזיקה בתורכיה את בנק פוזיטיף שעוסק בתחום הבנקאות העסקית. בהתאם לאסטרטגיית הבנק, פועל הבנק למכירת ההחזקה בבנק פוזיטיף. בהתאם לכך, הבנק פועל להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף. על רקע טענות של מי שהיה בעל מניות המיעוט בפוזיטיף ופתיחת הליכים משפטיים במטרה לבטל החלטות שקיבלה האסיפה הכללית של פוזיטיף, חתם הבנק ביום 31 בינואר 2022 הסכם עם בעל מניות המיעוט לפיו ירכוש הבנק את החזקות בעל מניות המיעוט (30.17%) בתמורה לסך של 5 מיליון דולר, כך שהבנק יחזיק 100% מהון המניות של בנק פוזיטיף והצדדים יוותרו הדדית על טענות הצד האחד כלפי האחר. בעל מניות המיעוט הגיש בקשה לבית המשפט למשיכת תביעה שהגיש (אשר תיבחן במסגרת השימוע שנקבע לכלל התביעות). בתאריך 10 במרץ 2022 הושלמה העסקה ולאחריה מחזיק הבנק במלוא ההחזקה בבנק פוזיטיף. להערכת הבנק העסקה תסייע לממש את מהלך היציאה מפעילות בתורכיה ותתרום להמשך ניהולו התקין של בנק פוזיטיף. יתרת האשראי לציבור, נטו של בנק פוזיטיף ליום 31 בדצמבר 2022 הסתכמה ב-704 מיליון לירות תורכיות (כ-131 מיליון ש"ח), בהשוואה ליתרה בסך של 967 מיליון לירות תורכיות (כ-225 מיליון ש"ח) בסוף שנת 2021. סך השקעת הבנק בבנק פוזיטיף ליום 31 בדצמבר 2022 בהון ובאמצעים אחרים, לאחר הכרה בהפסד מירידת-ערך, הסתכמה ב-78 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-91 מיליון ש"ח בסוף שנת 2021.

למידע נוסף בנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית](#) בפרק מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה, בדוח ממשל תאגיד. לפרטים בדבר הנחיות בנק ישראל להגדלת שיעורי השקלול של נכסי הסיכון וניכוי קו האשראי שהעמיד הבנק לבנק פוזיטיף מההון הפיקוחי, ראה [ביאור 24](#). בדוחות הכספיים.

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא בדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022 להלן דוח על הסיכונים.

3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק מבצע בדיקה מקיפה להערכת הסיכונים להם הוא חשוף ובחינת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד גנדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי, סיכון ציות וסיכון מודל. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי, וסיכון סביבתי (לרבות סיכון אקלים). אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה כולה, תוך זיהוי וכימות הסיכונים, הגדרת אחריות על הסיכונים (Risk Ownership) ומקסום התועלת העסקית בהתייחס לעלות במונחי סיכון על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע במתודולוגיה אחידה ובראיה כוללת תוך התאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל על מנת להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון. מבנה וארגון מערך ניהול הסיכונים המופיעים בפרק זה רלוונטיים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק, בהמשך של פרק זה יופיעו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לכל סוג סיכון בנפרד. מידע נוסף ניתן למצוא בדוח על הסיכונים.

3.1.1. ממשל הסיכונים ואופן ניהול הסיכונים

ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לנהל את הסיכונים על בסיס האסטרטגיה והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטות על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. הפיקוח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות הפיקוח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים. בקרה של הסיכונים ואמידת הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה. סיכונים, ככל שישנם, במוצרים או בתהליכים חדשים, מזוהים באמצעות הליך סדור, על-פי המדיניות להשקת מוצרים ותהליכים חדשים. מודלים המשמשים לאמידת הסיכונים נבחנים טרם יישומם וכן מדי תקופה על-פי מדיניות תיקוף המודלים בבנק. תפיסת הבקרה ביחס לכל הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים בבנק היא של זיהוי ואמידת של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות תיאבון הסיכון ובמגבלות נוספות שנקבעו בנהלים השונים, בשלושה מעגלי בקרה:

1. מעגל בקרה ראשון הכולל את היחידות העסקיות בחטיבות, לרבות חטיבות תמיכה ותפעול, שהם יוצרי/נוטלי הסיכונים, ואת יחידות הבקרה הפנימיות בחטיבות המספקות בקרה פנימית על יוצרי/נוטלי הסיכונים. הנהלת הקווים העסקיים נושאת באחריות הראשית לניהול הסיכונים על בסיס שוטף ומטרתה לנהל את הסיכונים תוך חתירה להשגת המטרות האסטרטגיות והיעדים העסקיים, במסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם לנוהלי הסיכון ולהוראות הרגולטוריות. הבקרת במעגל הראשון מעוגנת בנהלי העבודה;
2. מעגל בקרה שני הכולל את יחידות הבקרה בחטיבה לניהול סיכונים שהינה בלתי תלויה בחטיבות העסקיות. מעגל זה אחראי גם על הצגת תמונה כוללת של הסיכונים, גיבוש המתודולוגיות לאמידת הסיכונים ולהקצאת ההון הכלכלית, אמידת סיכון בלתי תלויה, ניתוח מידת ההלימה של המוצרים והפעילויות למסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון שהוגדרה על-ידי הדירקטוריון ותיקוף מודלים. במעגל השני פונקציות בקרה עצמאיות נוספות, כגון: חשבונות וייעוץ משפטי;
3. מעגל בקרה שלישי הכולל את מערך הביקורת הפנימית שפועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי. מטרתה לשפר את פעילות הארגון ולסייע לו להשיג את מטרותיו, בין היתר באמצעות פיקוח ווידוא קיום הוראות החוק והרגולציה, יישום הנחיות ההנהלה והדירקטוריון, אתגור ומתן המלצות לשיפור, באופן ממוקד צופה פני עתיד. הביקורת הפנימית פועלת במסגרת החוקים, הרגולציה, התקנים הבינלאומיים והנחיות לשכת המבקרים הפנימיים, הנחיות ועדת הביקורת של הדירקטוריון, הדירקטוריון וצרכי ההנהלה.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוויית אסטרטגיית ניהול הסיכונים הכוללת ולפיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הוועדה לניהול ובקרת סיכונים. עיקר תפקידי הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים:

- קביעת מסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון של הקבוצה;
- אישור מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים;
- אישור מסגרת תפיסת הבקרה בקבוצה ווידוא כי היא עונה על צרכי ניהול הסיכונים;
- הנחיית ההנהלה הבכירה בדבר ניהול הסיכונים באופן ברור, על בסיס המלצות צוות ההנהלה לניהול הסיכונים בראשות המנכ"ל, ווידוא כי ההנהלה הבכירה נוקטת את הפעילויות הדרושות לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרת הסיכונים;
- אישור המתודולוגיות לאמידת הסיכונים, לבקרתם ולהקצאת ההון הכלכלית בגינם;
- פיקוח ובקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה, בחינת פרופיל הסיכונים בפועל לרבות ברמת הקבוצה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.

ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים - ייעודה להמליץ ולסייע למליאת הדירקטוריון בהתוויות מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים, בחינת פרופיל הסיכונים של הבנק, קיום בקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, וזאת על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים. הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון מקבלות דיווח על הסיכונים וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון.

תת הוועדה לניהול סיכונים ארצות-הברית - ייעודה פיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים בפעילות הבנק בארצות-הברית. תת הוועדה בוחנת את מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית ומוודאת שפעילות הבנק בארצות-הברית מתבצעת במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה.

ועדות דירקטוריון נוספות עוסקות בנושאים הקשורים לניהול הסיכונים ובהן בעיקר ועדת הביקורת, ועדת המעקב אחר יישום הסדרים עם הרשויות האמריקאיות והוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין.

הנהלת הבנק, לרבות הנהלות החטיבות, אחראית לגיבוש, הטמעה ויישום של מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הצוותים הפועלים מטעמה. עיקר תפקידי הנהלה בנושא ניהול הסיכונים:

- עיצוב מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, לרבות מסגרות סיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים, והגשתה לאישור הדירקטוריון;
- מיסוד של נהלים ומסגרות סיכון התואמים למדיניות, שיטות עבודה נאותות לאמידת הסיכון ותהליכי קבלת החלטות מבוססי ניתוח תשואה/תועלת עסקית למול סיכון וקבלת דיווחים מתאימים תוך וידוא ציות ליעדי המדיניות לניהול הסיכונים;
- וידוא קיומו של תהליך פנימי להערכת ההון ולקביעת יעדי הון העולים בקנה אחד עם פרופיל הסיכונים של התאגיד ועם סביבת הבקרה שלו;
- וידוא קיומם של משאבים נאותים לניהול הסיכונים בבנק לרבות מסגרת בקורת פנימיות וקיום מערכות בקרה ודיווח עצמאיות, יעילות ומקיפות בדבר הסיכונים.

צוות הנהלה לניהול סיכונים וצוות בראשות המנכ"ל - אחראי לעיצוב המדיניות לניהול הסיכון בבנק, מסגרות הסיכון ונהלי הדיווח והבקרה, וכן על בחינת פרופיל הסיכון הכולל של הבנק על סוגי וגורמי הסיכון השונים אליהם חשוף הבנק.

צוותי הנהלה נוספים פועלים בתחומי הסיכון הייעודיים במסגרת המדיניות ובמגבלות הסיכון שנקבעו על-ידי הדירקטוריון וועדותיו. כמו-כן הוגדרו צוותים המתכנסים בהתקיים תנאים מסוימים ובהם צוות משברים פיננסיים וצוות חירום בנקאי.

מנהלת הסיכונים הראשית (CRO) וחברת הנהלה האחראית על החטיבה לניהול סיכונים הינה הגברת מ. בן שושן כהן. הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר א. פורמן, והממונה על החטיבה הקמעונאית גברת ד. רביב. חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות הינו מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית מר י. ענתבי. הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורכת-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

החטיבה לניהול סיכונים - פעילויות החטיבה ותחומי אחריותה תואמים את האמור בהוראת ניהול בנקאי תקין 310. יעדיה העיקריים של החטיבה הם: הטמעת תרבות ניהול וניטור סיכונים מתקדמת בקבוצת הבנק, שתתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל במטרה להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון, הגדרת מדיניות ניהול סיכונים וציות ברמת הקבוצה, התואמת את מטרות הקבוצה ואת דרישות ועדת באזל והרגולציה הרלוונטית וכן בחינה וניטור של פרופיל הסיכונים הכולל בבנק והתאמתו לתאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. לשם כך החטיבה מפתחת ומיישמת מתודולוגיות ומודלים כוללים וכמותיים להערכת סיכונים, המשמשים בין היתר לחישוב הון כלכלי.

החטיבה מוודאת את קיומם ואיכותם של התהליכים המרכזיים לניהול הסיכונים בקבוצה: זיהוי ואמידה של הסיכונים, קביעת קיבולת הסיכון ותיאבון הסיכון, קביעת מנגנוני בקרה, ניטור הסיכונים ודיווח. החטיבה מובילה ומרכזת את תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי שנתי להערכת כמות ההון הנדרשת בשים לב לסיכונים) ומעורבת בתהליכי ניהול יחס ההון. החטיבה מורכבת מארבע יחידות ובראשן מנהלת החטיבה במעמד חברת הנהלה: (1) יחידת ניהול סיכונים אשראי (2) יחידת ניהול סיכונים תפעוליים וסיכונים שוק (3) יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך ו-(4) יחידת אינטגרציית סיכונים. ככלל, דיווחי החטיבה לניהול סיכונים המוגשים לדיון בוועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים מוגשים גם למליאה כדיווח בכתב או לדיון, לפי העניין. בהתאם למדיניות הבנק, מערך הדיווח על הסיכונים נקבע באופן שיאפשר תקשורת אפקטיבית הן לרוחב הקבוצה והן במעלה שרשרת הניהול. מטרת הדיווחים הינה הצפת סוגיות טעונות או חולשות בעלות פוטנציאל לסיכון והם מתבצעים הן ברמה הפרטנית והן ברמה הצבורה כלפי מעלה של כלל הקבוצה. מערך הדיווחים כולל הצגה של חולשות או מגבלות באומדני הסיכון, וכן הנחות משמעותיות שהאומדנים מבוססים עליהן וכולל דיווחים שוטפים ודיווחי אד-הוק על-פי הצורך.

כמו-כן מפעילה החטיבה לניהול סיכונים מספר צוותים בראשות מנהלת הסיכונים הראשית:

- צוות הנהלה היגוי מדיניות אשראי** - הצוות מגבש את מדיניות האשראי של הבנק.
- צוות הנהלה בקרת אשראי** - הצוות דן בדוחות בקרת אשראי שנערכו ללוויים הגדולים בבנק ולמדגמים מבוססי סיכון על כלל תיק האשראי של הבנק ובוחן את מהימנות דירוג האשראי, נאותות הסיווג וההפרשות בקבוצה.
- צוות הנהלה האחראי על סיווג חובות וקביעת הוצאות להפסדי אשראי** - הצוות עוסק בגיבוש המתודולוגיה להפרשה קבוצתית, גיבוש מדיניות ביצוע סיווגים והפרשות פרטניות, סיווג אשראי וקביעת הפרשות פרטניות להפסדי אשראי בכפוף למדרג הסמכויות.
- צוות ניהול סיכון מודל** - הצוות מגבש את המסגרת לממשל סיכון מודל, מנהל את סיכון המודל במסגרת תאבון הסיכון ומוודא הלימה עם מדיניות וממשל מודלים. הצוות מתקף מודלים המנוהלים הן בקו ראשון והן בקו שני.
- צוותים נוספים** כוללים צוות תיעודף השקעות רגולטוריות, צוות מעקב ושיפור היבטי בקרה רוחביים, צוות הנהלה לניהול הסיכון הציוני-משפטי, Risk Management Committee - New York.

להרחבה בנושא ניהול הסיכונים ראה פירוטים נוספים בפרק זה [ובדוח על הסיכונים](#).

3.1.2. תיאבון סיכון

תיאבון הסיכון הינו כלי מרכזי המאפשר לקשר בין אסטרטגיית הארגון, הקצאת ההון וניהול הסיכונים. הדירקטוריון קובע את מסגרת תיאבון הסיכון בשים לב להמלצת המנכ"ל, מנהלת הסיכונים הראשית (CRO) והממונה על החטיבה הפיננסית (CFO). תיאבון הסיכון מתורגם למטרות ולמגבלות לקווי העסקים. מסגרת תיאבון הסיכון כוללת מדיניות, תהליכים, בקורות, ומערכות שבעזרתן התיאבון לסיכון מיושם, מתוקשר ומפוקח. מסגרת תיאבון הסיכון כוללת הצהרת תיאבון וקיבולת לסיכון, מגבלות סיכון וקווי מתאר של תחומי האחריות של אלה האחראים על היישום והבקרה של מסגרת תיאבון הסיכון. מסגרת תיאבון הסיכון מתייחסת לסיכונים המהותיים לבנק וקובעת את פרופיל הסיכון ביחס לאסטרטגיית העסקית של הבנק ולקיבולת הסיכון של הבנק. מסגרת תיאבון הסיכון יעילה מספקת מסגרת משותפת ואמצעים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון כדי לתקשר, להבין ולהעריך את רמת הסיכון שהם מוכנים לקבל. המסגרת מגדירה את הגבולות שבתחומם מצופה מהנהלה לפעול על מנת ליישם את האסטרטגיית העסקית של הבנק. המסגרת כוללת את המרכיבים העיקריים הבאים:

הצהרת תיאבון הסיכון: ניסוח בכתב של היקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו ובכללם: קיום דוחות הולמים, כמו גם מדדים כמותיים ביחס לרווחים, הון, מדדי סיכון, נזילות ואמצעים רלוונטיים אחרים על-פי הצורך. קיבולת הסיכון: רמת הסיכון המקסימאלית שהבנק יכול לשאת, ללא הפרת מגבלות הון הרלוונטיות לתרחיש קיצון, לרבות מנקודת מבטם של בעלי מניות והלקוחות. עמידה בקיבולת הסיכון תיבחן בין היתר באמצעות ביצוע תרחישי קיצון שמטרתם לאמוד פגיעה ברווח הבנק ורמת הלימות הון של הבנק, וזאת כתוצאה מקורות תרחיש קיצון. תיאבון סיכון: הסיכון המרבי המצרפי הכולל שהתאגיד הבנקאי יהיה מוכן לשאת, בתוך קיבולת הסיכון שהוגדרה, על מנת להשיג את היעדים העסקיים על-פי התכנית האסטרטגית תחת אילוצים שונים (כגון מקורות הון ונזילות, דרישות רגולטוריות, מאפייני סיכון/תשואה וכדומה). מגבלות סיכון: מדדים כמותיים המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר נותנים ביטוי מעשי להצהרת תיאבון הסיכון המצרפי של הבנק.

3.1.3. תרחישי קיצון

על מנת להבין את ההשלכות האפשריות של זעזועים שונים על האיתנות הפיננסית של הבנק, הן בהינתן מאזן קיים והן בהתממשות תכניות העבודה וכוונות עסקיות אחרות, מתקיים תהליך של בחינת תרחישי קיצון. בבנק נבחנים לשם כך תרחישים משלושה סוגים: תרחישים מערכתיים כוללים המבוצעים על כלל קבוצת הבנק, תרחישים הפוכים ותרחישי גורם בודד (Single Factor) המבוצעים ברמת ענף/עסקה/לווה/תיק וזאת במקרים מסוימים ועל-פי ספים שהוגדרו מראש. הבנק מתאים את מגוון התרחישים והמאפיינים שלהם להתפתחויות פיננסיות, פוליטיות וסביבתיות בארץ ובעולם. מעבר לכך הבנק מיישם את ההנחיות של בנק ישראל ומפעיל מבחן קיצון אחיד המוגדר על-ידי הפיקוח על הבנקים, כאשר נדרש לכך. מטרות של ניתוח תרחישי קיצון:

- זיהוי ריכוזי סיכון וחולשות אפשריות בתיק הבנק;
  - בחינת השפעת החלטות אסטרטגיות של הבנק;
  - שילוב בתהליך התכנון ובחינת השלכות התכנית העסקית על החשיפות הפוטנציאליות;
  - בחינת האיתנות הפיננסית של הבנק והערכת הנזק הפוטנציאלי העלול להיגרם בהתרחש אירועי קיצון מסוגים שונים;
  - ניתוח של רגישות הבנק לזעזועים/אירועים חריגים אך אפשריים;
  - הערכת המהותיות של הסיכונים השונים;
  - בחינת עמידת הבנק בתאבון ובקיבולת הסיכון ופריטת תיאבון הסיכון לרמת החסיבות;
  - תמיכה בחסיבות העסקיות בהבנת מפת הסיכונים של תחומי הפעילות והסקטורים השונים;
  - תמיכה בתהליך ICAAP ובגיבוש תכניות מגירה למזעור הפגיעה של אירועי קיצון.
- חלק מהתרחישים נבחנים בתדירות יומית וחלקם האחר בתדירות שבועית/חודשית/רבעונית/שנתית, לפי העניין. ההנחות, המתודולוגיה והתוצאות ידונות ומאושרות בצוות תרחישי קיצון וריכוזי סיכון וכן בישיבות הנהלה וועדות הדירקטוריון.

ניהול ההון מביא בחשבון את תוצאותיהם של תרחישי קיצון שונים, וזאת מכמה היבטים: ראשית, יעד ההון והתכנית העסקית של הבנק נקבע בהתחשב בקיבולת הסיכון, אשר מגדירה את הלימות ההון המינימלית שהבנק מוכן להגיע אליה בהתרחש מצב קיצון. שנית, תכנון ההון כולל תכניות מגירה אשר הבנק יכול להוציא לפועל בקרות תרחיש קיצון על מנת להביא לשיפור בהלימות ההון שלו. תרחישי הקיצון נבחנים עבור כל אחת משנות התכנון, בהינתן יעדי ההון ויחס ההון הצפוי, על מנת לוודא שתכנון ההון מבטיח עמידה בקיבולת הסיכון לאורך כל שנות התכנון. כמו-כן, בוחן הבנק את השפעת תרחיש לחץ מתון שעיקרו שינויים בשווקים הפיננסיים ובכללם: שינוי ריבית, מרווחים, שערי חליפין ועוד על יחס הלימות ההון, במטרה למדוד ולהגביל את פוטנציאל שחיקת יחס הלימות ההון. בניהול הנזילות הבנק בוחן תרחישי נזילות פנימיים ורגולטוריים.

3.2. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי. תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רוחניות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי הוגן חיובי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
  - **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.
- סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. למידע על סיכון אשראי צד נגדי ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים](#).
- סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמה: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

3.2.1. ניהול סיכונים האשראי

מטרת ניהול סיכונים אשראי לאפשר ולוודא שהקבוצה פועלת על-פי המדיניות והיעדים האסטרטגיים שנקבעו, ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר בתחום האשראי, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי.

מדיניות הבנק בניהול סיכונים האשראי מתבססת על פיזור תיק האשראי וניהול סיכונים מבוזר. פיזור הסיכונים מתבטא בפיזור תיק האשראי בבנק בין ענפי המשק השונים, מספר רב של לוויים, מגזרי הצמדה שונים ואזורים גיאוגרפיים שונים בחו"ל. מדיניות פיזור הסיכונים בין ענפי המשק מושתתת על הערכת ההתפתחויות הצפויות במגזרי המשק השונים. לשם כך נערכים סקרים ענפיים וסקרי היתכנות כלכליים, אשר מטרתם להעריך את הסיכון ואת הפוטנציאל העסקי בפעילות במגזרי המשק השונים, ועל-פיהם נקבעים היעדים העסקיים של הבנק.

מערכת ניהול האשראי מנטרת את חשיפת האשראי של הלקוחות, ומערכות בקרת האשראי מזהות, מנטרות ומדווחות לגורם המטפל ולמנהלים על תסמינים שליליים אצל לוויים.

ניהול סיכונים האשראי מתבסס על עקרונות ובהם:

- **אי תלות** - עיקרון ה"אי תלות" מהווה נדבך מהותי בממשל תאגידי נכון למניעת ניגודי עניינים ויצירת מערך של בלמים ואיזונים. מטרתו להבטיח כי המידע הקשור לסיכונים המדווח לגורמים מנהלים, ובפרט להנהלה הבכירה ולדירקטוריון, אכן אובייקטיבי באופיו ואינו מושפע משיקולים אחרים ובפרט של הצלחה עסקית ותגמול בגינה.
  - **מדרג סמכויות** - בבנק קיים מדרג של סמכויות המתווה היררכיה של אישורי אשראי על-פי רמת האובליגו ללווה/קבוצה, דירוג סיכון וסיווג בעייתי ומאפשר בקרה על תהליך אישור עסקות אשראי חדשות. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים ואת הרכב הצוותים.
  - **ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה** - ניהול קבוצות סיכון המאגדות מספר לוויים הקשורים מבחינת הסיכון כדוגמת חברה וחברות הבנות שלה, זוג נשוי וכדומה. פעילות לקוחות וקבוצות מנוהלת על-ידי מנהל לקוחות אשר אחראי לכלל הפעילות של הלווה/קבוצה. מערכות המידע מספקות באופן שוטף למנהל הלקוחות וצוותו ראייה כוללת של פעילות הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
  - **מדיניות ונהלי אשראי** - דירקטוריון הבנק קובע מדיניות אשראי אשר נבדקת ומעודכנת באופן שוטף על-פי השינויים בשווקים הפיננסיים ובמשק. המדיניות כוללת מגבלות שונות על תיק האשראי בהתאם לתיאבון הסיכון של הבנק, ובכלל זה, מגבלות חשיפה לפי ענפי משק, מדינות/מוסדות פיננסיים, כפונקציה של רמת הסיכון שהבנק מעריך. כמו-כן, נקבעות מגבלות חשיפה מירבית ללווה בודד, על-פי דירוג האשראי שניתן ללקוח, המשקף את רמת הסיכון שלו ומגבלה מירבית לקבוצת לוויים.
- מדיניות האשראי כוללת את מדיניות ניהול סיכון האשראי של התאגיד והיא מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בבנק העוסקים בסיכון אשראי ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של הבנק בהתאם למדיניות הסיכון, תיאבון הסיכון של הבנק ובהתאם להוראות הרגולטוריות. מסמכי מדיניות האשראי מתווים את המימדים הרלוונטיים לכל חטיבה (סוג לקוח, ענף משק, מטרת הלוואה וכדומה) תוך התייחסות לרמת הסיכון.
- ביצוע הפעילות העסקית על-פי ההנחיות במדיניות האשראי, מאפשר ניהול מושכל של האשראי וחשיפות האשראי ומשמש ככלי לניהול סיכונים האשראי.

המדיניות ונהלי האשראי מחייבים את כל העוסקים באשראי בבנק: המדיניות מפרטת את העקרונות והשיקולים בעת מתן אשראי, הסמכויות למתן אשראי, איסורים ומגבלות למתן אשראי והנהלים מגדירים את דרכי הפעולה ועקרונות הבנק בנושא אשראי וביטחונות. בנוסף, בסמכות ההנהלה לקבוע הוראות שעה המחמירות מעבר למוגדר במדיניות האשראי של הבנק.

החטיבה לניהול סיכונים אחראית על המדיניות הכללית וכן אחראית על גיבוש וריכוז המדיניות של החטיבות העסקיות.

- **בקורות זיהוי הסיכון** - תהליך הבקרה והזיהוי של סיכונים אשראי מבוצע על-ידי שלושת מעגלי הבקרה. בקורות מתבצעות מרמת האשראי הבודד ועד רמת התיק במעגל הבקרה הראשון ובמעגל הבקרה השני לפי ספי מהותיות. היחידה לניהול סיכונים אשראי מובילה ומרכזת דיווח להנהלת הבנק ולדירקטוריון על מגמות ושינויים בתיק האשראי לרבות רמת סיכון האשראי בתיק, עמידה במגבלות, אירועים מיוחדים, ניתוח ריכוזיות ותרחישי קיצון והצגת מדדי סיכון כלליים בארץ ובעולם.

במעגל השלישי אחראית הביקורת הפנימית, בין היתר, על סקירת היישום והאפקטיביות של נהלים לניהול סיכונים ומתודולוגיות להערכת סיכונים, כולל יישום מדיניות ניהול ובקרת סיכונים בבנק.

זיהוי סיכון האשראי במוצרים קיימים מתבסס על תהליכי ניהול הסיכון, המדידה והבקרה ברמות השונות. עבור מוצרים חדשים זיהוי הסיכון נסמך על מדיניות מוצר חדש המפרטת את התהליכים אותם יש לבצע לגבי כל מוצר חדש בבנק כדי לזהות את מכלול הסיכונים הכרוכים במוצר, להעריך את גודל ומהותיות הסיכון ולתת מענה למדידה, בקרה וגידור הסיכון.

כדי לזהות ריכוזי סיכון ולבחון השלכות אפשריות של זעזועים שונים (פיננסיים, פוליטיים ועוד) על האיתנות הפיננסית של הבנק, מוגדר תהליך רבעוני ושנתי הכולל הגדרה, בחינה ודיווח תוצאות תרחישי קיצון, ומיפוי ההשלכות על הרווח ועל הלימות ההון.

- **כימות ומדידת סיכון האשראי מבוזעים במספר רמות** - רמת הלווה הבודד, קבוצות לווים בהתאם לתחומי פעילות, ענפי משק, מגזרי לווים, מוצרים וברמת התיק הכולל של הבנק והקבוצה. עבור כל תחום פעילות וסוג אשראי פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידת סיכון וקביעת דירוג הלווה והאשראי. התהליכים משלבים הערכות מומחים בתחום האשראי, תהליכי קבלת החלטות ומודלים סטטיסטיים מתקדמים.

- **זיהוי וטיפול בלווים בקשיים** - בבנק קיימים תהליכים לזיהוי ולטיפול בלווים, אשר להערכת הבנק קיים חשש שלא יעמדו בהתחייבויותיהם מול הבנק. מחלקות ניתוח אשראי ובקרת אשראי בחטיבה לניהול סיכונים בוחנות במסגרת חוות הדעת שהן מכינות האם נדרש להכליל את הלקוח הספציפי ברשימות הלקוחות בפיקוח של הבנק, האם דרוג הלקוח מחייב סיווג והאם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי. לקוחות שהוצפו לפיקוח נידונים במסגרת תהליך נאותות הסיווג הרבעוני. לגבי לווים אלו מתקיימים מעקב ובקרה הדוקים יותר והבנק פועל לצמצום החשיפה מולם, וזאת, בדרך של פירעון האשראי ממקורותיהם של הלווים ו/או קבלת ביטחונות נוספים. במקרים מסוימים מועבר הטיפול בלקוחות לאגף המתמחה בליווי ושיקום לווים, או ליחידות גבייה. בנוסף על כך, הבנק בוחן באופן שוטף את רמת סיכון האשראי בתיקי הלווים, על בסיס הנחות שמרניות, מסווג את האשראי הבעייתי בהתאם להוראות בנק ישראל (לא צובר, נחות והשגחה מיוחדת) ורושם הפרשה נאותה להפסדי אשראי בגין כלל סיכון האשראי בבנק.

- **אחידות הדרכה והכשרה** - העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי, סחר חוץ ומשכנתאות. הדרכות אלו מקנות הכשרה אחידה לעוסקים בתחום תוך מתן כלים מקצועיים ולימוד מדיניות ועקרונות הבנק בתחום האשראי. הפקות לקחים מאירועים שונים באשראי מבוצעות ביחידות השונות ומתוקשרות לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנהלי הבנק.

- **גידור והפחתת סיכון** - הבנק מנהל את הביטחונות לאשראי באמצעות מערכת ביטחונות הכוללת מקדמי ביטחון (מ.ב.) שמרניים יחסית למקדמי הביטחון הנדרשים לפי הוראות באזל, המפחיתים את שווי הביטחון בהתאם לסיכון לירידת-ערך ומימוש מהיר. במובן זה, דרישת ההון לפי נדבך 1 כבר מגלמת הפחתה לאפס של חלק ניכר מן הביטחונות שעומדים כנגד חשיפות. במקביל, ניתוח הרכב תיק הביטחונות של הבנק מראה, כי קיים פיזור רב בין הביטחונות. פיזור זה מפחית את הסבירות לירידת-ערך גורפת בשווי הביטחונות. בנוסף קיימים כלים נוספים אשר משמשים לגידור והפחתת סיכון כגון מכירת אשראי ורכישת ביטוחים.

למידע נוסף על סיכון האשראי ואופן ניהולו ראה [דוח על הסיכונים](#).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3.2.2. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

החל מיום 1 בינואר 2022, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) מכאן ולהבא. במסגרת זו בוטל המונח אשראי פגום ובמקומו מוצג אשראי לא צובר. בהתאם לכך, חובות צוברים שסווגו בעבר כחובות פגומים לא מוצגים במסגרת החובות שאינם צוברים וכן הלוואות לדיור בפיגור של 90 יום או יותר שסווגו בעבר במסגרת החובות הצוברים, מסווגים כחובות לא צוברים. לפרטים נוספים לגבי יישום ההוראה והשפעתה ראה [ביאור 1.ד.](#), [ביאור 13](#) ו**ביאור 29 בדוחות הכספיים**.

טבלה 1-3: ניתוח איכות אשראי, סיכון אשראי בעייתי ונכסים שאינם מבצעים של הציבור

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021				יתרה ליום 31 בדצמבר 2022				
מסחרי	דיור	פרטי	סך-הכל	מסחרי	דיור	פרטי	סך-הכל	
במיליוני ש"ח								
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי⁽¹⁾								
227,425	126,794	31,816	386,035	203,236	111,739	31,624	346,599	סיכון אשראי מאזני
141,411	7,162	17,834	166,407	151,375	10,594	17,583	179,552	סיכון אשראי חוץ-מאזני
368,836	133,956	49,650	552,442	354,611	122,333	49,207	526,151	סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי								
6,617	730	2,649	9,996	7,381	2,793	2,468	12,642	א. לא בעייתי - מאזני
5,169	581	668	6,418	6,836	595	718	8,149	ב. סך-הכל בעייתי ⁽²⁾
2,515	-	458	2,973	3,930	-	246	4,176	בעייתי צובר*
2,654	581	210	3,445	2,906	595	472	3,973	בעייתי לא צובר*
11,786	1,311	3,317	16,414	14,217	3,388	3,186	20,791	סך-הכל סיכון אשראי מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
2,930	7	149	3,086	3,454	39	165	3,658	סיכון אשראי חוץ-מאזני שאינו בדירוג ביצוע אשראי
14,716	1,318	3,466	19,500	17,671	3,427	3,351	24,449	סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי
39	-	44	83	40	-	44	84	מזה: חובות שצוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר*
383,552	135,274	53,116	571,942	372,282	125,760	52,558	550,600	סך-הכל סיכון אשראי כולל של הציבור
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים								
2,653	581	210	3,444	2,888	595	472	3,955	א. חובות לא צוברים*
2	-	-	2	31	-	-	31	ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
2,655	581	210	3,446	2,919	595	472	3,986	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור

* החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) בדרך של מכאן ולהבא. בטבלה זו מספרי ההשוואה לתקופות קודמות הוצגו מחדש לצרכי נוחות. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ד.](#) בדוחות הכספיים.

(1) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק. החל מיום 1 בינואר 2022, עם יישום הוראות בנק ישראל בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL), הסיווג של סיכון אשראי בהתאם לדירוג האשראי מבוצע באופן עקבי עם הדירוגים המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי.

(2) סיכון אשראי לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

בשנת 2022 חלה עלייה בהיקף סיכון האשראי בדירוג ביצוע אשראי וכן בשיעורו מסך סיכון האשראי בסך הבנק במרבית המגזרים. עלייה זו הושפעה מהגידול בתיק באשראי המסחרי ולדיור ומירידה באשראי הבעייתי בכל אחד מהמגזרים.

טבלה 2-3: מידע נוסף על תנועה באשראי לציבור לא צובר⁽¹⁾

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2022		
מסחרי	פרטי*	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
2,970	647	3,617
(82)	420	338
850	831	1,681
(224)	(751)	(975)
(182)	(71)	(253)
(679)	(285)	(964)
2,653	791	3,444

תנועה באשראי לציבור לא צובר

יתרת חובות פגומים לתחילת השנה

התאמת יתרת פתיחה אשראי לא צובר בשל השפעת היישום לראשונה של CECL⁽¹⁾

חובות שסווגו כלא צוברים במהלך התקופה

חובות שחזרו לצבור הכנסות ריבית במהלך התקופה

חובות שנמחקו חשבונאית

חובות שנפרעו

יתרת חובות לא צוברים לסוף התקופה

תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש לא צובר

יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה

התאמת יתרת פתיחה אשראי לא צובר בארגון מחדש בשל השפעת היישום לראשונה של CECL⁽¹⁾

ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה

חובות בארגון מחדש שנמחקו

חובות בארגון מחדש שחזרו לצבור הכנסות ריבית במהלך התקופה

חובות בארגון מחדש שנפרעו

יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לא צובר לסוף התקופה

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
3,221	739	3,960
1,146	221	1,367
(178)	(6)	(184)
(353)	(122)	(475)
(866)	(185)	(1,051)
2,970	647	3,617

תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור

יתרת חובות פגומים לתחילת השנה

חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה

חובות שחזרו לסייג שאינו פגום

חובות פגומים שנמחקו

חובות פגומים שנפרעו

יתרת חובות פגומים לסוף התקופה

תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש

יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה

ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה

חובות בארגון מחדש שנמחקו

חובות בארגון מחדש שחזרו לסייג שאינו פגום או שנפרעו

יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה

* לרבות הלוואות לדיוור.
 (1) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) בדרך של מכאן ולהבא. הנתונים המתייחסים לשנת 2021 מתייחסים לאשראי פגום ולא הוצגו מחדש. לפרטים נוספים ראה [ביאור T.1](#) בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 3-3: מדדי סיכון אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) בדרך של מכאן ולהבא. יחד עם זאת, בטבלה זו לצורך ניתוח השינויים בסיכון האשראי הוצגו מחדש הנתונים המתייחסים ליום 31 בדצמבר 2021 באופן המשקף את יתרת ההפרשה ואת השינוי בסיכונים בעקבות יישום ההוראה. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#). בדוחות הכספיים.

ליום							
31.12.2021				31.12.2022			
סך-הכל	אנשים פרטיים - אחר	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	מסחרי	סך-הכל	אנשים פרטיים - אחר	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	מסחרי
ניתוח איכות האשראי לציבור							
1.11%	1.36%	0.52%	1.39%	0.87%	0.60%	0.45%	1.15%
שיעור אשראי שאינו צובר מיתרת אשראי לציבור							
1.13%	1.48%	0.52%	1.41%	0.89%	0.72%	0.45%	1.17%
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור							
2.26%	2.06%	0.52%	3.26%	1.63%	1.90%	0.45%	2.24%
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור							
5.84%	9.15%	2.94%	6.89%	4.16%	9.44%	1.02%	5.10%
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור							
ניתוח הוצאות בגין הפסדי אשראי לתקופת הדיווח							
(0.37%)	(1.24%)	(0.21%)	(0.30%)	(0.02%)	0.11%	0.06%	(0.08%)
שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
(0.06%)	(0.07%)	-	(0.09%)	(0.03%)	0.07%	-	(0.05%)
שיעור המחיקות החשבונאיות נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור							
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור							
1.80%	2.62%	0.39%	2.44%	1.64%	2.64%	0.41%	2.17%
שיעור יתרת ההפרשה הכוללת להפסדי אשראי* מתוך האשראי לציבור							
1.51%	2.49%	0.36%	1.99%	1.41%	2.55%	0.38%	1.80%
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור							
137.02%	183.90%	68.91%	143.39%	160.71%	427.14%	83.82%	156.43%
שיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 ימים או יותר							
134.17%	168.22%	68.91%	141.43%	156.90%	353.15%	83.82%	154.16%
יחס ההפרשה להפסדי אשראי למחיקות חשבונאיות, נטו							
27.4	34.7	410.0	24.1	58.3	(39.0)	(243.5)	34.6

* לרבות הפרשה בגין יתרות חוץ-מאזניות.

הערה:

השיעורים המחושבים לעיל מתייחסים להוצאות בגין אשראי לציבור בלבד, ללא הפסדי אשראי בגין בנקים וממשלות. אשראי לציבור - לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ניתוח איכות התיק

בשנת 2022 נרשמה ירידה (שיפור) במדדי סיכון האשראי הבאים לעומת סוף שנת 2021:

- שיעור אשראי שאינו צובר מיתרת אשראי לציבור, עבור סך הבנק וכל אחד מהסגמנטים.
  - שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור, עבור סך הבנק וכל אחד מהסגמנטים.
  - שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור, עבור סך הבנק וכל אחד מהסגמנטים.
  - שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור, עבור סך הבנק ותתי הסגמנטים למעט סגמנט אנשים פרטיים.
  - שיעור המחיקות החשבונאיות נטו מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור סך הבנק וכל אחד מהסגמנטים (פרט לאשראי לדיוור בו שיעור המחיקות נותר אפס).
  - בשיעור ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור נרשמה ירידה בעיקר בהשפעת ריקברי בגין חובות הנבחנים פרטנית. השיפור מושפע מסגמנט אשראי מסחרי ואילו בסגמנט אנשים פרטיים והלוואות לדיוור נרשמה עלייה קלה המבטאת בין היתר את עליית הריבית, אי-הוודאות בתנאים הכלכליים וההסתברות למשבר.
- במדד שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור לסך הבנק נרשמה הכנסה בדומה לנתוני שנת 2021, אך במידה פחותה.
- להערכת הבנק איכות תיק האשראי טובה כפי שמתבטא במדדים לעיל. יחד עם זאת השינויים בסביבה הכלכלית מעידים על עלייה בהסתברות להרעה בתנאים המאקרו כלכליים ובהתאם לכך גדלה ההסתברות לעלייה ברמת סיכון האשראי של הלווים.

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר התפשטות נגיף הקורונה

במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה בוצעו שינויים בתנאי חובות שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי, בהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים. נכון ליום 31 בדצמבר 2022 יתרת החובות שנמצאים בדחיית תשלומים אינה מהותית.

אשראי בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה בתחילת 2020 החליטה המדינה על הקמת קרן הלוואות ייעודית שעיקרה סיוע ללקוחות עסקיים שנקלעו לקשיי תזרים כתוצאה מהתפרצות הנגיף. תנאי הלוואות נקבעו על-ידי משרד האוצר והינם אחידים לכל סוגי הלווים: הלוואות הינן לתקופה של עד 10 שנים בריבית פריים + 1.5% וכוללות הקלות מסוימות שאושרו במסגרת המתווה במסגרתן ניתן לדחות תשלומי הלוואות.

ליום 31 בדצמבר 2022 יתרת הלוואות בערבות מדינה הינה 3,299 מיליון ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2021 5,009 מיליון ש"ח), שעיקרן ניתנו ללקוחות עסקיים קטנים וזעירים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 4-3: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) מכאן ולהבא. יחד עם זאת, בטבלה זו לצורך ניתוח השינויים בסיכון האשראי הוצגו מחדש הנתונים המתייחסים ליום 31 בדצמבר 2021 באופן המשקף את יתרת ההפרשה ואת השינוי בסינויים בעקבות יישום ההוראה. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.1](#). בדוחות הכספיים.

הפרשה להפסדי אשראי			
סך-הכל	על בסיס קבוצתי		על בסיס פרטני
	אשראי לדיור	אחר	
במיליוני ש"ח			
הרכב יתרת ההפרשה, ליום 31 בדצמבר 2022:			
5,535	4,425	487	623
46	46	-	-
935	734	32	169
6,516	5,205	519	792
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי יתרה ליום 31 בדצמבר 2022 (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)			
הרכב יתרת ההפרשה, ליום 31 בדצמבר 2021:			
5,420	3,957	410	1,053
14	14	-	-
1,021	847	40	134
6,455	4,818	450	1,187
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי יתרה ליום 31 בדצמבר 2021 (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)			

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים ונסקרים כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות הנבחרים פרטנית בהתאם למדיניות הבנק נבחרים נאותות הסיווג וההפרשה בגינם. במקרים בהם חל שינוי במצב הלקוח, חלו שינויים בביטחונות ו/או בוצעה גביה, מעודכן הסיווג וההפרשה.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי עלתה במהלך שנת 2022 בכ-61 מיליון ש"ח, כתוצאה מעלייה בהפרשה על בסיס קבוצתי אשר קוזזה בירידה בהפרשה על בסיס פרטני. שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור ירד מ-1.8% בתום שנת 2021 ל-1.64% בתום שנת 2022.

אופן קביעת ההפרשה הקבוצתית

החל מיום 1 בינואר 2022, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (CECL) - (ASC 326). בעקבות יישום כללים אלה חישוב ההפרשה להפסדי אשראי הצפויים מוערך על בסיס קבוצתי (למעט לווים לגביהם הבנק לא זיהה מאפייני סיכון משותפים ללווים אחרים ועליהם מחושבת הפרשה על בסיס פרטני). ההפרשה להפסדי אשראי מחושבת לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי. בנוסף לכך, באומדן ההפרשה להפסדי אשראי נעשה שימוש משמעותי במידע צופה פני עתיד שמשקף תחזיות סבירות ונתמכות לגבי אירועים כלכליים עתידיים. הבנק אומד את הפסדי האשראי הצפויים בהתאם לשיטה מתקדמת המבוססת על אומדן כלכלי של תוחלת ההפסד הצפויה לאורך חיי האשראי (Life Time Expected Loss) באמצעות אומדן של רכיבי הפסד האשראי: ההסתברות לכשל (PD) וההפסד בהינתן כשל (LGD) ויתרת האשראי המביאה בחשבון פירעונות וניצולים עתידיים של מסגרות חוץ-מאזניות (EAD), כולל התאמות מאקרו כלכליות והתאמות בגין גורמים איכותיים.

נתוני השיטה מבוססים בעיקרם על מידע פנימי הקיים בבנק, במקרים בהם קיימות מגבלות של מידע שולבו הערכות מומחה. ההתאמות המאקרו כלכליות מבוססות על תחזיות הבנק בקשר לפרמטרים מאקרו כלכליים, לרבות: שיעורי אבטלה, מדד המחירים לצרכן, מדד מחירי הדיור, תוצר לאומי גולמי, צריכה פרטית ושכר ממוצע במשק.

ההתאמות למודל בגין גורמים איכותיים מתייחסות, בין השאר, למאפיינים פוליטיים וסביבתיים, צמיחה מהירה באשראי, מדיניות ונהלי מתן האשראי של הבנק, לרבות שינויים באסטרטגיית מתן האשראי, תהליכי חיתום וגורמים נוספים. בהקשר זה, לעניין התאמות שבוצעו לענף הנדל"ן, ראה [פרק בינוי ונדל"ן](#) להלן.

3.2.3. מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2022						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾	מחיקות חשבוניות, נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
335	(23)	70	157	487	30,570	31,481
834	(79)	(165)	610	1,007	99,490	101,927
635	(56)	173	72	109	36,325	36,900
323	5	(23)	242	582	37,566	39,133
184	(4)	(128)	22	29	51,521	51,736
247	13	84	116	252	15,949	17,243
246	6	57	387	407	8,403	9,089
1,429	(3)	(364)	1,205	1,781	46,811	50,870
4,233	(141)	(296)	2,811	4,654	326,635	338,379
515	2	72	572	572	133,342	134,643
927	22	40	211	670	49,437	52,896
5,675	(117)	(184)	3,594	5,896	509,414	525,918
1	-	1	-	-	70,004	70,004
5,676	(117)	(183)	3,594	5,896	579,418	595,922
808	22	119	659	1,848	43,028	46,024
32	-	30	-	-	52,907	52,999
840	22	149	659	1,848	95,935	99,023
6,516	(95)	(34)	4,253	7,744	675,353	694,945

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 103,369; 413,532; 898; 2,753 ו-174,393 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (7) מרכיב ההפרשה הקבוצתית בגין התאמות איכותיות הנובעות מקצב הגידול ביתרות האשראי לבינו ונדל"ן והקלות בחיתום, נכלל החל מיום 30 ביוני 2022, כחלק מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בענפי הבינו ונדל"ן, בדומה לאופן הכללתה טרם יישום הוראות בנק ישראל בדבר הפסדי אשראי צפויים (CECL).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2021							
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	הפסדי אשראי ⁽⁴⁾			מזה: סיכון אשראי פגום (למעט נגזרים)	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
	מחיקות חשבונאיות, נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות, נטו				
במיליוני ש"ח							
280	52	(28)	178	539	33,516	34,554	תעשייה
798	(124)	103	557	873	93,465	95,350	בינוי ונדל"ן - בינוי
469	(77)	(182)	127	212	34,927	35,698	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
755	(19)	(219)	265	689	39,627	41,705	מסחר
253	(2)	9	6	154	50,283	50,636	שירותים פיננסיים
189	28	(11)	87	171	14,743	16,228	שירותים עסקיים אחרים
70	1	(12)	41	73	8,727	9,284	שירותים ציבוריים וקהילתיים
1,413	19	(226)	1,567	3,266	46,196	50,960	ענפים אחרים
4,227	(122)	(566)	2,828	5,977	321,484	334,415	סך-הכל מסחרי
527	(1)	(226)	1	570	121,811	125,207	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
625	(25)	(424)	649	720	49,033	52,381	אנשים פרטיים - אחר
5,379	(148)	(1,216)	3,478	7,267	492,328	512,003	סך-הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	6,511	6,511	סך-הכל בנקים בישראל
-	-	-	-	-	41,758	41,758	ממשלת ישראל
5,379	(148)	(1,216)	3,478	7,267	540,597	560,272	סך-הכל פעילות בישראל
524	(50)	(5)	943	2,504	33,823	38,597	סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל
6	-	1	-	-	50,247	50,251	בנקים וממשלות בחו"ל
530	(50)	(4)	943	2,504	84,070	88,848	סך-הכל פעילות בחו"ל
5,909	(198)	(1,220)	4,421	9,771	624,667	649,120	סך-הכל פעילות בישראל ובחו"ל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 12,985; 1,253; 67,455; 373,314 ו-194,113 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3.2.4. בינוי והנדל"ן

הפעילות בענפי הבינוי והנדל"ן עלתה בשנה האחרונה באופן ניכר, הן בבנייה למגורים והן בזו שלא למגורים. קצב התחלות הבנייה למגורים עומד עתה על קרוב ל-75 אלף יחידות לשנה. ברכישת דירות חדשות מסתמנת ירידה חדה, זאת כנראה בהשפעת עליית הריביות. בחודשים אוקטובר-נובמבר נמכרו כ-2,400 דירות בממוצע לחודש, ירידה חדה לעומת קצב מכירות חודשי של כ-5,000 דירות בממוצע לחודש במחצית השנייה של שנת 2021. העלאות הריבית צמצמו כאמור את יכולת משקי הבית לרכוש דירה, וכן הקטינו רכישות של משקיעים. נתוני הלמ"ס אינם מצביעים לעת עתה על ירידת מחירים, אלא על התמתנות בקצב עליית המחירים, אך יש לציין שנתונים אלו הם בפיגור. במדינות רבות בעולם רואים שינוי מגמה חד בענף הבינוי, ומעבר לירידות מחירים.

כתוצאה מהצמיחה בענף גדל הביקוש לאשראי עסקי בענפי הבינוי והנדל"ן כך שהבנק הגדיל במהלך שנת 2021 את פעילות המימון לענפי הנדל"ן ופרויקטי הנדל"ן, בהתאמות והקלות מסוימות, תוך עלייה מתונה בשיעורי המימון במקביל לשחיקה מסוימת של מרווחי האשראי (לפרטים ראה [ביאור 28](#) מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים), בשנת 2022 הואט קצב הגידול בתיק באופן משמעותי כמו כן ברבעון הרביעי ננקטו צעדים מחמירים בכללי חיתום האשראי בענף. הבנק פועל בהתאם למסגרת ניהול סיכון האשראי תוך בחינה של רווחיות מותאמת סיכון.

בהמשך להנחית הפיקוח על הבנקים נקבעו קריטריונים לחיתום אשראי הנחשבים כסיכון מוגבר, הבנק מנטר את הביצועים בהתאם לכך החל מהרבעון השני של 2021. להערכת הבנק ההתאמות וההקלות שבוצעו בתנאי החיתום אינן מביאות לשינוי מהותי ברמת הסיכון בהתחשב בגורמים מפצים באשראים אלה. כמו-כן, הבנק הביא לידי ביטוי גורמים אלו בקביעת ההפרשה הקבוצתית הנאותה לענף הבינוי והנדל"ן כמפורט בהמשך. הבנק בוחן את השלכות האפשרויות של השינויים בסביבה הכלכלית ובמידת הצורך מבצע התאמות נדרשות.

טבלה 6-3: פילוח סיכון האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022			
סיכון אשראי כולל	אשראי חוץ-מאזני		סיכון אשראי מאזני הלוואות ⁽¹⁾
	מסגרות לא מנוצלות	ערבויית	
במיליוני ש"ח			
4,026	499	793	2,734
			בנייה למסחר ושירותים
492	45	86	361
			בנייה לתעשייה
69,805	21,537⁽¹⁾	17,591	30,677
			בנייה לדיור
31,768	796	4,607	26,365
			נכסים מניבים
21,311	4,877	7,278	9,156
			אחר
127,402	27,754	30,355	69,293
			סך-הכל חטיבה עסקית
11,425	737	1,852	8,836
			חטיבה קמעונאית
138,827	28,491	32,207	78,129
			סך-הכל פעילות בישראל

(1) כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגינו נרכש ביטוח בעיקר מחברות ביטוח זרות לתיק אשראי מקרקעין, לפרטים נוספים ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 6-3: פילוח סיכון האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים (המשך)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021*			
סיכון אשראי כולל	אשראי חוץ-מאזני		סיכון אשראי מאזני
	ערביות	מסגרות לא מנוצלות	
הלוואות ⁽¹⁾			
במיליוני ש"ח			
5,198	374	1,153	3,671
409	38	54	317
61,699	16,936 ⁽¹⁾	19,958	24,805
30,848	908	6,615	23,325
21,233	5,072	7,000	9,161
119,387	23,328	34,780	61,279
11,646	692	2,145	8,809
131,033	24,020	36,925	70,088

חטיבה עסקית

בנייה למסחר ושירותים	5,198	374	1,153	3,671
בנייה לתעשייה	409	38	54	317
בנייה לדיור	61,699	16,936 ⁽¹⁾	19,958	24,805
נכסים מניבים	30,848	908	6,615	23,325
אחר	21,233	5,072	7,000	9,161
סך-הכל חטיבה עסקית	119,387	23,328	34,780	61,279
חטיבה קמעונאית	11,646	692	2,145	8,809
סך-הכל פעילות בישראל	131,033	24,020	36,925	70,088

* סווג מחדש לצורך הצגה במונחי סיכון אשראי לאחר השפעת מקדמים והפחתות בגין התחייבויות וערבויות חוק מכר. (1) כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגינו נרכש ביטוח בעיקר מחברות ביטוח זרות לתיק אשראי מקרקעין, לפרטים נוספים ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2022](#).

ליום 31 בדצמבר 2022 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל הסתכם בכ-139 מיליארד ש"ח. סך סיכון האשראי לציבור בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל עלה בשנת 2022 בכ-6.0%. מרבית החשיפה הינה בחטיבה העסקית (לקוחות בינוניים וגדולים), כ-92% מסך סיכון האשראי בענפי בינוי ונדל"ן בישראל.

החשיפה לחברות שעיקר פעילותן בענף הבנייה לדיור בחטיבה העסקית מהווה כ-55% מחשיפת החטיבה לענף הבינוי והנדל"ן. עיקר המימונים לחברות בענף כוללים מימוני קרקעות למגורים וליווי פרויקטי בנייה למגורים ברחבי הארץ. החשיפה לחברות הפועלות בענפים של הקמת מבנים למסחר ושירותים, בנייה לתעשייה וכן נכסים מניבים להשכרה בחטיבה העסקית מהווה כ-28% מחשיפת החטיבה לענף הבינוי והנדל"ן.

טבלה 7-3: ניתוח איכות האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן בישראל

השינוי	יתרה ליום	
	31 בדצמבר 2021	31 בדצמבר 2022
במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי		
סיכון אשראי שאינו בעייתי	128,392	135,815
5.8%		
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי		
בעייתי צובר (ליום 31.12.2021 שאינו פגום)	401	434
8.2%		
לא צובר (ליום 31.12.2021 פגום)	684	682
(0.3%)		
שאינו בעייתי	1,556	1,896
21.9%		
סך-הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	2,641	3,012
14.0%		
סך-הכל	131,033	138,827
5.9%		

סך סיכון האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי עלה במהלך שנת 2022 ב-14%. שיעור סך-הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מתוך כל סיכון האשראי עלה מ-2.02% בשנת 2021 ל-2.17% בשנת 2022. שיעור החוב הבעייתי מתוך כל סיכון האשראי ירד מ-0.83% בשנת 2021 ל-0.80% בשנת 2022 ושיעור החוב הלא צובר מתוך כל סיכון האשראי ירד מ-0.52% בשנת 2021 ל-0.49% בשנת 2022. למרות גידול ביתרת סיכון האשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי ובעיקר בחוב שאינו בעייתי להערכת הבנק איכות תיק האשראי לבינוי ונדל"ן טובה כפי שמתבטא במדדים המוזכרים לעיל. יחד עם זאת השינויים בסביבה הכלכלית מעידים על עלייה בהסתברות להרעה בענפים אלו ובהתאם לכך לעלייה ברמת סיכון האשראי של הלווים. כצעד שמרני הגדיל הבנק את ההפרשה הקבוצתית בגין תיק זה במהלך שנת 2022.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 3-8: סיכון אשראי בענף הנדל"ן בחטיבה העסקית בישראל לפי שיעור המימון (LTV) וכושר ספיגה*⁽¹⁾

יתרה ליום 31 בדצמבר 2022					
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה ⁽²⁾	נכסים שבנייתם הושלמה	אחר	סך-הכל	
במיליוני ש"ח					
					שיעור מימון⁽³⁾
2,316	-	4,937	-	7,253	עד 45%
6,666	-	6,701	-	13,367	מעל 45% ועד 65%
18,492	-	6,047	-	24,539	מעל 65% ועד 85%
483	-	289	-	772	מעל 85%
					כושר ספיגה⁽⁴⁾
-	865	-	-	865	עד 25%
-	7,190	-	-	7,190	מעל 25% ועד 50%
-	7,791	-	-	7,791	מעל 50% ועד 75%
-	27,237	-	-	27,237	מעל 75%
-	9,109	-	-	9,109	פרויקטים שטרם החלו
					אחר⁽⁵⁾
-	-	-	29,279	29,279	
27,957	52,192	17,974	29,279	127,402	סך-הכל סיכון אשראי חטיבה עסקית

* נתוני סיכון האשראי בענף הנדל"ן בחטיבה העסקית לפי שיעור המימון (LTV) וכושר ספיגה ליום 31 בדצמבר 2022 המוצגים לעיל הינם במתכונת שונה מהנתונים ליום 31 בדצמבר 2021, לאור הצגתם במונחי סיכון אשראי לאחר השפעת מקדמים והפחתות בגין התחייבויות וערבויות חוק מכר וזאת באופן עקבי עם הצגתם בטבלאות פילוח סיכון האשראי לפי ענפי משק.

- (1) הפילוח לסגמנטים נערך בהתאם לניתוח מקור הפירעון של כל אשראי, כפי שהוצג ואושר בתהליך חיתומו.
- (2) "נדל"ן בתהליכי בנייה" כולל אשראי לפרויקטים בשלבי הקמה שונים לרבות: קבוצות רכישה, פרויקטים שנחתם בגינם הסכם ליווי אך טרם החל הליווי מפאת אי עמידה בתנאים מקדמיים, קרקעות שהחל פיתוחן, ויתרות ערבויות חוק מכר בתהליכי ביטול בגין פרויקטים שהסתיימו.
- (3) שיעור מימון הינו היחס בין האשראי הכספי למועד הדיווח לבין שווי הבטוחה העדכני הקיים למועד הדיווח, לפני השפעת מקדמי ביטוח. שיעורי המימון אינם משקללים את גידור הסיכון של יתרות האשראי המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
- (4) כושר ספיגה בפרויקטים הינו שיעור הירידה האפשרי המקסימאלי בשווי הנכס כגמור, מבלי שהבנק יספוג הפסדים מהפרויקט. כושר הספיגה הינו על-פי הדיווח האחרון הידוע למועד הדיווח ואינו משקלל את גידור הסיכון של יתרות המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
- (5) "אשראי אחר" הינו כל אשראי שאינו עומד בהגדרת אחד הסגמנטים המפורטים לעיל. תחת סעיף זה נכללים לדוגמה מימוני פרויקטי תשתיות (PPP), מימונים כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן (כגון פיקדונות, מניות, שעבוד צף, ערבויות צד ג' ועוד), אשראים שוטפים כנגד חוסן פיננסי ועוד.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 8-3: סיכון אשראי בענף הנדל"ן בחטיבה העסקית בישראל לפי שיעור המימון (LTV) וכושר ספיגה⁽¹⁾ (המשך)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2021*				
קרקעות	נדל"ן בתהליכי בנייה ⁽²⁾	נכסים שבנייתם הושלמה	אחר	סך-הכל
במיליוני ש"ח				
שיעור מימון⁽³⁾				
עד 45%	3,373	2,993	-	6,366
מעל 45% ועד 65%	6,638	7,176	-	13,814
מעל 65% ועד 85%	14,335	7,008	-	21,343
מעל 85%	501	633	-	1,134
כושר ספיגה⁽⁴⁾				
עד 25%	-	-	-	1,704
מעל 25% ועד 50%	-	-	-	18,187
מעל 50% ועד 75%	-	-	-	17,005
מעל 75%	-	-	-	45,258
פרויקטים שטרם החלו	-	-	-	9,159
אחר⁽⁵⁾				
-	-	-	31,641	31,641
סך-הכל סיכון אשראי לפני מקדמים והפחתות - חטיבה עסקית	24,847	17,810	31,641	165,611
השפעת מקדמים והפחתות	-	-	-	(46,224)
סך-הכל סיכון אשראי חטיבה עסקית	-	-	-	119,387

- * סווג מחדש, בעיקר לצורך הצגה בנפרד של פרויקטים שטרם החלו, מסך הנדל"ן בתהליכי בנייה.
- (1) הפילוח לסגמנטים ולשיעורי המימון נערך בהתאם לניתוח מקור הפירעון של כל אשראי, כפי שהוצג ואושר בתהליך חיתומו.
  - (2) "נדל"ן בתהליכי בנייה" כולל אשראי לפרויקטים בשלבי הקמה שונים לרבות: קבוצות רכישה, פרויקטים שנחתם בגינם הסכם ליווי אך טרם החל הליווי מפאת אי עמידה בתנאים מקדמיים (כושר ספיגה הוצג בהתאם לכושר הספיגה המינימלי בהתבסס על תנאי הליווי שאושרו) ויתרות ערביות חוק מכר בתהליכי ביטול בגין פרויקטים שהסתיימו.
  - (3) שיעור מימון הינו היחס בין סיכון האשראי לתאריך המאזן לפני השפעת מקדמים והפחתות לבין שווי הבטוחה העדכני הקיים למועד הדיווח, לפני השפעת מקדמי ביטחון. שיעורי המימון אינם משקללים את גידור הסיכון של יתרות האשראי המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
  - (4) כושר ספיגה בפרויקטים הינו שיעור הירידה האפשרי המקסימלי בשווי הנכס כגמור, מבלי שהבנק יספוג הפסדים מהפרויקט. כושר הספיגה הינו על-פי הדיווח האחרון הידוע למועד הדיווח ואינו משקלל את גידור הסיכון של יתרות האשראי המגובות בביטוח שנרכש ממבטחי משנה.
  - (5) "אשראי אחר" הינו כל אשראי שאינו עומד בהגדרת אחד הסגמנטים המפורטים לעיל. תחת סעיף זה נכללים לדוגמה מימוני פרויקטי תשתיות (PPP), מימונים כנגד ביטחונות שאינם נדל"ן (כגון פיקדונות, מניות, שעבוד צף, ערבויות צד ג' ועוד), אשראים שוטפים כנגד חוסן פיננסי ועוד.

שיעור האשראי במימון מעל 85% מהווה כ-1.7% מסך היתרה של נכסים שבנייתם הושלמה וקרקעות בחטיבה העסקית בדצמבר 2022. שיעור האשראי בכושר ספיגה עד 25% לנדל"ן בתהליכי בנייה מהווה כ-2.0% מסך היתרה של נדל"ן בתהליכי בנייה בחטיבה העסקית (ללא פרויקטים שטרם החלו) בדצמבר 2022.

יצוין כי ביום 22 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון הוראה 203 לפיו לרשימת החובות המשוקללים לסיכון ב-150% יתווספו הלוואות המיועדות לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה, בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV), למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי ייעוד ולמעט הלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי של לווה שאינו מסווג בענף משק בינוי ונדל"ן על-פי המימון הענפי בהוראה 831 בנושא דיווח על ענפי משק. ביום 26 בינואר 2023 פורסם קובץ שאלות ותשובות הכולל הבהרות בקשר ליישום החוזר, למידע נוסף ראה [ביאור 24.1](#) בדוחות הכספיים.

ניהול סיכון האשראי בענפי הבינוי והנדל"ן

החשיפה לתחום הבינוי והנדל"ן מהווה חלק משמעותי מתיק האשראי. הבנק מבצע מעקב אחר התפתחות האשראי לענפי הבינוי והנדל"ן ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לנדל"ן נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לענפי הבינוי והנדל"ן בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים בנוסף למגבלה הרגולטורית המוגדרת על-ידי בנק ישראל. ביום 7 בינואר 2021 פרסם בנק ישראל התאמות נוספות להוראת ניהול בנקאי תקין 250 (הוראת שעה לצורך התמודדות עם משבר הקורונה) - במסגרתו ניתנה התייחסות גם להוראת ניהול בנקאי תקין 315 - מגבלת חבות ענפית. במסגרת העדכון, הוגדר כי מגבלת האשראי לענף בינוי ונדל"ן בניכוי חבויות לתשתיות לאומיות תעלה משיעור של 20% ל-22% מסך-כל חבויות הציבור ומגבלת האשראי לענף בינוי ונדל"ן תעלה משיעור של 24% ל-26% מסך-כל חבויות הציבור. תוקף ההקלה הוארך עד תום 24 חודשים מיום 31 בדצמבר 2025, ובלבד שהשיעור לא יעלה על השיעור ביום 31 בדצמבר 2025 או שיעור המגבלה הענפית כקבוע בהוראת ניהול בנקאי תקין 315, הגבוה מביניהם. כחלק מניהול החשיפה הענפית והעמידה במגבלה בענף, הבנק משתמש בכלים כגון סינדיקציה, ורכישת ביטוח מחברות ביטוח מדורגות המוכרות להפחתת חבות בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313. במהלך המחצית השנייה של שנת 2021 וברבעון הראשון של שנת 2022 הרחיב הבנק את היקף הביטוח לתיק ערביות חוק מכר וביצע לראשונה ביטוח לתיק ההלוואות המובטחות בשעבוד קרקע. ביטוחים אלו איפשרו לבנק, עם השלמתם, להקטין את החשיפה לענף הבינוי והנדל"ן. הבנק עשוי לנקוט בצעדים נוספים בעתיד להמשך ניהול המגבלה והחשיפה לענף זה. (לפרטים נוספים ראה [ביאור 13.ב.25](#) בדוחות הכספיים).

תהליך החיתום לאשראי חדש בענף נעשה תוך שימוש במדיניות אשראי סדורה לסוגי המימון השונים בענף כדוגמת מימון קרקעות, מימון בנייה למגורים, מימון בנייה והנבה של נכסים מניבים. המדיניות כוללת קריטריונים איכותיים וכמותיים כגון שיעור הון עצמי, LTV מקסימלי, יחס כיסוי מינימלי ורגישות לירידת מחיר. קריטריונים אלו מותאמים לסוג הנכס הממומן ומגדרים את תיאבון הסיכון בענף. חיתום אשראי חדש נעשה תוך קביעת רווחיות מתואמת סיכון.

במסגרת ניטור התיק נבחנים שינויים ומגמות במדדי סיכון שונים גם בהשוואה לנתונים המתפרסמים ביחס לכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיו. הבנק ממשיך לבחון את ההתפתחויות במשק ובוחן התאמות בהתאם. הבנק עושה שימוש במודל המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת ההשפעה גם על האשראי לבינוי ונדל"ן.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין ענפי הבינוי והנדל"ן בישראל הסתכמה בסך של כ-1,469 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2022 בהשוואה לסך של כ-1,267 מיליון ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021, שיעור סך ההפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור בענף בינוי ונדל"ן בישראל ליום 31 בדצמבר 2022 הינו 1.88% בהשוואה ל-1.81% ליום 31 בדצמבר 2021. חישוב ההפרשה כולל בתוכו הפרשה בגין הגידול המהיר ביתרות במהלך 2021 וכן ביטוי לגידול אפשרי בסיכון. כדי לבטא את הסיכון הפוטנציאלי העתידי, הגדיל הבנק את ההפרשה להפסדי אשראי בגין ענפי הבינוי והנדל"ן בישראל באמצעות התאמה איכותנית. בהתאם לכך, יתרת ההפרשה להפסדי אשראי וכן שיעורה מתוך האשראי לציבור בענף בינוי ונדל"ן בישראל גבוהים מאשר בדצמבר 2021.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3.2.5. חשיפת אשראי למדינות זרות

חשיפת אשראי למדינות זרות מבטאת את הסיכון שאירוע כלכלי, פוליטי או אירוע אחר במדינה זרה ישפיע באופן שלילי על יכולת החייבים לסוגיהם (ממשלה, בנקים ואחרים), לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי קבוצת הבנק או יפגע בשווי נכסי הקבוצה, ובכלל זה, שפעולות שיינקטו על-ידי ממשלות זרות ימנעו את היכולת להמיר מטבע ו/או להעביר כספים אל מחוץ למדינה (Transfer Risk).
 ניהול סיכון החשיפה למדינות זרות בבנק מתבצע על-ידי בחינה פרטנית של הסיכונים הנובעים מהמדינות השונות, תוך הסתייגות בדירוגי המדינות של המדרגים הבינ"ל - S&P-I Moody's, Fitch.
 סך החשיפה למדינות זרות כולל את החשיפות המאזניות בגין יתרות חוב מאזניות בניכוי התחייבויות מקומיות, ניירות-ערך והשקעות אחרות המיוחסות למדינות שאינן ישראל. החשיפה המאזנית הותאמה על בסיס הסיכון הסופי, תוך התחשבות בחיזוקי אשראי הכוללים ערבויות, ביטחונות מוחשיים ונזילים, חוזי ביטוח, השתתפויות בסיכון ונגזרי אשראי.
 הבנק מבצע בקרה ומעקב שוטפים אחרי המצב המקרו כלכלי של המדינות מולן קיימת פעילות.

להלן מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 9-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022			
חשיפה					
מאזנית	חוב-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	סך-הכל	מאזנית	חוב-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	סך-הכל
במיליוני ש"ח					
המדינה					
ארצות-הברית	37,575	8,950	46,525	33,895	8,596
שוויץ	4,278	1,723	6,001	3,230	946
אנגליה	6,162	5,058	11,220	8,265	6,203
גרמניה	1,440	5,547	6,987	1,622	1,434
צרפת	1,687	1,136	2,823	1,854	1,127
אחרות	24,382	3,963	28,345	12,348	3,146
סך-כל החשיפות למדינות זרות	75,524	26,377	101,901	61,214	21,452
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIGS:	191	52	243	170	58
פורטוגל, איטליה, יוון וספרד					
מזה: סך החשיפות למדינות LDC	714	68	782	774	61
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות*	213	33	246	234	54

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

* רשימת המדינות עם בעיות נזילות מבוססת על מספר קריטריונים שנקבעו על-ידי הבנק.

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוב-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

הגידול בחשיפה למדינות זרות נובע בעיקרו מהגדלת ביטוח האשראי בגין מקרקעין ומרכישת ביטוח משכנתאות מחברות ביטוח זרות, וכן כתוצאה מרכישת ביטוח בגין ערבויות חוק מכר מחברות ביטוח זרות כמפורט להלן.

בחדש פברואר 2022 פרצה מלחמה בין רוסיה ואוקראינה. הבנק בחן וניתח את השפעות האירוע על החשיפות השונות וממשיך לעקוב אחר ההתפתחויות והשלכותיהן. נכון ליום 31 בדצמבר 2022 לא קיימת לבנק חשיפה מהותית ללקוחות שמדינת התושבות שלהם היא רוסיה או אוקראינה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3.2.6. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

במסגרת הפעילות העסקית השוטפת, חשופה קבוצת הבנק לסיכון הנובע מחשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים. סיכון זה מקורו במגוון הפעילויות המתקיימות עם המוסדות הפיננסיים, כגון: עסקות המתבצעות בחדרי העסקות של הבנק - הפקדת יתרות מטבע-חוץ ונגזרים, רכישת אגרות-חוב אשר הונפקו על-ידי אותם מוסדות, עסקות סחר חוץ, פעילות בשוק ההון וביצוע ביטוחי אשראי מול חברות ביטוח זרות. החשיפה כלפי המוסדות הפיננסיים הזרים מושפעת הן מחוסנו הפיננסי של כל מוסד והן מהסיכון בסביבה הפוליטית והכלכלית שבה הוא פועל. יודגש, כי מרבית חשיפות האשראי של קבוצת הבנק היא כלפי מוסדות פיננסיים המצויים בשווקים מפותחים במערב אירופה ובצפון אמריקה בעלי דרוג השקעה ומעלה.

במהלך העסקים השוטף הבנק מקיים מעקב ובקרה שוטפים אחר התפתחויות שעשויות להשליך על יכולתם של המוסדות הפיננסיים איתם הוא מקיים פעילות לעמוד בהתחייבויותיהם, ובמקביל ננקטים אמצעים לשם מזעור סיכון האשראי.

טבלה 10-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022			
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
דירוג אשראי חיצוני⁽⁴⁾						
4,615	2,792	1,823	16,410	11,504	4,906	AA- עד AAA
18,500	6,296	12,204	18,897	10,719	8,178	A- עד A+
661	161	500	197	96	101	BBB- עד BBB+
19	16	3	5	-	5	B- עד BB+
-	-	-	-	-	-	פחות מ-B
198	57	141	405	66	339	ללא דירוג
23,993	9,322	14,671	35,914	22,385	13,529	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים

- (1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו, אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
- (2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, וסיכון מאזני אחר בגין מכשירים נגזרים.
- (3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי.
- (4) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות Moody's ו-S&P.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2022 בכ-35.9 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-11.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-24.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021. עלייה זו נבעה בעיקר מעלייה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-13.1 מיליארד ש"ח הנובעת בעיקר מרכישת ביטוח אשראי מחברות ביטוח זרות, עלייה זו קוזזה בחלקה כתוצאה מירידה ביתרות האשראי המאזני בגובה של כ-1.1 מיליארד ש"ח. כ-98.3% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A ומעלה. החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-34.9% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, 61.2% בחברות ביטוח ו-3.9% מוסד פיננסי אחר. החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים במדינות מערב אירופה (66.2%), בארצות-הברית (27.1%) ובמדינות דרום ומזרח אסיה (6.7%).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3.2.7. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 3-11: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום		
31.12.21	31.12.22	
במיליוני ש"ח		
יתרות אשראי		
115,166	128,177	הלוואות מכספי הבנק
961	898	הלוואות מכספי האוצר*
229	272	מענקים מכספי האוצר*
116,356	129,347	סך-הכל
לשנה שהסתיימה ביום		
31.12.21	31.12.22	
במיליוני ש"ח		
ביצוע		
28,683	24,947	סך-הכל הלוואות מכספי הבנק
הלוואות מכספי האוצר		
69	47	הלוואות
57	38	מענקים
126	85	סך-הכל מכספי האוצר
28,809	25,032	סך-הכל הלוואות חדשות
2,794	1,538	הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק
31,603	26,570	סך-הכל הלוואות שניתנו

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

טבלה 3-12: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

יתרת חוב רשומה	הסכום בפיגור של 90 יום או יותר מתוך סך החובות הבעייתיים	שיעור הסכום בפיגור	הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור*	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור*	חוב בעייתי*	שיעור חוב בעייתי
במיליוני ש"ח/באחוזים						
128,177	88	0.07%	519	0.40%	581	0.45%
115,166	101	0.09%	533	0.46%	595	0.52%
99,495	122	0.12%	758	0.76%	676	0.68%

* החל מיום 1 בינואר 2022 בעקבות יישום כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים, הלוואות לדיור אשר הקרן או הריבית בגינן מצויים בפיגור של 90 יום או יותר, מסווגות כחובות לא צוברים הכנסות ריבית. ראה גם [ביאור 1.1](#). בדוחות הכספיים.

בשנת 2022 שיעור הפיגור, שיעור החוב הבעייתי ושיעור ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור ירדו לעומת סוף 2021 ונמוכים גם בהשוואה לסוף 2020. יצוין כי הירידה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרה ליום 31 בדצמבר 2021 הושפעה מיישום הוראות התקינה החשבונאית בדבר הפסדי אשראי צפויים (CECL).

ככלל רמת סיכון האשראי בתיק האשראי לדיור נמוכה כפי שמתבטאת במדדים שצוינו לעיל. יצוין כי מגמת עליית הריבית ובמידה פחותה עליית מדד המחירים מביאים לעלייה בתשלום החודשי של לווים רבים. כתוצאה מהשינויים המאקרו כלכליים ובניהם אי הוודאות לגבי תנאי המשק בתקופה הקרובה והעלאת הריבית, אשר עלולים להביא לעלייה ברמת הסיכון של התיק, במהלך שנת 2022 נרשם גידול בשיעור ההפרשה להפסדי אשראי, וזאת ביחס למועד יישום CECL לראשונה.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 3-13: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד					
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה			
	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח		
11.3%	128,177	0.1%	127	23.7%	30,398	10.9%	13,951	39.7%	50,886	25.6%	32,815	31.12.2022
15.8%	115,166	0.1%	147	24.4%	28,137	11.8%	13,610	39.6%	45,600	24.0%	27,672	31.12.2021
10.8%	99,495	0.2%	200	25.7%	25,573	13.7%	13,619	38.8%	38,623	21.6%	21,480	31.12.2020

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול הסיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. הוגדרו אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהלת החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף, במסגרת בחינת תרחישי קיצון נבחנת ההשפעה גם על תיק המשכנתאות. כמו-כן קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

טבלה 3-14: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 השנים האחרונות

2018	2019	2020	2021	2022	
במיליוני ש"ח					
81,454	89,777	99,495	115,166	128,177	יתרות לסוף תקופה
9.3%	10.2%	10.8%	15.8%	11.3%	שינוי ביתרות שנתי
15,568	18,325	20,725	28,809	25,032	ביצוע הלוואות חדשות

נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים

טבלה 3-15: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשנה שהסתיימה ביום			
31.12.20	31.12.21	31.12.22	
41.2%	41.0%	42.2%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.1%	0.2%	שיעור חזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
58.7%	59.8%	59.7%	שיעור בריבית משתנה
5.1%	4.2%	3.1%	שיעור הלוואות לכל מטרה
8.3%	10.8%	10.4%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
8.0%	8.1%	9.1%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
24.5	24.6	25.1	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בשנים האחרונות נרשם גידול בהיקף ההלוואות לדיור לאור התגברות הביקושים בשילוב עם סביבת ריבית נמוכה והיצע נמוך, דבר שהביא לעליות מחירים. בשנת 2022 נרשמה עלייה ביתרות ההלוואות לדיור של 11.3% שיעור הנמוך מהגידול בשנת 2021 אך גבוה משנים קודמות, ההתמתנות בקצב הגידול ביתרות הושפעה מהעלאות הריבית, ומעליית מחירי הדיור. קצב הצמיחה ביתרות התמתן מדי רבעון לאורך שנת 2022 ובמיוחד במחצית השנייה של השנה.

במדדי איכות הביצועים החדשים נרשמה עלייה (החמרה) בשנת 2022, בשיעור מימון מעל 60%, במדד שיעור החזר מהכנסה מעל 40% אך השיעור עדיין נמוך מאוד, בהלוואות בהן הקרן מתוכננת להיפרע מעל גיל 67 ובתקופה הפירעון הממוצעת לרכישה. ירידה נרשמה בשנת 2022, בשיעור ביצועי הלוואות בריבית משתנה (ירידה קלה), בשיעור הלוואות לכל מטרה ובשיעור ההלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות. במהלך שנת 2022, לנוכח עליית הריבית והאינפלציה ובמענה לצרכי הלקוחות יזם הבנק פתרונות להתמודדות עם עליית ריבית הפריים כגון פריסת מרכיב הפריים לתקופה ארוכה יותר (ללא שינוי ביתר תנאי ההלוואה) והקפאת עליית הריבית בגובה עליית הריבית שנקבעה בינואר 2023 למהלך שנה לאוכלוסיית לקוחות שעומדים בקריטריונים שנקבעו (אשר משקפת בעיני הבנק את אוכלוסיית הלקוחות אשר מושפעת בצורה משמעותית מעליות הריביות).

העלאות הריבית והעלייה באינפלציה המביאים לגידול בתשלום החודשי בשילוב עם עלייה באי הוודאות לגבי תנאי המשק בתקופה הקרובה עלולים להביא לעלייה ברמת הסיכון בתיק.

הבנק בחן וימשיך לבחון את השפעות הסביבה הכלכלית על מצב הלווים באמצעות ניתוח של השפעת התחזיות וכן ניתוח של ההשפעות בפועל על מצב הלווים.

3.2.8. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות האשראי ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת החזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע/מודל חיתום מתקדם". סכום ההלוואה המירבי אותו יכול הלקוח לקבל ותנאי ההלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבוניתו.

פנייה יזומה למתן אשראי ללקוחות פרטיים מתבצעת לאוכלוסייה מוגדרת לאחר הפעלת סננים רלוונטיים בהתאם לכללי הגונות וציות. מתן האשראי מותאם לצרכי הלקוח ויכולת החזר שלו, ולאחר שניתן לו גילוי נאות על נתוני ההלוואה.

תכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, עדכוני ריבית צפויים, יכולת החזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון. החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים אשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכונו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם: מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים, מדדי תאבון סיכון, מדיניות ונוהלי אשראי ומדרג סמכויות, ותהליכי בקרה בתחום סיכונים אשראי.

טבלה 3-16: יתרת האשראי לאנשים פרטיים

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח	
	31.12.2021	31.12.2022		
				מאזני
5.7%	144	2,522	2,666	עו"ש חובה
0.8%	183	24,073	24,256	הלוואות ⁽¹⁾
11.6%	5	43	48	מזה: הלוואות בולט ובלון
(0.5%)	(17)	3,376	3,359	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
0.2%	11	4,838	4,849	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
0.9%	321	34,809	35,130	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
				חוץ-מאזני
1.3%	237	17,743	17,980	סיכון אשראי חוץ-מאזני
1.1%	558	52,552	53,110	סך-הכל סיכון אשראי כולל

(1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.

(2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

בשנת 2022 עלתה יתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של כ-0.6% לעומת 31 בדצמבר 2021. סך סיכון האשראי המאזני גדל בתקופה זו בכ-0.9% וסך סיכון האשראי החוץ-מאזני גדל בכ-1.3%. מעבר לצעדים שנקטו באשראי לדיור הבנק בוחן צעדים נוספים על מנת להקל על הלווים בהתמודדות עם עליית הריבית באשראי הצרכני.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם להכנסה הממוצעת⁽¹⁾ ולגודל הלווה

ליום 31 בדצמבר 2021*					ליום 31 בדצמבר 2022					
סך-הכל	הכנסה ממוצעת לחשבון				סך-הכל	הכנסה ממוצעת לחשבון				
	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	חשבונות ללא הכנסה קבועה		מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	חשבונות ללא הכנסה קבועה	
במיליוני ש"ח										
										אשראי ללווה באלפי ש"ח
3,615	1,137	1,023	1,387	68	3,646	1,225	1,057	1,307	57	עד 20
3,185	1,041	835	1,188	121	3,075	1,084	830	1,052	109	מ-20 עד 40
7,069	1,968	2,261	2,443	397	6,586	1,998	2,188	2,060	340	מ-40 עד 80
10,458	3,711	4,001	2,303	443	10,041	3,809	3,803	1,987	442	מ-80 עד 150
8,622	5,345	2,478	647	152	9,493	6,057	2,544	689	203	מ-150 עד 300
1,860	1,548	159	91	62	2,289	1,925	199	119	46	מעל 300
34,809	14,750	10,757	8,059	1,243	35,130	16,098	10,621	7,214	1,197	סך-הכל

* סווג מחדש.
(1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

טבלה 3-18: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים

ליום 31 בדצמבר 2021	ליום 31 בדצמבר 2022	
		גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח
18,216	18,807	עד 10
6,424	6,515	מ-10 עד 50
5,276	5,227	מ-50 עד 200
2,358	2,284	מ-200 עד 500
2,535	2,297	מעל 500
34,809	35,130	סך-הכל

טבלה 3-19: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022			
סך-הכל	הלוואות הלוואות בריבית קבועה		סך-הכל	הלוואות בריבית קבועה		
	הלוואות	בריבית משתנה		הלוואות	בריבית משתנה	
במיליוני ש"ח						
						תקופה לפירעון
8,217	5,235	2,982	8,484	5,298	3,186	עד שנה
6,794	89	6,705	6,192	59	6,133	משנה עד 3 שנים
11,615	88	11,527	11,198	84	11,114	מ-3 עד 5 שנים
8,183	89	8,094	9,256	95	9,161	מעל 5 שנים
34,809	5,501	29,308	35,130	5,536	29,594	סך-הכל

לפרטים בדבר חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל ראה [ביאור 29](#) בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3.2.9 מימון ממונף

הבנק מעמיד מעת לעת מימון ממונף ללקוחותיו. מימון ממונף מנוהל ומוגדר בבנק בהתאם להוראות בנק ישראל, ובפרט הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 (ניהול סיכון אשראי), הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 323 (מגבלות על מימון עסקות הוניות) וכן הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 327 (ניהול הלוואות ממונפות).

מימון ממונף כולל בתוכו בין היתר, עסקות הוניות (עסקה למטרת רכישת זכות הונת בתאגיד אחר, רכישה של כלל הנכסים או חלק משמעותי מהנכסים בתאגיד אחר, רכישה עצמית של הון עצמי מונפק, חלוקת הון - תשלום דיבידנד או עסקה אחרת שמטרתה להגדיל את הערך לבעלי המניות - כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין 323), מימון ללווים בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות המקובלות בענפי המשק השונים כגון: שיעור מימון גבוה וחורג מהמדיניות הענפית ומימון חוב נחות (Mezzanine).

הבנק קבע מגבלה פנימית למימון ממונף ביחס להון רובד 1 של הבנק. התפתחות המימון הממונף והעמידה במגבלה שנקבעה מדווחים אחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון לצורך מעקב אחר הסיכונים הגלומים במימון מסוג זה.

להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

טבלה 20-3: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה*

ליום 31 בדצמבר 2022			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
2	1,196	216	1,412
1	240	-	240
3	441	293	734
1	350	-	350
1	657	51	708
1	429	-	429
9	3,313	560	3,873
ליום 31 בדצמבר 2021			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
1	3	326	329
2	889	497	1,386
1	240	-	240
2	600	-	600
1	641	-	641
1	425	-	425
8	2,798	823	3,621

* בניכוי מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי המחושבות על בסיס פרטני, ככל שקיימות.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

3.2.10. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 21-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

ליום 31 בדצמבר 2022			
מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	1,310	1,360	2,670
6	6,568	3,419	9,987
3	1,187	3,826	5,013
1	1,014	297	1,311
1	1,194	150	1,344
10	11,662	10,557	22,219
2	1,206	3,642	4,848
24	24,141	23,251	47,392

ענף משק

אספקת חשמל	1	1,310	1,360	2,670
בינוי ונדל"ן - בינוי	6	6,568	3,419	9,987
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	3	1,187	3,826	5,013
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	1	1,014	297	1,311
מידע ותקשורת	1	1,194	150	1,344
שירותים פיננסיים	10	11,662	10,557	22,219
תעשייה	2	1,206	3,642	4,848
סך-הכל	24	24,141	23,251	47,392

ליום 31 בדצמבר 2021			
מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
1	2,157	1,227	3,384
5	3,523	4,624	8,147
1	782	1,133	1,915
1	1,300	103	1,403
1	898	496	1,394
10	10,187	10,950	21,137
2	1,094	3,768	4,862
1	158	1,306	1,464
22	20,099	23,607	43,706

ענף משק

אספקת חשמל	1	2,157	1,227	3,384
בינוי ונדל"ן - בינוי	5	3,523	4,624	8,147
בינוי ונדל"ן - הנדסה אזרחית	1	782	1,133	1,915
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	1	1,300	103	1,403
מידע ותקשורת	1	898	496	1,394
שירותים פיננסיים	10	10,187	10,950	21,137
תעשייה	2	1,094	3,768	4,862
מים, שירותי ביוב, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור	1	158	1,306	1,464
סך-הכל	22	20,099	23,607	43,706

3.2.11. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים

נכון ליום 31 בדצמבר 2022 לא קיימת קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לוואי ושל קבוצת לווים" (להלן: הוראה 313), עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313). הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות. בנובמבר 2022 בנק ישראל פרסם טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 313 "מסגרת פיקוחית למדידה ובקרה של חשיפות גדולות" שמהותה שינוי באופן חישוב החבות בגין חשיפות גדולות. הבנק בוחן את השלכות יישום הוראה זו.

3.3. סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או של תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, תשואות, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים. ובכלל זה:

- **סיכון ריבית** - סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע** - סיכון להפסד כתוצאה משינויי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן ובאינפלציה בפועל;
- **סיכון מחירי מניות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או במדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי** - סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון של אגרות-חוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Basis spread)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים.

3.3.1. ניהול סיכונים השוק

ניהול סיכונים השוק מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ ובסניף ניו-יורק, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על-ידי הנהלה והדירקטוריון. מדיניות ניהול סיכונים השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות.

בניהול סיכונים שוק בבנק, מבחינים בין חשיפות הנוצרות כחלק מניהול שוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק, להלן התיק הבנקאי (חשיפות שאינן למסחר), לבין החשיפות בתיק למסחר (שעיקרו מנוהל בחדרי העסקות).

הניהול הגלובלי נעשה באחריות מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית ובהנחייתו. הניהול השוטף והפיקוח על ניהול הנכסים וההתחייבויות בתיק הבנקאי והתיק למסחר הינם באחריות המנהלים באגף לניהול נכסים והתחייבויות ובאגף חדרי עסקות וברוקראז', בהתאמה, בחטיבת שווקים פיננסיים בתל-אביב, וביחידה לניהול נכסים והתחייבויות ובחדר העסקות בסניף הבנק בניו-יורק. הסניף כפוף מקצועית בנושאים אלה למנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. לגבי ניהול סיכון השקעה בתיק הנוסטרו ראה [סעיף סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי](#) להלן. המדיניות מותווית ומבוקרת על-ידי צוות הנהלה ניהול נכסים והתחייבויות, צוות הנהלה נוסטרו וצוות הנהלה השקעות. המדיניות, לרבות המגבלות והיעדים שנקבעו, מובאים לדיון ולאישור, לצוותי הנהלה, לוועדות הדירקטוריון ו/או למליאת הדירקטוריון, לפי העניין. הפעילות השוטפת מתנהלת על-ידי צוותי משנה בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בבנק.

ניהול סיכונים השוק מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי מדיניות הנקבעת על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ובהתאמה למדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של סיכונים השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לגודל ההון ולאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. החשיפה לסיכונים שוק של החברות הבנות נבחנת על-ידי המחלקה לניהול סיכונים שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון הבנק בתדירות התואמת את רמת הסיכון. הבנק קבע מגבלות סיכון קבוצתיות החלות גם על השלוחות בהן רמת הסיכון הוגדרה כמשמעותית לקבוצה. למידע נוסף לגבי אופן ניהול הסיכונים, אמידתם ובקרתם ראה [דוח על הסיכונים](#).

3.3.2. סיכון ריבית

סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בעקומי התשואות במטבעות השונים. הסיכון כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:

- **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk)** - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי חידוש הריבית (בריבית המשתנה);
- **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk)** - סיכון הנובע משינויים שונים בעקומי התשואות שיבואו לידי ביטוי בשינוי העקום, עליה/ירידה במקביל, שיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- **סיכון מרווח (Basis risk)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים או בסיסי ריבית שונים;
- **סיכון אופציונליות** - נובע מזכויות מימוש שונות הגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמה הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);

הבנק, בדומה לבנקים בעולם, חשוף לסיכון ריבית הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. סיכון ריבית הוא סיכון מובנה בפעילות הבנקאית, עיקר החשיפות לסיכון זה נובעות מניהול התיק הבנקאי. ניהול סיכון הריבית הינו חלק מניהול החשיפות לסיכונים השוק.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי - מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי התשואות השונים על הערך הכלכלי של ההון, ו/או על ההכנסה החשבונאית וההון החשבונאי. הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיקי ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר ההצמדה, תקופה, בסיסי ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד.

החשיפה לסיכון נמדדת בשני המישורים: (א) חשיפת הערך - הערכה של שינוי הערך הכלכלי של התיק הבנקאי כתוצאה משינוי בעקום התשואות; (ב) רגישות ההכנסה החשבונאית - השינויים הצפויים להכנסה החשבונאית בתיק הבנקאי כתוצאה משינויים בעקום התשואות (בהנחת רמה קבועה של יתרות בכל מוצר). חשיפת ההכנסה נמדדת אף היא בשני מישורים: רגישות ההכנסה של כלל התיק הבנקאי ב-12 החודשים הבאים, ורגישות ההכנסה (המיידית) של המכשירים הנמדדים חשבונאית לפי שווי הוגן.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בבנק קיימות מגבלות הן על רגישות הערך הכלכלי והן על רגישות ההכנסה וההון לתרחישי שינוי בעקומי התשואות השקלית, המדדית ועקומי התשואות במטבעות אחרים (כולל חברות בנות פיננסיות המנוהלות על-ידו וחברות בנות בעלות חשיפה משמעותית מבחינת הקבוצה ככל שישנן). לצורך חישוב רגישות הערך הכלכלי לשינוי בשערי הריבית מתייחס הבנק לכל הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים, כאשר לחלק מיתרות פיקדונות העו"ש של הציבור הבנק מתייחס כהתחייבות ארוכה הנפרסת על פני מספר שנים, בהתאם למודל המאושר תקופתית על-ידי הנהלה והדירקטוריון. כמו-כן קיימות הנחות על פירעונות מוקדמים של משכנתאות תכניות חיסכון ועוד. רגישות ההכנסה שונה מרגישות הערך, כיוון שאינה כוללת שינוי בערך המהוון של נכסים והתחייבויות לזמן ארוך אשר אינם נמדדים בדוח רווח והפסד על בסיס שווי הוגן. רגישות זו כוללת את שינוי ההכנסה הנובעים משינוי ריבית הן כתוצאה משינוי ריבית במוצרים בריבית משתנה והן כתוצאה מחידוש המוצר בריביות התרחיש. מדיניות ניהול סיכון הריבית מכוונת, בהתאמה ליעדי הבנק, להשגת מבנה החשיפה הרצוי בכל אחד מהמגזרים (שקל לא-צמוד, שקל צמוד מדד ומטבע-חוץ וצמודיו), בהתאם להערכות לגבי משתני השוק ובכפוף למגבלות. הרגישות לריבית נמדדת באופן מבוקר לפחות אחת לחודש, עם מדידות תקופות יותר לצרכי ניהול החשיפות. ככלל, מטרת ניהול סיכונים הריבית בקבוצה הינה לאפשר שירות ללקוחות ולמקסם את ריווחיות הבנק תוך לקיחת סיכון באופן מבוקר.

נגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי משפיעים על הון הבנק ישירות דרך חשבון רווח והפסד. הבנק מגדר בנגזרים, חלק מרגישות הריבית של אגרות-החוב הארוכות במטבע-חוץ תוך יישום חשבונאות גידור. כמו-כן משתמש הבנק בנגזרים הן לגידור רגישויות ריבית בתיק הבנקאי והן לפעילות בתיק למסחר. רגישויות אלו נכללות בתוך רגישות הערך המוצגת להלן. בנוסף לבחינת רגישות הערך הכוללת, הבנק בוחן גם את רגישות הנגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי אל מול מגבלות רגישות ייעודיות ונפרדות מהמגבלות הכוללות.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

טבלה 22-3: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2021			31 בדצמבר 2022		
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
במיליוני ש"ח					
39,383	331	39,052	47,230	2,016	45,214
38,980	155	38,825	47,678	1,993	45,685

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 3.32](#). בדוחות הכספיים.

טבלה 23-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2021			31 בדצמבר 2022		
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
669	227	442	272	37	235
עלייה במקביל של 1%					
647	233	414	220	35	185
מזה: תיק בנקאי					
(604)	(154)	(450)	(199)	(52)	(147)
ירידה במקביל של 1%					
(587)	(157)	(430)	(145)	(50)	(95)
מזה: תיק בנקאי					
שינויים לא מקבילים					
(288)	(42)	(246)	(186)	94	(280)
התללה ⁽¹⁾					
503	67	436	352	(70)	422
השטחה ⁽²⁾					
632	96	536	413	(30)	443
עליית ריבית בטווח הקצר					
(639)	(93)	(546)	(366)	75	(441)
ירידת ריבית בטווח הקצר					

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

הירידה ברגישות הערך הכלכלי במגזר השקלי במהלך שנת 2022 נובע בעיקר מעדכון פריסת יתרות במודל העו"ש, מהנפקת אגרות-חוב והון רובד 2 וגידול בפיקדונות. השפעה מקזזת נרשמה מעדכון פרמטרים של פירעונות מוקדמים במשכנתאות (כתוצאה מעליית הריבית במשק), מהמשך פעילות של מתן משכנתאות ואשראי, רכישת אגרות-חוב, התקצרות הנפקות וגידול בפעילות בנגזרי ריבית. הירידה ברגישות הערך הכלכלי במגזר מטבע-החוץ נובעת בעיקר מעדכון פריסת יתרות במודל העו"ש.

טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

ליום 31 בדצמבר 2021		ליום 31 בדצמבר 2022				
סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
1,379	(12)	1,391	438	(243)	681	עלייה במקביל של 1%
1,354	(37)	1,391	390	(291)	681	מזה: תיק בנקאי
(773)	(57)	(716)	(1,540)	233	(1,773)	ירידה במקביל של 1%
(757)	(41)	(716)	(1,489)	284	(1,773)	מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-ידי שינוי עקומי התשואות תוך שימוש בהנחות לגבי שינויים במרווחי פיקדונות, אשר מתעדכנות מעת לעת כתלות בסביבת הריבית וגורמים נוספים, מעבר כספים מעו"ש לפיקדונות במקרה של עליית ריבית לעומת יציבות ביתרות במקרה של ירידת ריבית ובהנחה של רצפות ריבית כך שעקומי הריבית השונים יכולים לרדת עד לאפס. השינויים במרווחי הפיקדונות נקבעו בהתאם להנחות התנהגותיות הנבחנות תקופתית בהתאם להתפתחויות בסביבת הריבית. במגזר מטבע-החוץ עקום הריבית יכול לרדת עד לאפס או לריבית השלילית המפורסמת על-ידי הבנק המרכזי, הנמוך מביניהם. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM. העלייה ברגישות ההכנסה לירידת ריבית נובעת מגידול ביתרות עו"ש זכות במודל ומעליית הריבית הקצרה שגרמה להתרחקות מרצפת הריבית. במהלך הרבעון הרביעי של השנה הבנק המשיך לבצע פעילות באגרות-חוב ובנגזרי ריבית במטרה למתן את השפעת השינויים בריבית על הכנסות הבנק בעתיד.

במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2022 המשיכו העלויות בעקומי התשואות, ובפרט עליות בריביות הבנקים המרכזיים בישראל ובארצות-הברית, כאשר קיימות ציפיות להמשך תהליך העלאת ריביות הבנקים המרכזיים. עליית עקומי התשואות יוצרת השפעה על הערך הכלכלי כמפורט בלוח רגישות הערך הכלכלי לעיל. עליית הריביות לטווח קצר ובפרט ריביות הבנקים המרכזיים יוצרת השפעה חיובית על הכנסות הבנק לאורך זמן, כמפורט בלוח רגישות ההכנסה לעיל, השפעה אשר חלקה עלול לדעוך עם מעבר פיקדונות העו"ש למוצרים אחרים. עם זאת, לעליית עקומי התשואות השפעה שלילית על ההון העצמי של הבנק, עקב ירידת שווי של תיק אגרות-החוב הזמין למכירה (בקיזוז שינוי שווי התחייבויות בגין זכויות עובדים), שכן בניגוד לרגישות הערך הכלכלי, המתחשבת בכל המכשירים הפיננסיים במאזן הבנק, ההון העצמי מושפע רק מחלקם. לפירוט ראה [פרק הלימות ההון](#) לעיל. על מנת למתן השפעת שינוי ריבית עתידיים על ההון העצמי של הבנק, הועברו במהלך הרבעון הראשון אגרות-חוב בסך של כ-3.5 מיליארד ש"ח (בשקלים ובמטבע-חוץ) מהתיק הזמין למכירה לתיק לפדיון, כאשר במהלך השנה המשיך הבנק את פעילותו גם בתיק לפדיון.

3.3.3 סיכון שער חליפין

סיכונים המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיסי הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.

הבנק פעיל בשוקי המטבע הן באמצעות עסקות ספוט ופורוורד והן באמצעות אופציות, הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. כתוצאה מכך, הבנק פעיל במטבעות סחירים, הן בשווקים המפותחים והן בשווקים המתפתחים.

ניהול חשיפות המטבע, לרבות שימוש במכשירי גידור, הינו חלק מניהול החשיפות לסיכונים השוק כמתואר לעיל, ומתקיים הן בפעילות התיק הבנקאי והן במסגרת פעילות המסחר בחדרי העסקות. הניהול השוטף נעשה במסגרת מגבלות דירקטוריון על חשיפות למטבע-חוץ ולמדד ולחשיפות כוללות, שעיקרן מופיע בריכוז המגבלות בדוח על הסיכונים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 25-3: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה*

ליום 31 בדצמבר 2022							
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח							
665,353	15,154	5,230	11,311	95,114	60,143	478,401	סך-כל הנכסים
618,850	5,711	4,409	12,033	143,625	37,951	415,121	סך-כל ההתחייבויות
46,503	9,443	821	(722)	(48,511)	22,192	63,280	עודף נכסים (התחייבויות)
-	-	(1,038)	650	46,900	(3,601)	(42,911)	מכשירים נגזרים
46,503	9,443	(217)	(72)	(1,611)	18,591	20,369	סך-הכל כללי

ליום 31 בדצמבר 2021							
סך-הכל	פריטים לא-כספיים*	מטבע-חוץ ⁽¹⁾			מטבע ישראלי		
		אחר	אירו	דולר	צמוד למדד	לא-צמוד	
במיליוני ש"ח							
638,781	13,001	3,305	7,934	75,261	57,487	481,793	סך-כל הנכסים
596,034	4,204	4,286	11,972	123,905	39,277	412,390	סך-כל ההתחייבויות
42,747	8,797	(981)	(4,038)	(48,644)	18,210	69,403	עודף נכסים (התחייבויות)
-	-	596	3,948	47,236	(592)	(51,188)	מכשירים נגזרים
42,747	8,797	(385)	(90)	(1,408)	17,618	18,215	סך-הכל כללי

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

לפרטים נוספים ראה [ביאורים 30 ו-31](#) בדוחות הכספיים.

טבלה 26-3: רגישות הבנק לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ בעלי נפח פעילות משמעותי ושינויים במדד המחירים לצרכן

31 בדצמבר 2021		31 בדצמבר 2022		
ירידה 10%	עלייה 10%	ירידה 10%	עלייה 10%	
במיליוני ש"ח				
225	74	171	(82)	דולר ארצות-הברית
*40	*27	43	(31)	אירו
ממד המחירים לצרכן				
ירידה 3%	עלייה 3%	ירידה 3%	עלייה 3%	
(548)	529	(591)	555	

* הוצג מחדש.

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בשערי חליפין, המבוסס על שערוך כל המכשירים המאזניים והחוץ-מאזניים במערכת לניהול סיכונים, תוך שימוש במודלים מקובלים לשערוך כל מכשיר, ובשערים יציגים כשער הבסיס. לצורך החישוב משוערך התיק מחדש בשער חליפין המשקף עלייה/ירידה בשיעור המוצג, ללא הנחות נוספות. הרגישות למדד המחירים לצרכן מחושבת על-פי חשיפת הבנק למדד כמפורט בביאור 30 בדוחות הכספיים ובתוספת השפעת רצפת מדד על הרווח החשבונאי הצפוי.

3.3.4. סיכון מחיר מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשווקי אגרות-חוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכונים ריבית ו/או מטבע ו/או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד).
בניהול תיק ההשקעות חשוף הבנק לסיכונים אשראי ומרווחי אשראי אגב השקעתו באגרות-חוב של חברות ושל ממשלות זרות. על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקות על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינן נושאות סיכון השקעה ולכן אינן נכללות במדידת סיכון ההשקעה בבנק.

סיכון השקעה בקבוצת הבנק נוצר בעיקר בשלוש מסגרות:

1. תיק השקעות המנוהל באחריות חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית, שמורכב, ככלל, ממוצרים הנסחרים בשווקים הפיננסיים ושיש אפשרות לקבל עבורם ציטוטי מחיר. מסגרת ההשקעות נקבעה בראייה גלובלית וכלל מערכתית באישורו של דירקטוריון הבנק וכוללת מגבלות על היקף ההשקעה ועל מדדי סיכון הכוללים: תיאבון הסיכון, קיבולת הסיכון ומגבלות פרטניות לאפיקי ההשקעה השונים לרבות מגבלות פיזור. הסיכון מנוהל באחריות-על של חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית לגבי יישום המדיניות בקבוצה, הקצאת המסגרות שאושרו בהנהלה ובדירקטוריון, המעקב, ההנחיה והדיווח. הפעילות מנוהלת על-ידי יחידה יעודית שהוקמה למטרה זו והמעקב אחריה הינו באחריות צוות הנהלה השקעות שהוקם למטרה זו, כמתואר בדוח על הסיכונים. פעילות ההשקעות מותרת במספר מצומצם של חברות בנות, האחריות הניהולית על פעילות כל חברה הינה של חבר הנהלה הממונה עליה.
  2. השקעות לא סחירות המבוצעות על-פי רוב באמצעות החברה הבת פועלים אקוויטי על-פי מדיניות שנקבעת מדי תקופה על-ידי דירקטוריון החברה בהתאמה למדיניות הקבוצתית. מסגרת תיאבון הסיכון בפעילות זו הוגדלה במהלך השנים האחרונות במסגרת מתווה השקעות רב שנתי אשר אושר בדירקטוריון הבנק. לפרטים ראה [פרק חברות עיקריות](#) לעיל.
  3. חברות מוחזקות: אחזקות אסטרטגיות במניות של חברות בנות. לפרטים ראה [ביאור 15](#) בדוחות הכספיים.
- הקבוצה מחזיקה מניות ואגרות-חוב, בעיקר לצורכי השקעה, שירידה בערכן עשויה לפגוע ברווח והפסד של הבנק ו/או בהון הבנק.

טבלה 3-27: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווג המאזני

ליום 31 בדצמבר 2021			ליום 31 בדצמבר 2022			
מזה: מזה: הערך במאזן ושוי הוגן	מזה: נסחר בבורסה	מזה: שלא מתקיים לגביו שווי הוגן זמין	מזה: שלא מתקיים לגביו שווי הוגן זמין	מזה: נסחר בבורסה	מזה: הערך במאזן ושוי הוגן	
במיליוני ש"ח						
2,058	1,592	3,650	2,315	1,733	4,048	השקעות המסווגות כאינן למסחר
2,058	1,592	3,650	2,315	1,733	4,048	סך-הכל השקעות במניות

למידע נוסף על השקעות ראה [ביאור 12](#) בדוחות הכספיים.

3.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתידי, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בהתחייבויותיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועדן גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו באופן משמעותי בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

ניהול הסיכון

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. הבנק מנהל את הנזילות השוטפת ואת סיכון הנזילות במספר רבדים. הרובד הראשון: ניהול הנזילות השוטפת נעשה באגף ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: נג"ה) באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ בהתאם לצרכים השוטפים של הבנק והלקוחות. הרובד השני הוא ניהול סיכון הנזילות של הבנק. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף, בהתאם להוראות הרגולטוריות ולמדיניות הקבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון הנזילות" הבנק מפעיל מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות, בנוסף למודל הרגולטורי. המודל הפנימי משקף את תפיסת ההנהלה בכל הנוגע למאפיינים ההתנהגותיים של נכסים והתחייבויות פיננסיים. המודל מבוסס על היציבות המוכחת של הפיקדונות בבנק לאורך תקופות ארוכות, וכולל תרחישים שונים לגבי שיעורי המיחזור והפירעון של הנכסים וההתחייבויות. ככלל, בעוד שבמהלך עסקים רגיל מניח הבנק מיחזור גבוה מאד של פיקדונות ואשראי, בתרחישי לחץ מניח הבנק יציאת פיקדונות בהתאם לסוג הלקוח והפיקדון, ניצול מסגרות מעבר לרגיל, ירידות ערך בשווי הנכסים ומקדמים נוספים. מקדמים אלו נבחנים מדי שנה על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון. בכל תרחיש נבחן פער הנזילות לתקופה של עד חודש למול הנכסים הנזילים ומחושב יחס נזילות, אשר לא יפחת מרמת מינימום המוגדרת בהוראה. התרחישים המופעלים במודל הפנימי מתייחסים למצבי שוק שונים ובפרט תרחיש בנק, תרחיש מערכת ותרחיש משולב. התרחישים נבדלים בעיקר בהנחות לגבי מיחזור פיקדונות ומקדמי הנכסים הנזילים. כן מפעיל הבנק מודלים לתקופות ארוכות וקצרות יותר, מדי ריכוזיות מפקידיים, מערכת התרעה הכוללת מערכת ניטור של מדדים העשויים להצביע על סיכון למצב של משבר בצירוף תכנית פעולה ועוד, כאשר חלקם של מדדים אלו כפוף למגבלות פנימיות ו/או רגולטוריות. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221, הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" מדי יום בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן) ומחשב את היחס במאוחד מדי יום כאשר בחישוב היחס במאוחד מובאות בחשבון מגבלות העלולות לחול על העברת נזילות מחלק מהחברות הבנות בזמן משבר היחס בתאגיד הבנקאי סולו והיחס במאוחד מדווח כממוצע התצפיות היומיות ברבעון. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן במאוחד.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 (יחס מימון יציב NSFR), החל מיום 31 בדצמבר 2021 מחשב הבנק את יחס המימון היציב על-פי ההוראה הרגולטורית דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית מחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס המימון היציב. נכון ל-31 בדצמבר 2022 היחס עמד על 130%, גבוה משמעותית מהדרישה הרגולטורית (100%) בעיקר בשל הבסיס הרחב של פיקדונות מלקוחות פרטיים. סיכון המימון בבנק מנוהל כחלק מסיכון הנזילות. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. כשחלקם הארי מלקוחות פרטיים. אלו יוצרים, כאמור מטה, סיכויי נזילות ומימון נמוכים ביחס למקורות אחרים.

טבלה 28-3: יחס כסוי הנזילות (LCR) *

שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2021		שלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2022	
באחוזים			
א. בנתוני המאוחד			
		124%	122%
יחס כסוי נזילות			
		100%	100%
יחס כסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים			
ב. בנתוני הבנק			
		124%	121%
יחס כסוי נזילות			
		100%	100%
יחס כסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים			

* היחס במאוחד ובתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב על בסיס יומי, ומדווח בדוח כממוצע בתצפיות היומיות.

טבלה 29-3: יחס מימון יציב, נטו (NSFR)

ליום 31 בדצמבר *2021		ליום 31 בדצמבר 2022	
באחוזים			
בנתוני המאוחד			
		136%	130%
יחס מימון יציב נטו			
		100%	100%
יחס מימון יציב נטו המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים			

* הוצג מחדש.

לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. הפיקדונות מגויסים ממספר רב מאוד של מפקידים וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. עיקר גיוס המקורות של הבנק מתבצע מהציבור בארץ כשחלקו הארי מלקוחות פרטיים. מקורות שקליים לא-צמודים מגיעים ברובם מלקוחות אלה, ובמידה מסוימת גם מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים (שחלקם פועלים ישירות מול מגזר ניהול פיננסי). מקורות שקליים צמודים מגויסים הן מהציבור הרחב והן מלקוחות מוסדיים המשקיעים בפיקדונות בבנק, באגרות-חוב ובכתבי התחייבות נדחים (הון רובד 2) שמנפיקה קבוצת הבנק. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות מלקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, חברות ישראליות בחו"ל, REPO, הנפקת CDs, מכשירים אחרים המבוססים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית ומקורות נוספים. הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפינימיות, הכוללות בין השאר, LCR לפי ניהול בנקאי תקין 221, מודל פנימי LCR ל-30 יום ולטווחים הקצרים והארוכים יותר, מודל NSFR (יחס מימון יציב) בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221. נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הבנק מחזיק במאוחד נכסים נזילים (בעיקר רזרבות בבנקים מרכזיים, ניירות-ערך סחירים של ריבוניות ובנקים מרכזיים, וכן מטבעות ושטרי כסף) לזמן משבר (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 182.5 מיליארד ש"ח, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכי חישוב הנכסים הנזילים. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיקות נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם - הבנק) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגיל והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לתרחישים הנדרשים. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 222, נכון ליום 31 בדצמבר 2022 הבנק מחזיק במאוחד מקורות מימון יציבים (בעיקר הון, פיקדונות ארוכים ופיקדונות קצרים של לקוחות הפרטיים) בסך של 412.2 מיליארד ש"ח.

בשנת 2022 לא חלו שינויים מהותיים במדיניות ניהול סיכון הנזילות ובמדיניות גיוס המקורות. יחס כיסוי הנזילות הממוצע של הרבעון הרביעי של שנת 2022 ירד לעומת יחס כיסוי הנזילות ברבעון הרביעי של שנת 2021 על רקע גידול באשראי מעבר לגידול בפיקדונות.

לאור התנודתיות בשווקים, ובפרט בשווקי המניות בארצות-הברית ובישראל, ובשוק ה-SWAP שקל-מטבע-חוץ, הבנק שומר על רמות נזילות גבוהות. יחס המימון היציב נטו לסוף הרבעון הרביעי של שנת 2022 עומד על 130% במאוחד, כאשר הדרישה המזערית היא 100%. יחס המימון היציב נטו ירד בהשוואה ליחס ליום 31 בדצמבר 2021 על רקע גידול בצרכי מימון (בעיקר בגין האשראי) מעבר לגידול במקורות מימון יציבים.

טבלה 3-30: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות* המפקידים הגדולות**

יתרה ליום		
31.12.21	31.12.22	
במיליוני ש"ח		
12,681	12,162	קבוצה א
8,400	11,992	קבוצה ב
7,840	5,390	קבוצה ג

* "קבוצה" - מפקיד, לרבות צד השולט בו (לרבות אחרים הנשלטים על-ידיו) וצד הנשלט על-ידיו.
** שלוש קבוצות המפקידים הגדולות באותו מועד דיווח.

לפירוט והרחבה בנושא סיכון הנזילות ראה [דוח על הסיכונים וביאור 31](#) בדוחות הכספיים.

3.3. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה ו/או נהלים ומערכות בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, ניהול המשכיות עסקית, ביטחון, קצין צוות ראשי, ניהול משאבי אנוש, בקורות תהליכים ועוד.

3.3.1. ניהול הסיכונים התפעוליים

אסטרטגיית ניהול הסיכונים התפעוליים נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה ומיקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון, על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. התהליך הניהולי מוכוון להתבצע על בסיס הגדרת האחריות על הסיכונים (Risk Ownership). המטרה היא, שהתקשור והטיפול המושכל בסיכונים התפעוליים יתרמו לקבלת החלטות ניהוליות, תוך שיקולי תועלת עסקית מול עלות במונחי סיכון, הן ברמת הנהלת הארגון והן ברמת היחידות השונות.

- מטרות ניהול הסיכונים התפעוליים הן:
  - הבטחת פיקוח וניהול אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה לרבות הבעלות על הסיכונים וקבלת החלטות בשיקולי עלות - תועלת;
  - הבטחת זהויה ותקשורת אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל העסקים העיקריים בקבוצה וביחידות התמיכה, במגמה להגדיר תיאבון סיכון תפעולי בהתאם ליעדים האסטרטגיים המאושרים עבור כל יחידה בקבוצה;

- הגדרת מסגרת בקרה פנימית, שתקדם בקבוצה ערכי תרבות נאותים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכונים התפעוליים;
- ניהול והקצאה אופטימלית של ההון הרגולטורי וההון הכלכלי ביחס לסיכונים התפעוליים.
- האחריות על ניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבת בקבוצת הבנק. עבודת המטה בתחום זה מוטלת על היחידה לניהול הסיכונים התפעוליים וסיכוי השוק, בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של רשת בקרי סיכונים תפעוליים, לפי העיקרון של ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות או למנכ"ל חברות הבת והכוונה מתודולוגית מצד המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים.
- הפעילות לניהול הסיכון התפעולי מפוקחת ומכוונת על-ידי שלושה פורומים: ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים, צוות ההנהלה לניהול הסיכונים וצוות וצוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים.
- מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים אושרה על-ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות מהווה מסגרת לניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצה, בהתאם לעקרונות וחובות דיווח אחידים שיעדו ניהול תקין על-פי אמות המידה של באזל 2 (Sound Practices). פעילות הבנק בנושא מתבצעת על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 בנושא מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי, המתייחסת בין היתר להקצאת ההון הרגולטורי בגין הסיכונים התפעוליים, וכן על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350 בנושא ניהול הסיכון התפעולי, התואמת את ההנחיות במסמך של באזל מיוני 2011 בנושא Sound Practice בניהול הסיכון התפעולי.
- הבנק פועל על-פי הגישה הסטנדרטית של באזל 2 והדרישות התואמות לניהול בנקאי תקין. במסגרת זו מתנהלים בין היתר פרויקטים ופעילויות, כמפורט להלן:
- איסוף מידע על אירועים תפעוליים בקבוצת הבנק. בסיס המידע לעניין זה הוקם בסוף שנת 2002 ומשמש בין היתר לניתוח האירועים, המגמות והדפוסים ותומך במיפוי ובהערכת הסיכונים התפעוליים שהקבוצה חשופה אליהם.
- ניתוח תרחישי סיכון בפעילויות ותהליכים בראיה צופה פני עתיד.
- כחלק מפיתוח תשתית מעקב ובקרה, מאופיינים KRIs, אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים, ביחס למוצרים, תהליכים או סיכונים מוסדיים. ה-KRI (Key risk indicator) הינו מדד הניתן למדידה כמותית ועשוי לכלול גם מידע איכותי, המצביע על הימצאות גורם מסוים או מגמה. נקבעו סיפים למעקב, אסקלציה וטיפול, לפי העניין.
- ביצוע הפקות לקחים מאירועים תפעוליים, שיתופי מידע רלוונטי בין יחידות ולמידה ארגונית.
- הדיווחים הרבעוניים מוגשים לצוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים, צוות ההנהלה לניהול הסיכונים וצוות, ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים ומליאת הדירקטוריון. הדיווחים כוללים עדכונים בדבר תכנית העבודה, סטטוס הפרויקטים בביצוע, מידע אודות אירועים תפעוליים, הערכות סיכונים פוטנציאלים, מגמות, שינויים בפרופיל הסיכונים ומידע חיצוני השוואתי.
- פעולות נוספות בזיקה כוללות:
- מערכת מיכונית לניהול הסיכון התפעולי, פמל"ה, הוטמעה ביחידות הקבוצה. המערכת פועלת בתחומים של איסוף מידע אודות אירועים תפעוליים, מיפוי והערכת הסיכונים והבקרות, איסוף KRI (אינדיקטורים עיקריים לסיכון), נושאים לטיפול, הפקת לקחים ודיווחים.
- גיבוש ויישום מסגרת כוללת של עקרונות וסטנדרטים בנושא תפישת בקרה אחידה בקבוצת הבנק. במסגרת זו מתכנסים פורומי בקרה ומתבצע תהליך תקופתי להערכת אפקטיביות הבקרות.
- השקת מוצר חדש/פעילות חדשה, על-פי הגדרות מדיניות השקת מוצר חדש בקבוצת הבנק, מלווה בבחינה וניתוח של הסיכונים התפעוליים הרלוונטיים הטמונים במוצר/פעילות.
- הגדרת תשתית מתודולוגית לניהול סיכונים תפעוליים בתהליכי IT מהותיים.
- הוצאת פעילות למיקור חוץ בשים לב לסיכונים הייחודיים למיקור חוץ, בהתאם להנחיות המדיניות הייעודית לנושא.
- תשומת לב מיוחדת, לרבות גיבוש מדיניות ייעודית, ניתנה לניהול סיכונים בנקאות בתקשורת, בהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 367 בנקאות בתקשורת.
- מתבצעים מהלכים שוטפים לזיהוי, מיפוי והערכת סיכונים תפעוליים ובקרות ביחידות הבנק והקבוצה, לרבות מיפוי סיכונים מעילות והונאות. הפעילות מתבצעת על בסיס מתודולוגיה אחידה התואמת את דרישות ועדת באזל והוראות בנק ישראל בנושא, לרבות מעקב אחר יישום המלצות. אחת לשלוש שנים מתבצע מהלך של מיפוי מקיף של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה. בהמשך, מתבצעים תחזוקה, עדכון והרחבה של הממצאים באמצעות ניתוחים נוספים, ניתוח סיכונים במוצרים/פעילויות חדשים והתקשרויות מהותיות למיקורי חוץ של פעילויות/תהליכים.
- מטרת הפעילות לזהות מוקדי סיכון מהותיים, להגדיר אחריות על הסיכונים (Risk Ownership), להעריך את הסיכונים (הממוצעים והקיצוניים) והבקרות הקיימות ולהבחין בין סיכונים נמוכים לבין סיכונים מהותיים הדורשים בחינה נוספת ונקיטת פעילויות בהתאם לשיקולי עלות - תועלת, על-פי דרכים עיקריות להתמודדות עם סיכונים, כדלקמן: למזער את הסיכון באמצעות יישום בקרות נוספות, להעביר את הסיכון לצד ג' (כגון: ביטוח, מיקור חוץ), לספוג את הסיכון תוך כימות שלו ולהפחית את הפעילות יוצרת הסיכון.
- פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ביחס לתיאבון הסיכון התפעולי אשר מוגדר במדיניות באמצעות פרמטרים שונים ברמה כלל קבוצתית וברמה של יחידות ותהליכים ספציפיים. הבנק מקצה הון בגין נכסי סיכון תפעולי, על-פי מודל סטנדרטי שהוגדר על-ידי בנק ישראל. הדיווחים לעניין העמידה במגבלות תיאבון הסיכון מוגשים בתדירות רבעונית במסגרת מסמך הסיכונים הכולל.
- הבנק משתמש במדדים כמותיים של תיאבון הסיכון התפעולי אשר מתייחסים לפרמטרים הבאים: היקפי הנזקים התפעוליים ביחס להכנסות הגולמיות לפי הגישה הסטנדרטית של באזל, שיעור הגידול בנזקים משנה לשנה, תרחישי סיכון אשר דורגו ברמת סיכון גבוהה מאד ברמת קבוצת הבנק והערכת תרחישי קיצון.

3.5.2. סיכוני טכנולוגיה ומחשוב

הבנק תלוי במערכות ותשתיות IT לפעילותיו השונות. סיכון הטכנולוגיה והמחשוב הינו הסיכון לפגיעה בפעילותו התקינה של הבנק ובשירות ללקוחות, להפסד או לפגיעה במוניטין עקב אי נאותות או כשל במערכות ותשתיות ה-IT של הבנק. ככלל, הבנק מתחזק את מערכות ותשתיות המידע, מאמץ טכנולוגיות חדשות ופועל תמידית למתן תשתית טכנולוגית המאפשרת את התנהלותו העסקית וקידום יוזמות אסטרטגיות בחטיבות השונות, בהתאם למדיניות ניהול טכנולוגיית המידע של הבנק. בבנק קיימים מסמכי מדיניות ייעודיים הכוללים התייחסות להיבטי אבטחת מידע וסייבר, עקרונות גיבוי והתאוששות במצבים של תקלות ואסונות, ומסמכי מדיניות בנושאים של מיקור חוץ, מחשוב ענן, כללים למימוש טכנולוגיות חדשות במסגרת בנקאות בתקשורת וניהול סיכוני IT. כמו-כן, על מנת להתמודד עם אתגרי העתיד, לפשט ולייעל את הפלטפורמות הטכנולוגיות, לשפר את יכולת התגובה ולבנות יכולות חדשות, הבנק מבצע תכנית מודרניזציה רב שנתית של מערכות המחשוב המרכזיות.

בחינת סיכוני ה-IT מתבצעת באופן שוטף על-פי מתודולוגיה מקובלת, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בבנק והן ברמת מערכות המידע והתשתיות המשמשות את הבנק. הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב, על-ידי מספר יחידות מקצועיות ייעודיות הכפופות להנהלת החטיבה. יחידות אלו פועלות על-פי ההנחיות הרגולטוריות השונות, כגון הוראות ניהול בנקאי תקין 357, 361, 362, 363 ו-366 ביניהן; מחלקת אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, יחידת תכנון ובקרה, ניהול תהליכי SM ויחידת ניהול סיכוני IT.

3.5.3. סיכוני אבטחת מידע וסייבר

סיכון הסייבר הינו הסיכון לנזק ובכללו שיבוש, הפרעה, השבתה של פעילות, גניבת נכס, איסוף מודיעין או פגיעה במוניטין או באמון הציבור כתוצאה מהתרחשות אירוע סייבר. בתחום הסייבר מתנהלת פעילות כנדרש בהוראות בנק ישראל ובכללן הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר, הוראת ניהול בנקאי תקין 363 בנושא שרשרת אספקה, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין, במטרה להגן על מערך טכנולוגיית המידע ולמזער את הסיכונים. סיכוני אבטחת מידע וסייבר בבנק מנוהלים על-ידי מערך אבטחת מערכות מידע וסייבר בחטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

בשנים האחרונות חל גידול בתחום ובחומרת תקיפות הסייבר על המגזר הפיננסי העולמי, כאשר מגמות ההתפתחויות הטכנולוגיות כגון מחשוב ענן, פתיחות לממשקים חיצוניים והרחבת השירותים הדיגיטליים מחד ורמת התחכום והכלים העומדים לרשות התוקפים מאידך מגדילים את החשיפה לסיכוני סייבר. המגזר הבנקאי בישראל, ובכלל זה הבנק, חווים באופן שוטף התקפות סייבר, כגון DDOS (התקפת מניעת שירות מבוצרת Distributed Denial Of Service attack - תקיפות שנועדו להשבית מערכת מחשב על-ידי יצירת עומס חריג על משאביה), דייג (דיג - Phishing - הוא ניסיון לגניבת מידע רגיש על-ידי התחזות ברשת האינטרנט) וכדומה. התקיפות מכוונות כנגד גורמי ממשל והסקטור הפיננסי בניסיון לפגיעה במוניטין וכן כנגד שרשרת האספקה (תקיפת ארגון באמצעות ספק/מוצר בשימוש). הבנק פועל באופן שוטף להפקת לקחים ועדכון ההערכות בהתאמה. בשנת 2022 לא נתגלו בבנק אירועי סייבר מהותיים בעלי השפעה על הדוח הכספי. בחודשים האחרונים חל גידול בכמות ניסיונות ההונאה במתווה הנדסה חברתית, הונאות עימן הבנק מתמודד במספר מישורים - טכנולוגיים, הסברתיים ועוד.

הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים וטכנולוגיים) בכדי לחזק את מערך אבטחת המידע והגנת הסייבר על מנת להתמודד עם התפתחות האיומים. מערך ההגנה של הבנק מורכב משכבות הגנה המשלבות טכנולוגיות מתקדמות. הבנק מפעיל תהליכי הגנת סייבר על מנת למזער את הסיכון לחדירה וגישה לא מורשית למערכות המידע ולהתממשות תקיפות, ולהבטיח את נכונות, זמינות וחשאיות מאגרי המידע. במקביל מפעיל הבנק תהליכי גילוי וזיהוי אירועי סייבר בכל שעות היממה, ובכללם הפעלת מרכז אירועי אבטחת מידע. כמו-כן הבנק נערך להכלת אירועי סייבר תוך מזעור הנזק על נכסי הבנק ולקוחותיו. הבנק פועל באופן מתמיד לזיהוי יעדי ההגנה, האיומים, הסיכונים ואפקטיביות ההגנה ובונה את תכניות העבודה לשיפור מערך ההגנה בהתאם. בנוסף, הבנק פועל תוך דיאלוג מתמיד עם מערך הסייבר הלאומי וגורמים רלוונטיים נוספים.

הבנק מעדכן באופן שוטף את הערכת הסיכונים ביחס לתובנות מאירועי סייבר בארץ ובעולם הרלוונטיים למערכות הבנק ופעילותו העסקית. בנוסף, הבנק רואה חשיבות רבה בקיום תרבות ארגונית לניהול סיכון ולכן פועל בדרכים מגוונות (כגון: הרצאות, תקשורים, ותרגילים בדרגים שונים) להגברת מודעות העובדים לסיכוני הסייבר. הבנק מעדכן את הערכת סיכוני הסייבר בהתאמה להתפתחות האיומים ומבצע פעילות מקיפה לצמצום הסיכון, בפרט לאור שימוש משמעותי של עובדים בעבודה מרחוק, מחשוב ענן ועוד.

היחידה לניהול סיכוני סייבר בחטיבה לניהול סיכונים עוסקת בקביעת מדדים ומתודולוגיות להערכת בשלות ההגנה, ניתוח משמעותיות עסקיות לתרחישי סייבר, אתגור מערך ההגנה, ובחינת התפתחויות בתחום סיכון הסייבר הרלוונטיות למערך הטכנולוגי והעסקי של הבנק.

3.5.4. סיכוני מחשוב ענן

הבנק פועל בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין שמספרה 362. הבנק ממשיך ליישם מחשוב ענן בתחומים מסוימים ובוחן שימושים נוספים תוך טיפול נאות בסיכונים התפעוליים הנגזרים מכך ובהתאמה להנחיות הרגולציה. זאת מתוך כוונה לאפשר יישום היתרונות העסקיים של שימוש בשירותי מחשוב ענן תוך ניהול מושכל של הסיכונים ועמידה בדרישות הרגולציה.

3.5.5. היערכות לחירום

בבנק מנוהלת ומיושמת תכנית רציפה להיערכות לחירום ולהמשכיות העסקית (BCMP - Business Continuity Management Plan) בהתאם למדיניות הבנק ולהוראות בנק ישראל מספר 355 ("ניהול המשכיות עסקית") ומספר 357 ("ניהול טכנולוגית המידע") והרחבות נוספות. היערכות הבנק מבוססת על תכניות פעולה מפורטות, נוהלי עבודה, ניסויים ותרגולים תקופתיים המוגדרים במערכת נהלים לשעת חירום. כחלק מהיערכות לחירום ביצע הבנק מהלך רחבי של קביעת מדיניות, הגדרת תרחישי יחוס, מיפוי וניתוח תהליכים קריטיים והמשאבים הנדרשים לאישושם בחירום (BIA) ועדכון תכניות הפעולה על בסיס מתודולוגיות מקובלות בעולם. מהלך זה מתעדכן באופן שוטף ומובא לאישור בתדירות שנתית. תכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, באמצעות ממוני המשכיות עסקית חטיבתיים וצוותים ייעודיים. תכנית ה-BCMP מובלת על-ידי מחלקת ניהול המשכיות עסקית שהינה הגוף המקצועי המנחה, המפקח והאמון על הצגת תמונת המצב מטעם הבנק להנהלה ולדירקטוריון. המחלקה כפופה למנהל המשכיות העסקית בבנק ולמנהל צוות החירום הבנקאי (מנהל החטיבה הפיננסית). תכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, כאשר כל מנהל חטיבה אחראי בשגרה על כל היבטי תכניות המשכיות העסקית בחטיבתו, לרבות בנייתה, תחזוקתה ועדכונה באופן שוטף, ובמצב חירום - אחראי על הפעלת החטיבה תוך קיום התהליכים העסקיים הקריטיים. היחידה לניהול סיכונים המשכיות עסקית וחוסן תפעולי בחטיבה לניהול סיכונים משמשת כמעגל בקרה שני בנושא סיכונים המשכיות עסקית והיערכות לחירום.

מדיניות המשכיות העסקית אומצה גם בחברות הבנות בארץ ובעולם וכן בסניפי חו"ל של הבנק, בהתאמה למדיניות ממשל תאגידי והנחיות בנק ישראל. בנוסף, מבצע הבנק תרגילי חירום תקופתיים, הכוללים תרחישים תפעוליים טכנולוגיים ועסקיים מורכבים, בהשתתפות היחידות השונות, מרמת הסניפים, יחידות, חטיבות ועד רמת הנהלת הבנק. בבנק פועל אתר מחשוב מרכזי (Data center) להבטחת זמינות ומיגון מערכות המידע והמידע עצמו, בנוסף קיים אתר מחשוב משני וגיבויים נוספים. מערך ניהול המשכיות העסקית בבנק אושר על-ידי מכון התקנים הישראלי כתואם את דרישות התקן הבינלאומי ISO22301.

במסגרת היערכות המשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים. ביחס לתרחישי חירום שבגינם עלול להיגרם לונזק משמעותי מנוטרות מערכות התרעה של "אורות אדומים" וקיימות תכניות מגירה מפורטות. תרחישי הקיצון נבחנים ונידונים תקופתית בצוות טיפול בתרחישי קיצון וריכוזי סיכון. הפעלת תכניות המגירה היא באחריות הנהלה או צוות הנהלה ייעודי לטיפול בהיבטים הפיננסיים של מצבי משבר. צ'ארטר להקמתו של צוות כזה כלול אף הוא בין תכניות המגירה.

3.5.6. ביטוח

לבנק פוליסת ביטוח בנקאי המגדרת סיכונים תפעוליים וכוללת: (1) ביטוח בנקאי לכיסוי נזקים העלולים להיגרם כתוצאה ממעילות עובדים, אובדן מסמכים, זיוף מסמכים ועוד; פוליסה זו כוללת כיסוי לנזקי פשעי מחשב שנגרמו לבנק ו/או ללקוחותיו עקב חדיירה של צד שלישי בלתי מורשה למערכות המחשב של הבנק; (2) ביטוח אחריות מקצועית להגנה בפני תביעת לקוח שנגרם לו נזק כתוצאה מפעולה בנקאית רשלנית. פוליסות אלו כפופות לחריגים המקובלים בפוליסות ביטוח של תאגידים בנקאיים בישראל (לרבות החרגת נזק הנגרם כתוצאה מעבירה על הוראות הקשורות בהלבנת הון ובמימון טרור).

בנוסף, המערך הביטוחי של הבנק כולל גם ביטוח רכוש, צד ג', חבות מעבידים, ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה וביטוחים נוספים. גבולות האחריות בפוליסות נקבעו על-ידי הבנק בהתאם להערכת הסיכון הכרוך בפעילות הקבוצה וכחלק ממדיניות ניהול הסיכונים הכוללת. במסגרת מיילי הדרישות לניהול תקין על-פי הנחיות באזל (Sound Practice), קיים שיתוף פעולה תוך חילופי מידע בין המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ובין היחידה המטפלת בביטוח הבנקאי.

לפרטים בדבר הסדר פשרה עם המבטחים בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ופרשת FIFA ראה [ביאור 25](#) בדוחות הכספיים.

3.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308.

במסגרת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות החקיקה בישראל ליישום ה-FATCA וה-CRS והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. תחת סיכון הציות כלול גם הסיכון להפרת סנקציות בינלאומיות ורשימות מוכרזים. הטיפול בסיכון כרוך במעקב, ניתוח ויישום הסנקציות הבינלאומיות ורשימות המוכרזים, במעקב אחר העברות כספים בינלאומיות ובמעקב אחר פתיחת חשבונות ללקוחות ופעילות בנקאית בהם. הבנק מיישם את הסנקציות בהתאם למדיניות שנקבעה.

סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.

במסגרת סיכון הציות נכלל גם הסיכון בקשר עם פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינית אשר טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינית. בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים בנקאיים לבנקים הפלסטיניים ברצונו להפסיק מתן שירותים קורספונדנטיים לבנקים אלה.

בחודש ינואר 2018 קיבל הבנק כתבי חסינות ושיפוי חתומים מהיועץ המשפטי לממשלה ומשרד האוצר. כתב החסינות מגן על הבנק, נושאי משרה בו ועובדיו מפני הגשת כתב אישום בישראל בגין עבירות מסוימות בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור ביחס לשירותים שהבנק העניק או יעניק לבנקים פלסטיניים מיום 28 במרץ 2016 ועד ליום 31 במאי 2019 ("תקופת החסינות והשיפוי"). בהמשך לכתב החסינות, קיבל הבנק בינואר 2018 מכתב מהמפקחת על הבנקים ובו הודעתה כי לא יינקטו צעדי אכיפה בכל הנוגע לפעולות של הבנק בקשר למתן שירותי קורספונדנציה שעליהם חל כתב החסינות.

בכתב השיפוי התחייבה מדינת ישראל לשפות את הבנק בסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין הוצאות (חבות לפי פסק דין והוצאות משפט) בהן יישא הבנק במסגרת הליכים אזרחיים או הליכים פליליים שלא הסתיימו בהרשעה אשר ננקטו כנגד הבנק, נושא משרה בו או עובד בקשר עם מתן השירותים הקורספונדנטים בתקופת החסינות והשיפוי. התחייבויות החסינות והשיפוי הניתנות לבנק כאמור כפופות לסייגים שנקבעו בהן ולתנאים בהם על הבנק לעמוד.

לאור בקשת המדינה לדחות את מועד סיום מתן השירותים הקורספונדנטים עד ליישום של פתרון ארוך טווח למתן השירותים הקורספונדנטים, באמצעות הקמת חברה ממשלתית אשר תספק לבנקים פלסטיניים שירותים אלה - ניתן ביום 30 ביוני 2019 כתב שיפוי מעודכן. בהתאם לכתב השיפוי המעודכן, עודכן סכום השיפוי בו התחייבה המדינה כלפי הבנק כמפורט לעיל, לסכום של עד 1.5 מיליארד ש"ח בגין כל הליך (ולא באופן מצטבר). בחודש יולי 2022 נמסר לבנק כתב שיפוי מעודכן בתוקף עד ליום 31 במרץ 2023. כתב החסינות הוארך אף הוא עד ליום 31 במרץ 2023. בינואר 2023 הודיע האוצר שהחברה הממשלתית שהוקמה כדי לספק שירותי קורספונדנציה, תחל פעילותה רק בשנת 2024 וכי בכוונת המדינה להאריך את כתב השיפוי והחסינות לבנק בהתאם.

הבנק נוקט מדיניות של ציות לכל הוראות החוק והרגולציה, ופועל להטמעתה ביחידותיו ובקרב עובדיו. לצרכי ניהול הסיכון, ניתן להגדיר את סיכוני הציות המרכזיים שמפניהם מבקש הבנק להתגונן כמפורט להלן:

- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו, להוראות העוסקות באיסור הלבנת הון ומימון טרור, וכן בגין ליקויים בתהליכים שנועדו להבטיח ציות כאמור או בגין חסרונם של תהליכים כאמור;
  - הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל פעילות לא נאותה או לא הוגנת או לא אחראית או לא אתית של הבנק או מי מעובדיו ביחס ללקוחות הבנק או ביחס לנושאי מס או בשל אי-ציות להוראות דין בהקשרים אלו;
  - הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות רגולטורית, בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו לדיני ניירות-ערך;
  - הסיכון לנזק מהותי בגין תביעה ייצוגית, הנובעת מאי-ציות להוראות המסדירות את יחסי הבנק והלקוח;
  - הסיכון לנזק מהותי בגין תביעות או צוים רגולטוריים הנובעים מהתנהגות לא הולמת או לא אחראית, לא אתית, או לא ראוייה של מי מעובדי הבנק;
  - הסיכון לתביעה פלילית נגד הבנק או עובדים בכירים בו, בשל אי-ציות לחוק.
  - הסיכון לנזק מהותי בגין אי עמידה או הפרה של הסכמי הבנק עם הרשויות האמריקאיות בארצות-הברית מיום 30 באפריל 2020, הכוללים פעולות ייעודיות ומחויבויות נוספות בתחום זה, כמפורט בביאורים 25' ו-25' בעניין התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות ובאתר הבנק.
- זיהוי מוקדי סיכון הציות המרכזיים ומעקב אחר התפתחותם נעשה, בין היתר, באמצעות מדדי סיכון. מוקדי הסיכון המרכזיים ועוצמת הסיכון הנובעת מהם עשויים להשתנות בהתאם לדינמיות הרגולציה, האכיפה, פעילות הבנק והלקוחות, התפתחות השוק וכיו"ב. לשם מדידת הסיכון, משתמש הבנק במדדים כמותיים ובמדדים איכותיים. המדדים כוללים, בין היתר, התפתחויות רגולטוריות ואכיפתיות, שינויים בלקוחות ובמוצרים מסוימים, ממצאי בקורות וביקורות, סקרי פערים ועוד.

קצינת הציות הראשית של הבנק משמשת בתפקידה לפי הוראת ניהול בנקאי 308, בין היתר, כאחראי על מילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכן כממונה על האכיפה בניירות-ערך לפי חוק ליעול הליכי אכיפה ברשות ניירות-ערך וכקצינה אחראית על-פי ה-FATCA וה-QI. יחידת קצין ציות ראשי והממונה על האכיפה בניירות-ערך, מורכבת מיחידת איסור הלבנת הון ומימון טרור, יחידת אכיפה בניירות-ערך, יחידת ציות בינ"ל, יחידת קשרי לקוחות הוראות צרכניות וחברות בנות, יחידת הציות למיסוי בינלאומי, יחידת הגנת הפרטיות, תחרות ומניעת אפליה, שוחד ושחיתות, יחידת מומחים - מוקד חץ יחידת תאום ומעקב.

יחידת קצין ציות ראשי נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים של הקבוצה תוך מזעור החשיפה לסיכוני ציות ומוניטין. יעדי יחידת קצין ציות ראשי הינם:

- להוביל מדיניות ליישום מלא הוראות החוק בכל יחידות הבנק בארץ ובעולם, תוך הבנת הצרכים של היחידות העסקיות ותמיכה בפעילותן;
  - בראייה מבוססת סיכון לזהות, לתעד ולהעריך באופן פעיל את סיכוני הציות הגלומים בפעילויות העסקיות של הבנק;
  - לנטר ולבדוק את הציות בקבוצת הבנק על-ידי ביצוע דגימות ולדווח לאורגני הבנק אודות הממצאים.
- האחריות על ניהול השוטף של סיכון הבנק בהיבטי הציות, וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון, חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבנות בקבוצת הבנק. האחריות המקצועית כמעגל בקרה שני בתחום זה מוטלת על יחידת קצין ציות ראשי בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של מערך קציני ציות, על בסיס ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבנות וכפיפות מקצועית ליחידת קצין ציות ראשי.
- הפעילות של יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך מפוקחת על-פי ממשל תאגידי באמצעות:
- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים;
  - הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל;
  - דיווח רבעוני להנהלה הבכירה ולדירקטוריון על נושאי הציות.

מדיניות הציות הקבוצתית, קובעת כללים לגבי מכלול הנושאים המרכיבים את נושאי הציות כאמור לעיל. המדיניות כוללת כללי ממשל תאגידי ואינטראקציה עם חברות בנות וסניפים מחוץ לישראל, ומתבססת על החקיקה והרגולציה בישראל ובמקומות הפעילות הרלוונטיים. קבוצת הבנק הקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין ה-FATCA וממשיכה בתהליך מיכון הדרישות המתחייבות מחקיקה זו ומהרגולציה הישראלית בנושא. בדומה לקבוצת הבנק מקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין CRS. החוק הישראלי מחייב את המוסדות הפיננסיים בישראל לדווח על חשבונות פיננסיים של לקוחות בעלי תושבות מס זרה. זאת, במסגרת אמנת ה-CRS לחילופי מידע עליה חתמה ישראל. כמו-כן, הבנק קבע מדיניות כוללת של כסף מוצהר גם לעניין הלקוחות תושבי החוץ, שנועדה לצמצם את החשיפה להימצאותם של כספים לא מדווחים, בחשבונות תושבי החוץ בכל קבוצת הבנק.

3.7 סיכון משפטי

הסיכון המשפטי כולל, בין היתר, תביעות משפטיות, פסקי דין, חוסר יכולת לאכוף חוזים, וכן חשיפה לקנסות (Penalties, Fines) או צעדי אכיפה (Enforcement measures) כתוצאה מפעילות פיקוחית והסדרים פרטניים (Private Settlements) שעלולים לשבש או להשפיע באופן שלילי על פעילות קבוצת הבנק. הקבוצה נעזרת ביעוץ משפטי פנימי וחיצוני, לצורך התמודדות עם הסיכון. הבנק נוקט התייחסות מרחיבה באשר לסיכונים המשפטיים וכולל בהם סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה ראשית ומשנית והוראות רגולטוריות, לרבות סיכונים הנובעים מאי ידיעה של הוראות הדין המקומי או הזר החל על פעילות הבנק או הקבוצה, או פרשנות שגויה שלהם, פסיקה של בתי משפט, בתי דין וגופים אחרים שיש להם סמכות מעין-שיפוטית, פעילות שאינה מגובה ביעוץ משפטי, וכן ייעוץ משפטי לקוי וסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים. ניהול הסיכון המשפטי מתבצע בהתאם למסמך מדיניות ניהול החשיפות לסיכונים משפטיים המתעדכן ומוחל באופן קבוצתי. אחת לרבעון, נמסרים על-ידי היעוץ המשפטי להנהלה ולדירקטוריון דיווחים עיתיים שונים הנוגעים לסיכונים משפטיים לרבות מידע סטטיסטי בדבר הליכים משפטיים לסוגיהם, שנפתחו או נסתיימו בתקופה הרלוונטית. למידע נוסף בנושא הסיכון המשפטי ראה [ביאור 25](#) בדוחות הכספיים.

3.8 סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי מחזיקי העניין הרלוונטיים, כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. הסיכון, אשר בדרך כלל מתלווה לפעילויות אחרות וסיכונים אחרים, יכול להתממש במגוון דרכים כגון עזיבת לקוחות, רגולציות חדשות ועוד. מדיניות ניהול סיכון המוניטין בקבוצת הבנק אושרה על-ידי ההנהלה והדירקטוריון ומיושמת ביחידות הקבוצה. אסטרטגיית ניהול סיכון המוניטין בקבוצת הבנק קובעת כי יש למנוע, למזער ולבקר את סיכוני המוניטין. בהתאם לכך, נקבעו יעדים כלל קבוצתיים ביחס לסיכון המוניטין ובפרט, הבטחת פיקוח וניהול אפקטיבי של סיכון המוניטין והגדרת מסגרת לבקרה פנימית, כאשר מטה השייך והפרסום מהווה גורם מרכזי במעגל הבקרה הראשון והחטיבה לניהול סיכונים מהווה מעגל בקרה שני לנושא, במטרה לקדם תרבות וערכים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכוני מוניטין. מסגרת הטיפול בסיכון המוניטין כוללת, בין היתר, מיפוי, מעקב וטיפול במוקדי סיכון מהותיים בצוות סיכון המוניטין שמתכנס תקופתית, מעקב אחר KRI, סקר סיכוני מוניטין ודיון ייעודי אחת לשנה. דירקטוריון הבנק וההנהלה אחראים לקידום סטנדרטים גבוהים של אתיקה ויושרה ולביסוס תרבות המדגישה את חשיבות הבקרה הפנימית.

3.9 סיכון רגולציה

סיכון רגולציה מתייחס להוראות רגולטוריות שטרם נכנסו לתוקף, ובא ידי ביטוי בשני היבטים עיקריים:

- אי הערכות ליישום הוראה או הערכות חלקית ליישום של הוראה רגולטורית מחייבת.
- הכבדת הנטל הרגולטורי, באופן העלול להביא לפגיעה ביכולת הבנק לעמוד בהתחייבויותיו, לממש ולמקסם את יעדי העסקיים, להציע ולספק שירותים בנקאיים מסוימים ו/או להצריך היערכות ליישום מורכב ומתמשך, ולביצוע השקעות טכנולוגיות ואחרות עתירות משאבים, הכרוכות בעלות ניכרת.

אסדרה ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

הבנק פועל בסביבה רגולטורית מורכבת, המתאפיינת בשינויים תכופים ובחוסר ודאות. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקיין אשר מפרסם הפיקוח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את הדרישות הרגולטוריות אשר חלות על פעילות הבנק ועל חברות הבנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק. פעילות של הבנק כפופה גם לדרישות רגולטוריות של רגולטורים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, רשות שוק ההון, הביטוח והחיסכון, רשות הגנת הפרטיות, רשות איסור הלבנת הון ורשות התחרות וכו'. הבנק וחברות הבת פועלים ומנהלים תהליכי עבודה ייעודיים וסדורים על מנת למפות ולאחר כל עדכון רגולטורי אשר צפוי לחול עליהם, ולהתאים את אופן פעילותם לכל דין רלוונטי.

דרכי ניהול סיכון רגולטורי

יחידת הרגולציה מעריכה ומנהלת את הסיכונים הרגולטוריים, על-ידי ניטור, זיהוי, איסוף המידע, הערכה, דיווח ומעקב ובקרה אחר ההתפתחויות הרגולטוריות בעת התהוותן. היחידה מהווה את הקשר בין היחידות הפנימיות בבנק לרגולטור במהלך התגבשות החקיקה, כך שתושמע ותשוקף דעתם של הגורמים המקצועיים הרלוונטיים, טרם התגבשות ההוראה הרגולטורית. בנוסף מספקת היחידה חוות דעת לפי העניין בדבר השפעת הרגולציה בהתהוות על ההתנהלות העסקית הצפויה של יחידות הבנק השונות. היחידה פועלת בשיתוף פעולה מלא עם היחידות המקצועיות הרלוונטיות בבנק וכן עם החברות הבנות והשלוחות, בארץ ובחו"ל, על מנת להבטיח יישום כלל דרישות הרגולציה באופן מלא ומיטבי. לעניין הציות להוראות הרגולטוריות, ממועד כניסת הרגולציה לתוקפה, ראה [סיכון הציות](#) לעיל.

בנוסף, יחידת הרגולציה מבצעת הליך ניטור שוטף אחר עדכוני רגולציה בינלאומית משמעותיים, בתחומים אשר עשויים להשפיע על פעילות הבנק בישראל ובחינת הצורך בהיערכות הבנק, חברות הבת ו/או שלוחותיו בחו"ל ליישומם.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [דוח ממשל תאגיד](#).

3.10 סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעותיות הנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאליים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולוועדות הרלוונטיים. במקביל עורכת המחלקה סט תרחישי קיצון בעלי הסתברות להתממשות עתידית, אף אם נמוכה, שלהערכתה עשויות להיות להם השלכות כלכליות ופיננסיות משמעותיות על המשק ועל הבנק. תרחישי הקיצון מתעדכנים מדי שנה בהתאם למפת הסיכונים, התרחישים מאושרים על-פי הנהלים על-ידי הגורמים המוסמכים לכך. בד בבד, המחלקה הכלכלית בוחנת שורה של "נורות אזהרה" שעשויות לאותת על עלייה בהסתברות לאירוע של תרחיש קיצון. דיווח על נורות האזהרה מבוצע באופן שוטף לצוות הנהלה לניהול סיכונים.

הבנק מתרגם את תנאי השוק בתרחיש להשפעה על פעילותו העסקית בהתאם לתחומי הסיכון השונים, ובוחן את ההשפעה על הרווחיות, ההון והלימות ההון תוך ניטור הסיכונים והמגזרים אשר עשויים להיות מושפעים מהשינויים הכלכליים במשק ובעולם, והתאמת מדיניותו ופעילותו הבקרה לפי צורך. בין היתר, הבנק בוחן את ניירות-ערך בתיק ההשקעות בישראל ובחו"ל, את החשיפה למוסדות פיננסיים זרים, וכן מוקדי סיכון בתיק האשראי העלולים להיות מושפעים מן ההתפתחויות ועומד באופן שוטף בדרישות הנזילות כנדרש מהוראות הפיקוח.

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה [פרק סקירה כלכלית ופיננסית](#) לעיל.

3.11 סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הינו סיכון לשינוי מהותי, עכשווי ו/או עתיד, לרווחים, להון, למוניטין, למעמד ו/או לאספקטים מהותיים אחרים, כתוצאה משילוב של אחד או יותר מהגורמים הבאים - שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, אסטרטגיה ומטרות אסטרטגיות שאינן תואמות את הארגון וסביבת פעילותו, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה, היעדר תגובה לשינויים ענפיים, כלכליים או טכנולוגיים וגורמים נוספים היוצרים את הסיכון.

הסיכון האסטרטגי הינו פונקציה של התאמת (או היעדר התאמת) המטרות האסטרטגיות של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג מטרות אלו, הקצאת המשאבים ואיכות היישום. ככזה, הסיכון הוא מידע צופה פני עתיד.

התוכנית האסטרטגית של הבנק הינה תוכנית רב-שנתית - המאשרת על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון - והנבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם, לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק ולשינויים ביעדי הבנק. במהלך שנת 2022 עודכנה התוכנית האסטרטגית בסיוע חברת ייעוץ בינלאומית מובילה, והבנק פועל ליישומה.

במסגרת תהליך התוויית התוכנית האסטרטגית מתבצעת בחינה כללית של עסקי התאגיד והסיכונים האסטרטגיים הרלוונטיים ונערך תהליך תכנון מקיף. תחת תהליך התכנון השנתי, בוחנת הנהלת הבנק כיצד תיראה תמונת העתיד התחרותית ובהתאם לתמונה זו, נבנות תכניות אסטרטגיות אשר נותנות מענה להיערכות הנדרשת לתמונת עתיד זו.

תהליך התכנון האסטרטגי השנתי מחולק לשלושה שלבים עיקריים; כל אחד מהשלבים מספק התמודדות עם היבט אחר של ניהול הסיכון האסטרטגי והערכתו:

שלב א' - זיהוי הסיכונים האסטרטגיים של הבנק בסביבת התחרות - בחינת הגורמים המשפיעים על היכולת התחרותית של הבנק ועל פוטנציאל הצמיחה העתידית לרבות בחינת מגמות בעולם ובישראל ותמונת מצב הבנק. בשלב זה ובהתאם לממצאים, הנהלה והדירקטוריון מגדירים את היעדים האסטרטגיים המרכזיים ודגשים נוספים שיש להתייחס אליהם במהלך הכנת התכניות האסטרטגיות.

שלב ב' - גיבוש התכנית האסטרטגית ואישורה - הבנק מגבש את כלל התכניות האסטרטגיות בהתאם לדגשים האסטרטגיים שהוגדרו, בסנכרון עם היעדים הפיננסיים, תוך תשומת לב להיבטי הסיכון. הפעילות מאותגרת על-ידי החטיבה לניהול סיכונים.

שלב ג' - יישום התכנון האסטרטגי - הטמעת אסטרטגית הבנק במפה אסטרטגית על-פי מתודולוגיית ה-BSC (Balance Score Card). הדגשים והתכניות האסטרטגיות של הבנק באים לידי ביטוי במפת ה-BSC. מפת ה-BSC מורכבת ממדדים ויעדים ברי-מידדה הנגזרים מהמטרות האסטרטגיות, שמטרתם להניע התנהגות וביצועים של היחידות השונות, ובאמצעותן ניתן לעקוב אחר יישום התכנית האסטרטגית וניטור הסיכון האסטרטגי. סטייה משמעותית מהיעדים שנקבעו במפת ה-BSC יכולה להוות אינדיקציה למימוש חלקי של התכנית האסטרטגית ולפיכך חשש לעלייה בסיכון האסטרטגי.

3.12. סיכון סביבתי

סיכונים סביבה

על בסיס הגדרות ארגון ה-NGFS (Network for Greening the Financial System) ובהתאמה הגדרות הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, סיכונים סביבתיים מתייחסים לסיכונים, המתעוררים כתוצאה מחשיפה של מוסד פיננסי ו/או הסקטור הפיננסי לפעילויות, שיש להן פוטנציאל לגרום להגרעה סביבתית, כמו זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, אובדן מגוון ביולוגי, בירוא יערות ואובדן מערכות אקולוגיות, או להיות מושפעות ממנה.

- לסיכונים הסביבתיים עלולה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על תאגידים בנקאיים והם עלולים להתבטא בשירשור למגוון הסיכונים שהם מנהלים באופן שוטף, כמו סיכון אשראי. הסיכון יכול להתממש במגוון דרכים, כמו למשל אם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שיידרש להסיר מפגע סביבתי או יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי. הסיכון אף עלול להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצב הפיננסי של לווה או השקעה בשל עלויות סביבתיות, שמקורן בקיום הוראות הנוגעות לאיכות הסביבה או בנזקים בגין הפרתן. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק של קשר ישיר או עקיף לגורם למפגע סביבתי אגב פעילותו העסקית.
- ניהול הסיכונים הסביבתיים מהווה חלק מניהול מכלול סיכונים האשראי וההשקעה של הבנק: במקביל למכתב המפקח בנושא סיכונים סביבתיים משנת 2009 ולצורך טיפול בהשפעת הסיכון הסביבתי על סיכון האשראי של לווים עסקיים גדולים ועל סיכון ההשקעה ביחס להשקעות גדולות קבע הבנק מסגרת לזיהוי, אפיין וניהול סיכונים סביבה. המתודולוגיה לזיהוי הסיכונים הסביבתיים כוללת, בין היתר, מיפוי פוטנציאל הסיכון הסביבתי לפי ענפי משק וכן ניתוח והתייחסות להיבטי סיכונים סביבתיים פרטניים ברמת לווה והשקעה במסגרת תהליכי הבחינה והאישור של בקשות אשראי והשקעה גדולות בענפים, שזוהו כחשופים לסיכון סביבתי מוגבר, כגון ענפים מתחומי הכרייה והחציבה, התעשייה, הפקת אנרגיה, שירותי ביוב, טיפול בפסולת וטיהור וענפים אחרים וכן במסגרת ניהול השוטף של הסיכון.
- לצד ניהול החשיפה לסיכון סביבתי בפעילות האשראי וההשקעות, גיבש הבנק מדיניות סביבתית כוללת וסדורה בהקשר פעילותו התפעולית. בנוסף, כחלק מתהליך ניהול והערכת התנהלות הסיכון הסביבתי קיבל הבנק הסמכה לתקן ISO 14001, אשר מתוקף מחדש כל שנה, בבדיקה מקיפה באמצעות חברה בינלאומית המוסמכת לנושא. תיאור נרחב של הפעילות בתחום הסביבה מוצג בדוח ESG של הבנק, המפורסם בכל שנה על-פי התקן המתקדם ביותר של GRI.
- הבנק או נושא משרה בכירה בו לא היו בתקופת הדיווח צד להליך משפטי או מנהלי מהותי בקשר עם איכות הסביבה.

סיכונים אקלים

משבר האקלים תופס מקום הולך וגובר בסדר היום העולמי. שינוי האקלים מייצר השפעות מזיקות וסיכונים, המכונים סיכונים אקלים. הגם שיש קשר וחיפה מסוימים בין סיכונים אקלים לסיכונים סביבה בהגדרתם המסורתית לעיל, הם אינם זהים.

- על פי ארגון ה-NGFS ובהתאמה הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, סיכונים אקלים למוסד פיננסי הם סיכונים המתעוררים עקב חשיפתו לסיכונים הנגרמים על-ידי שינוי האקלים או הקשורים אליו:
- סיכונים פיזיים (Physical Risks) - סיכונים כתוצאה מאירועי אקלים אקוטיים (אירועי קיצון) כמו הצפות, סערות, גלי חום/קור, שריפות ענק ו/או מתהליכים כרוניים, המתפתחים בהדרגה, כמו עלייה בטמפרטורות, קיטון במשקעים/מידבור, עלייה בגובה פני הים ואחרים.
- סיכונים מעבר (Transition Risks) - סיכונים המתעוררים אגב שיבושים הנגרמים בתהליך הטרנספורמציה וההתאמה של הכלכלה העולמית, המתחייב, על-פי הקונצנזוס המדעי והסכמי ועידת פריז מ-2016, על מנת להיאבק במקור לשינויי האקלים - מכלכלה המבוססת על פעילויות עתירות פליטות פחמן דו חמצני וגזי חממה אחרים לכלכלה דלת/מאופסת פליטות. הגורמים המניעים את התהליך הם שינויים ברגולציה, חקיקה ומדיניות ממשלתית, שינויים טכנולוגיים, שינויי שוק ושינויים בהעדפות צרכנים, שינויים בתחום הליטיגציה ועוד.
- סיכונים אקלים עלולים להתרגם לסיכונים הפיננסיים "מסורתיים" השונים שיש לבנק בפעילותו השוטפת, כמו סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון נזילות ואחרים וזאת דרך מגוון 'ערוצי תמסורת' מיקרו-ומקרו-כלכליים, שעלולים להשפיע לרעה על החוסן הפיננסי של עסקים, משקי בית ועל הכלכלה בכלל, וכן לסיכונים אחרים לבנק, כמו סיכון מוניטין, סיכון רגולטורי, סיכון משפטי ועוד. תחום סיכון האקלים נחשב כתחום מתפתח ומורכב, המגלם, בין השאר, סיכון סיסטמי רחב היקף (גלובלי), חסר תקדים, בעל טווח ההתממשות ארוך בהרבה מטווח התכנון העסקי שבו בנקים מורגלים וכזה המאופיין בחוסר ודאות מהותי
- בעולם, רשויות פיקוח ורגולטורים בנקאיים מרכזיים רואים בסיכונים אקלים אחד הנושאים המרכזיים בסדר היום וכבעל פוטנציאל לייצר השלכות מיקרו-ומקרו-יצבותיות בתרחישים עתידיים מסוימים ופועלים בהקשר זה, בין השאר, בפרסום דרישות וציפיות פיקוחיות בהקשר ניהול סיכונים אקלים וגילוי אודותם, בזיקה לעקרונות ה-TCFD⁽¹⁾, ערכת תרגילי ניתוח תרחישים ומבחני קיצון ועוד. במקביל, מסגרות ניהול סיכון האקלים בבנקים בעולם מתהוות ומתפתחות בשנים האחרונות והנושא תופס מקום מרכזי.
- בישראל, באוגוסט 2022 פרסם בנק ישראל עדכון להוראות הגילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל (ESG), המבטא דרישה להתייחסות רחבה יותר להיבטי סביבה ואקלים וכן לגילוי כמותי למדדים ויעדים בהם התאגיד עושה שימוש לניהול הסיכונים וההזדמנויות בהקשר זה. בדצמבר 2022 פרסם בנק ישראל טיוטה ראשונה לניהול בנקאי תקין בנושא "עקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים שקשורים לאקלים", המאמץ, הלכה למעשה, את מסמך העקרונות שפרסמה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS) ביוני 2022.
- הבנק מכיר בחשיבות ומרכזיות נושא שינוי האקלים ובהשלכות השליליות הפוטנציאליות, שעלולות להיות לו על הבנק בהיבט חשיפה לסיכונים פיננסיים ואחרים ועוקב מקרוב אחר ההתפתחויות ברגולציה ובפרקטיקה הבנקאית בהקשר זה. החל מהרבעון הראשון של שנת 2021 הבנק כולל את הסיכון הסביבתי, בדגש סיכון אקלים, ברשימת הסיכונים המתפתחים, אך בשלב זה, ביחס לסיכונים אחרים שהבנק חשף אליהם, לא סווג כמהותי. ראה פרק סיכונים מובילים ומתפתחים לעיל. בשלב זה מוקדם להעריך את פוטנציאל ההשפעה ארוכת הטווח של סיכונים אקלים על הבנק. כאשר לסיכונים בטווח הקצר - ההערכה הראשונית של הבנק היא, שאינו חשוף לחשיפות פיננסיות מהותיות כתוצאה מהתממשות סיכונים פיזיים או סיכונים מעבר וכי עיקר החשיפה בטווח זה מתמצה בהקשר סיכון המוניטין אגב חשיפה לסיכון מעבר בתיק האשראי העסקי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

- ב-2021, במסגרת צעדי התארגנות, בנה הבנק תכנית עבודה שנתית ורב-שנתית להקמת מסגרת מקיפה לניהול סיכון האקלים, המגלמת ראייה חוצת-סיכונים וחוצת קווי בקרה, והחל במימושה ההדרגתי. בשנת 2022 המשיך הבנק בפיתוח יכולות ובניית ידע והקנייתו לאורך הארגון, כפי שיפורט להלן. במהלך 2023 בכוונת הבנק לבחון ולבצע התאמות בתכניותיו להקמת מסגרת לניהול סיכון האקלים בעקבות הפרסום הצפוי של הוראת בנק ישראל בנושא.
- בהיבט ממשל תאגידי הוקמה בבנק בשנת 2022 פונקציה מקצועית ייעודית במשרה מלאה בתחום סיכונים אקלים וסביבה. הפונקציה הינה יחידה מקצועית מתמחה, האחראית על שילוב סיכונים אקלים, כמניעים (driver) של הסיכונים ה'מסורתיים' אליו חשוף הבנק בפעילותו התפעוליות והעסקיות, במסגרת ניהול הסיכונים, לאורך קווי הבקרה הקיימים, לצד צוות היגוי בין-חטיבית.
- בהיבט זיהוי והערכת החשיפה לסיכונים אקלים הבנק פועל כיום על בסיס הערכה, כי בטווח התכנון הפיננסי (3-1 שנים) עיקר החשיפה הינו בהקשר תיקי האשראי ובפרט לסיכון מעבר. על אף היות מדינת ישראל ממוקמת באזור של Hotspot אקלימי, ניסיון הבנק עד עתה בהקשר פגיעות לסיכונים פיזיים אקוטיים הינו מצומצם ביותר, הגם שהסיכון עלול להתממש ללא התראה. לגבי סיכונים פיזיים כרוניים התפיסה היא, שמדובר בסיכונים בטווח התממשות ארוך יותר ולא מיידית. בתוך כך הבנק פועל כבר לפיתוח יכולות זיהוי והערכה גם בהקשר סיכונים פיזיים.
- בהקשר הערכת סיכון המעבר בתיקי האשראי העסקי ביצע הבנק מהלך ברמת קוד ענף משק לזיהוי וסיווג מוקדי פעילות כלכליים, החשופים לסיכון מעבר שורשי (מובנה) מוגבר בגין פוטנציאל לשיבושים במודל העסקי שלהם וכתוצאה בחוסנם הפיננסי כתוצאה מתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות פחמן. זאת, על בסיס מחקר בנצ'מרק ובהתאמה למאפייני הפעילות הספציפיים של הבנק. תחומים אלו מתאפיינים בעצימות פליטות גזי החממה לאורך שרשרת הערך של המוצר/השירות ובמשקל מהותי במקורות הגלובליים לפליטות אלו. עבור כל תחום פעילות שזוהה בוצעו ניתוחי עומק פרטניים של גורמי סיכון המעבר, בחלוקה המקובלת - מדיניות/רגולציה, טכנולוגיה, שוק והעדפות צרכנים וליטיגציה/אחר. הטבלה להלן מציגה את חלקם של ענפי המשק, המסווגים במפת החום כבעלי חשיפה פיננסית שורשית מוגברת לסיכונים מעבר, בסך יתרות סיכון האשראי בבנק (סולו).

טבלה 3-31: סיכון אשראי בענפי משק בסיכון שורשי מוגבר במעבר לכלכלה דלת-פחמן (Transition Risk) - הבנק⁽¹⁾⁽²⁾

סך-הכל סיכון אשראי בענפי משק בסיכון מעבר מוגבר	תעשייה כימית, גומי ופלסטיק, מלט ופלדה ⁽⁶⁾	תחבורה והובלה ⁽⁵⁾	אספקת חשמל וגז ⁽⁴⁾	סקטור דלקים פוסיליים ⁽³⁾	
% מסך סיכון האשראי בישראל ובחו"ל					
6.32%	1.07%	3.07%	1.12%	1.06%	31.12.2022
6.84%	1.36%	3.33%	1.15%	1.00%	31.12.2021

- סיכון אשראי מאזני וחוף-מאזני על-פי הגדרתו בטבלה 'סיכון אשראי לפי ענפי משק' בפרק 'סיכון אשראי' לעיל.
- הנתונים מבוססים על סיווג לקוחות לענפי משק בבנק. סיווג זה אינו מזהה באופן חד ערכי תחומים ברלוונטיות לעולם המושגים בהקשר סיכון אקלים וסיכון מעבר בפרט. כך, למשל, פעילות חברות בתחום המלט, בתחום הפלדה, בתחום התחבורה החשמלית או בתחום ייצור חשמל על בסיס אנרגיות מתחדשות אינה מזהה ייעודית בענפי המשק. כתוצאה, הנתונים המוצגים מגלמים הטייה מסוימת כלפי מעלה.
- מפת החום הינה בסיס לזיהוי פשוט ומהיר יחסית של מוקדי סיכון. עם זאת, מפת הסיכון, והנתונים המובאים לעיל, אינם מבטאים הערכת סיכון לגבי לווים או השקעות ספציפיים - זו יכולה להיות גבוהה או נמוכה מההערכה ברמה הענפית וזאת בתלות בצעדי ההתאמה הספציפיים של כל לווה או השקעה. הבנק אינו צופה כי הסיכון במוקדי החשיפה לסיכון מעבר מוגבר יתממש בטווח המיידית באופן מהותי ואינו סבור כי התממשות הסיכון, ככל שתתרחש, תתרחש בבת אחת על פני הענפים.
- שרשרת הערך של סקטור הדלקים הפוסיליים (פחם, נפט וגז טבעי): ענפי המשק הפקת נפט גולמי וגז טבעי (לרבות הקמת תשתיות), כריית פחם והפקתו (חשיפה זניחה), תעשיית דלק ומוצרי נפט גולמי מזוקק, ומכירה קמעונאית של דלק.
- ענף המשק אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר (לרבות הקמת תשתיות), בניטרול מימון בתחום אנרגיות מתחדשות.
- ענפי המשק הובלה יבשתית, הובלה אווירית, הובלה ימית, מכירה, אחזקה ותיקון של כלי רכב, ליסינג תפעולי והשכרת כלי תחבורה, ולענף שירותי אוטובוסים, מוניות, רכבות ורכבלים.
- ענפי המשק תעשיית כימיקלים ומוצרים כימיים, תעשיית מוצרי גומי ופלסטיק, תעשיית מתכות בסיסיות, סוגים אחרים של כרייה וחציבה.

- בהתבסס על מפת החום גובשו יסודות ראשוניים למדיניות האשראי והשקעות של הבנק בהקשר ניהול סיכונים מעבר, המתייחסים בשלב זה לסקטורים החשובים ביותר לסיכונים אלו ובראשם סקטור הדלקים הפוסיליים. במסגרת זאת הבנק קיבל, בין השאר, החלטה, כי לא יממן/ישקיע בפרויקטים חדשים של חיפוש והפקת פחם ונפט. כמו-כן, הוחלט לצמצם בהדרגה את האחזקות בתיק הנוסטרו של הבנק בחברות העוסקות בפעילות פחם ונפט עד לאיפוס בסוף שנת 2026.
- מפת החום צפויה בהמשך להוות בסיס גם לזיהוי והערכה של היבטים פיננסיים של סיכונים אקלים בתהליך ניתוח בקשות אשראי מהותיות ברמת הלווה הספציפי, בענפים שזוהו כמוקדי סיכון מעבר, באופן שייקח בחשבון לא רק את החשיפה השורשית של הלווה לסיכון המעבר אלא גם את אופן ההיערכות של הלווה לסיכון וניהולו אותו.
- כלי מרכזי נוסף להערכת סיכונים אקלים הוא ניתוח תרחישים (scenario analysis) ומבחני לחץ (stress testing), אשר מתבצע על פני טווחי זמן החורגים בהרבה מטווחי התכנון הרגילים של בנקים וזאת על מנת להעריך את פוטנציאל ההשפעה ארוכת הטווח של סיכונים אקלים על הבנק, בדגש על השלכות אסטרטגיות ותחת מגוון תרחישים. בהמשך להודעת בנק ישראל, הבנק נערך לביצוע תרחיש אקלים רגולטורי אחיד ב-2023-2024. בשנת 2022 ביצע הבנק סקירת בנצ'מרק מקיפה בהקשר זה, המתייחסת לניסיון שנצבר בתחום בעולם עד כה. בתחום בניית תשתית נתונים רלוונטית, בדגש על סיכון פיזי, עשה הבנק התקדמות ביכולות איתור, הצגה וניתוח של מידע מרחבי על מיקום גיאוגרפי ביחס לביטחונות נדל"ן באשראי לדיור ובאשראי לבינוי ונדל"ן הוא ממשיך בבניית יכולות אלו.
- מתוך הכרה בחשיבות נדבך בניית הידע בתחום הייחודי של סיכונים אקלים לאורך הבנק המשיך הבנק גם בשנת 2022 להבנות את הידע ביחידות העסקיות וביחידות קו הבקרה השני, בדגש סיכון אשראי. הדרכות ייעודיות בנושא סיכון אקלים כסיכון פיננסי לבנק ניתנו לכל המק"לים באגף העסקי והמסחרי של הבנק, כמו גם לכלל האגליסטים של האשראי בקו הבקרה הראשון והשני.
- במסגרת מערך ניהול ההמשכיות העסקית בבנק, בהתייחס לסיכונים אקלים פיזיים, הבנק אימץ לתוך מסגרת תרחישי הייחוס שלו התייחסות והיערכות למזג אוויר קיצוני בהיבט הצפות ושריפות מתוך הערכה, כי לאירועים אלו תיתכן השפעה מהותית על תפקוד הבנק בעיקר באזורים ירושלים, גוש דן ובמישור החוף.
- בשנת 2023 מתכוון הבנק להיערך להמשך פיתוח מסגרת ניהול סיכונים אקלים במסגרות ניהול הסיכונים ה'מסורתיים' שלו, כאמור, תוך המשך מעקב צמוד אחד התפתחויות ברגולציה ובפרקטיקה הבנקאית בנושא, בישראל ומחוצה לה. בפרט, בקשר עם הרגולציה, הבנק מתכוון להיערך ליישום נב"ת סיכונים אקלים וביצוע תרחיש מערכתי אחיד בהובלת בנק ישראל.
- ניהול סיכונים אקלים מהווה נדבך משמעותי באסטרטגיית ESG של הבנק לתמיכה במעבר לכלכלה דלת פחמן. הבנק הגדיר יעדים ל-2030 בהיבטים של קידום סביבה ירוקה והתמודדות עם שינויי האקלים. למדדי ESG עיקריים יעדים לשנת 2030, גם בתחום הסביבה והאקלים, ראה [פרק מדדי ESG עיקריים - סביבה, חברה וממשל לעיל](#).

3.13 סיכון מודל

סיכון המודל הינו סיכון להשלכות שליליות העשויות לבוא לידי ביטוי בהפסד כספי או השפעות לא פיננסיות (קבלת החלטות עסקיות ו/או אסטרטגיות שגויות, פגיעה במוניטין של הבנק ועוד), כתוצאה מהחלטות המתקבלות מתוצרי מודלים שגויים או שימוש לא הולם בתוצרי המודל. מקורות הסיכון הם ליקויים אפשריים באיכות נתוני קלט, מתודולוגיית פיתוח, יישום טכנולוגי ושימוש עסקי.

סיכון המודל בקבוצה מנוהל על-ידי יחידת ניהול סיכון, יחידה ייעודית ובלתי-תלויה, המהווה מעגל בקרה שני לסיכון זה. מדיניות הקבוצה לסיכון מודל, פיתוח ותיקוף מודלים אושרה בהנהלת הבנק ובדירקטוריון. מדיניות הקבוצה מגדירה עקרונות לניהול סיכון מודל. ניהול סיכון המודל כולל תיקוף בלתי תלוי, מעקב אחר פעולות להפחתת הסיכון המבוצעות ביחידות השונות, הגדרת בעלי תפקידים, הגדרת תיאבון סיכון ואמידת הסיכון המצרפי. בהתאם להנחיית בנק ישראל משנת 2011, כל מודל בשימוש בבנק נדרש בתיקוף בלתי תלוי.

לאור העלייה באי הוודאות בשווקים כתוצאה משינויים מאקרו כלכליים, כדוגמת עליית האינפלציה והריבית ביחס לשנים הקודמות, הסיכון הפוטנציאלי משימוש במודלים עלה ולפיכך הוגבר ניטור סיכון המודל במודלים הרלוונטיים לצורך זיהוי החולשות ושיכוך הסיכון במודלים. בנוסף, למשבר הקורונה שהתרחש בשנים 2020-2021 צפוי כי תהיה השפעה ארוכת טווח על אופן והיקף פיתוח מודלים עתידיים המבוססים היסטוריה כדוגמת מודלים בתחום אשראי.

התפתחות עולם הבנקאות בנתונים ומודלים והשימוש הוגבר במודלים כחלק מתכניות העבודה של הבנק, עתיד לתרום לעלייה של סיכון המודל וכן מציב אתגרים בתחום ניהול סיכון המודל ובפיתוח מודלים חדשים. הטיפול באתגרים אלו מתבטא בתכנית העבודה של הקבוצה.

3.14. חומרת גורמי הסיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מהם. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים:

- **דרגת חומרה נמוכה** - הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין התממשות גורם הסיכון באירוע קיצון קטנה יותר מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל, כלומר אין פגיעה ביחס ההון רובד 1 בהשוואה לנקודת המוצא, והפגיעה השנתית ברווח באף אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, לא תעלה על 150% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל.
- **דרגת חומרה בינונית** - הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין התממשות גורם הסיכון באירוע קיצון עולה על הרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל ולכן גורמת לבנק לירידה ביחס ההון עצמי רובד 1 בהשוואה לנקודת המוצא, אך יחס ההון עצמי רובד 1 לא ירד אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון שהוגדרה (6.5%), או שהפגיעה ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, עולה על 150% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל אך נמוכה מ-250%.
- **דרגת חומרה גבוהה** - הפגיעה ברווח הממוצע השנתי בשנות המשבר בגין התממשות גורם הסיכון באירוע קיצון תגרום לירידה ביחס ההון אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון או שהפגיעה ברווח בלפחות אחת משנות המשבר בגין אירוע קיצון, עולה על 250% מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל.

כדי לכמת את השפעת גורמי הסיכון על הרווח ועל יחס ההון של הבנק, נבחנו, עבור מרבית הסיכונים, תרחישי קיצון מערכתיים ותרחישי גורם סיכון בודד וההשפעה החמורה ביותר מבין התרחישים משמשת לצורך טבלת גורמי סיכון. יצוין כי כימות זה מתייחס להשפעה על הון הבנק ויתכנו תרחישים הכוללים ירידה ברווח או הפסדים שהשפעתם על רווחיות הבנק אינה זניחה אולם השפעתם על הלימות ההון אינה מהותית ולפיכך יסווגו בדרגת חומרה נמוכה. בנוסף כאשר להערכת הבנק, המדדים הכמותיים אינם נותנים ביטוי מספיק לחומרת גורם הסיכון או כאשר אין אפשרות לקבוע בשיטות כמותיות מהימנות את רמת הסיכון של גורם סיכון מסוים, ניתן ביטוי להערכת הבנק.

כל גורם סיכון המופיע בטבלה שלהלן נבדק כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לגורמי סיכון נוספים המופיעים בטבלה. יחד עם זאת, בגורמי סיכון "מצב המשק בעולם" ו"מצב המשק בישראל" המופיעים בטבלה, נבחנו תרחישים מערכתיים האומדים את ההשפעה על הרווח ויחס ההון כתוצאה משילוב של מספר גורמי סיכון. נדגיש כי תרחישי הסיכון מדמים מצב של התממשות נזקים בלתי צפויים מעבר לרמה הצפויה של אירועי נזק במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.

הבנק מעריך את רמת הסיכונים גם בשיטה נוספת המבוססת על הערכות מומחה של רמת הסיכון המובנה, איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות והסיכון השיורי. הסיכון המובנה הינו הסיכון המצרפי הקיים בפעילות בה עוסק הבנק ומוגדר כהפסד פוטנציאלי מפעילות זו. הערכת הסיכון המובנה מתבצעת בראיה צופה פני עתיד וגם בראיית העבר אך מבלי להתחשב בתהליכי הניהול והבקורות. כדי לאמוד את הסיכון השיורי המביא בחשבון את תהליכי הניהול והבקורה, נוספו למודל הערכות מומחי תוכן במעגל הבקורה השני בדבר איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות. שילוב האמידה בשתי השיטות לכלל הערכת הסיכון השיורי הניתנת בטבלה להלן בסולם בן חמש דרגות חומרה, נעשה כהערכת מומחה המשקפת את הטיפול של מומחי התוכן בתחומים השונים והיא כפופה לכל ההסתייגויות האמורות לגבי מידע צופה פני עתיד. רמת הסיכון הנקבעת לכל גורם סיכון הינה המחמירה ביותר מבין שיטות ההערכה שתוארו לעיל.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 31 בדצמבר 2022

טבלה 32-3: טבלת חומרת גורמי הסיכון

השפעת הסיכון	גורם הסיכון	
סיכונים פיננסיים		
בינונית	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי*)	1.
בינונית	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות	1.1
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית/חשיפה לאשראי בענפי בינוי ונדל"ן*	1.2
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	1.3
נמוכה-בינונית	סיכון שוק	2.
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון ריבית	2.1
נמוכה	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	2.2
נמוכה-בינונית	סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	3.
נמוכה-בינונית	סיכון נזילות	4.
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
בינונית	סיכון תפעולי	5.
בינונית	מזה: סיכון סייבר	5.1
בינונית	מזה: סיכון IT	5.2
נמוכה-בינונית	סיכון משפטי	6.
סיכונים אחרים		
נמוכה-בינונית	סיכון מוניטין	7.
בינונית	סיכון אסטרטגיה ותחרות	8.
בינונית	סיכון רגולציה וחקיקה	9.
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל**	10.
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם	11.
בינונית	סיכון ציית	12.
בינונית	סיכון מודל	13.

* גורם סיכון זה מביא לידי ביטוי את השפעת הגידול המתגבר באשראי לענף הבינוי והנדל"ן ואת השפעתו על הסיכון בתיק.
 ** הסיכון עלה, אך בשלב זה עדיין נותר בטווח החומרה ה"בינונית". לפרטים נוספים ראה [גם פרק סיכונים מובילים ומתפתחים](#) לעיל.

4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שתיקרו מפורט בביאור 1 בדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2022. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

להלן פירוט האומדנים והערכות שנחשבים על-ידי הבנק כקריטיים:

הפרשה להפסדי אשראי

החל מיום 1 בינואר 2022, הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (ASC 326). בעקבות יישום כללים אלה הפרשה להפסדי אשראי מחושבת לפי ההפסד הצפוי לאורך חיי האשראי. בנוסף לכך, באומדן הפרשה להפסדי אשראי נעשה שימוש משמעותי במידע צופה פני עתיד שמסקף תחזיות סבירות ונתמכות לגבי אירועים כלכליים עתידיים. השפעת יישום התקן הסתכמה בגידול בסך של כ-546 מיליון ש"ח ביתר הפרשה להפסדי אשראי, אשר נזקפו לאחר השפעת המס ישירות ליתרת העודפים.

לפרטים נוספים בגין אימוץ לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא הפסדי אשראי צפויים (ASC 326) ראה [ביאור 1.1](#). בדוחות הכספיים לצורך קביעת נאותות הסיווג וההפרשה קיימים בבנק תהליכי עבודה מוסדרים וההחלטות מתקבלות בהתאם לסמכויות שאושרו. הפרשה להפסדי אשראי מחושבת עבור הלוואות וחיפוט אשראי חוץ-מאזניות וכן בגין אגרות-חוב מוחזקות לפדיון ונכסים פיננסיים אחרים הנמדדים לפי עלות מופחתת.

ככלל, חישוב הפרשה להפסדי האשראי הצפויים מוערך על בסיס קבוצתי כאשר הנכסים הינם בעלי מאפייני סיכון דומים. מאפיינים אלה כוללים ברמת הלקוח והעסקה, בין היתר: (1) דירוגי אשראי, פנימיים או חיצוניים; (2) היקף וסוגי הביטחונות המוקצים לעסקה; (3) משך חיי האשראי; (4) סוג הנכס הפיננסי. עבור אשראי לדיור מובא בחשבון גם משך הזמן ממועד הקמת העסקה.

הבנק אומד את הפסדי האשראי הצפויים בהתאם לשיטה מתקדמת המבוססת על אומדן כלכלי של תוחלת ההפסד הצפויה לאורך חיי האשראי (Life Time Expected Loss) באמצעות אומדן של רכיבי הפסד האשראי: ההסתברות לכשל (PD) וההפסד בהינתן כשל (LGD) ויתרת האשראי, המביאה בחשבון פירעונות וניצולים עתידיים של מסגרות חוץ-מאזניות (EAD), כולל התאמות מאקרו כלכליות והתאמות בגין גורמים איכותיים. נתוני השיטה מבוססים בעיקרם על מידע פנימי הקיים בבנק, במקרים בהם קיימות מגבלות של מידע שולבו הערכות מומחה.

ההתאמות המאקרו כלכליות מבוססות על תחזיות הבנק בקשר לפרמטרים מאקרו כלכליים, לרבות: שיעורי אבטלה, מדד המחירים לצרכן, מדד מחירי הדיור, תוצר לאומי גולמי, צריכה פרטית ושכר ממוצע במשק.

ההתאמות למודל בגין גורמים איכותיים מתייחסות, בין השאר, למאפיינים פוליטיים וסביבתיים, צמיחה מהירה באשראי, מדיניות ונהלי מתן האשראי של הבנק, לרבות שינויים באסטרטגיית מתן האשראי, תהליכי חיתום וגורמים נוספים. בנוסף בוצעו התאמות איכותיות בגין ענף הבינוי והנדל"ן וזאת לאור הגידול המהיר באשראי בענף ובגין הקלות בחיתום האשראי. ראה [פרק 3.2.4](#) להלן.

מדי רבעון מבוצע תהליך איתור של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים וכן נבחנים פרטנית כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי.

כאשר הבנק זיהה כי אין לנכס פיננסי מאפייני סיכון משותפים שדומים למאפייני הסיכון של נכסים פיננסיים אחרים, הבנק מעריך את הפרשה להפסדי אשראי עבור נכסים אלו על בסיס פרטני. נכסים פיננסיים אלו כוללים בעיקר אשראי מסחרי לא צובר שיתרתו החוזית מעל 1 מיליון ש"ח. הפרשה הפרטנית להפסדי אשראי נעשית בהתבסס על הערכת הנהלה לגבי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, לרבות חבויות בסעיפים חוץ-מאזניים. בתהליך ההערכה נסמכת הנהלה על מספר רב של שיקולים ואומדנים.

הבחינה הפרטנית מתייחסת למצבו העסקי של הלווה, לתזרימי המזומנים מפעילותו העסקית של הלווה, לערך ומועד המימוש הצפוי של הביטחונות הקיימים, לערך ומועד מימוש של ערבויות מצדדים שלישיים וכדומה. בהתאם לבחינה זו מבוצעת הערכה לגבי הסכום הניתן לגבייה ובהתאם נקבעים הסיווג המתאים של החוב וההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי, אשר מהווה את ההפרש בין סכום האשראי שניתן ללווה לבין הסכום הניתן לגבייה ממנו, מהוון בריבית החוב המקורית, או השווי הווגן נטו של הביטחונות העומדים כנגד החוב, בכל מועד דיווח.

בנוסף, הבנק נדרש להעריך את היקף החוב אותו לא ניתן לגבות במאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים) ולבצע מחיקה חשבונאית בגינו.

חלק מן הנתונים שבבסיס הבחינה הפרטנית, מבוססים על אומדנים ועל הערכות, ונסמכים על משתנים כלכליים אשר אינם בשליטת הבנק כגון, מצב כלכלי בשוק הישראלי ובשוקי העולם, שוקי פעילות של חברות ומוצריהן, שערי ריבית ומצב שוק ההון, מחירי נדל"ן ונכסים אחרים וביקושים בענף בארץ ובעולם ועוד. בקביעת הסכום הניתן לגבייה נלקחים מרווחי ביטחון שתכליתם לתת מענה למצבי אי ודאות באשר ליכולת פירעון האשראי ושווי הביטחונות. עם זאת, מכיוון שמדובר במשתנים כלכליים ואחרים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדן שנקבע.

בהקשר זה יצוין כי הבנק מיישם את הוראת מקור החזר ראשוני של בנק ישראל לפיה קביעת הסיווג המתאים לחוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לכשל נעשתה צפויה ברמה גבוהה, מתבססת על החוזק הצפוי של מקור החזר ראשוני לחוב (מקור החזר תזרימי שוטף, יציב, מופרד ובשליטת החייב), וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישוניים.

מדירות שווי הוגן

חלק מהמכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, ובהם אגרות-חוב בתיק הזמין למכירה, ניירות הערך בתיק למסחר, מניות שאינן למסחר לגביהן קיים שווי הוגן זמין ומכשירים פיננסיים נגזרים, נמדדים בדוחות הכספיים על-פי שווי הוגן. שווי הוגן של מכשיר פיננסי מוגדר כמחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה; כלומר, בעסקה שאינה מכירה כפויה או מכירה במהלך פירוק. לצורך הערכת השווי הוגן נעשה שימוש מירבי בנתונים נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק ומתקבל ממקורות בלתי תלויים. במקרים בהם אין נתונים נצפים לצורך מדידת השווי הוגן, נעשה שימוש בנתונים לא נצפים, נתונים אלה משקפים את ההנחות של הבנק והם כוללים מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה). סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
  - נתוני רמה 2: נתונים נצפים עבור נכס או התחייבות, במישרין או בעקיפין, שאינם מחירים מצוטטים הנכללים ברמה 1.
  - נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור נכס או התחייבות.
- היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הנתונים המשמשים למדידת שווי הוגן מסווגים לרמות שונות במדרג השווי הוגן, הבנק מסווג את מדידת השווי הוגן בכללותה לרמה הנמוכה ביותר של הנתון שהוא משמעותי למדידה בכללותה. בקביעת ערכי השווי הוגן הבנק מפעיל שיקול דעת מקצועי נאות. לצורך כך, הבנק גיבש תכנית לפיה יוגדר תהליך מובנה ומוסדר לקביעת שווי הוגן, במסגרתו פועלים ארבעה גורמים בלתי תלויים:
- הגורם העסקי - הגורם אשר אחראי לניהול המכשיר הפיננסי.
  - הגורם המתקף - הגורם שאחראי על תיקוף המודלים לחישוב השווי הוגן ועל תיקוף הנתונים וההנחות שמשמשות לצורך החישוב.
  - הגורם המבקר - הגורם שאחראי על ביצוע בקורות שוטפות על תהליך קביעת השווי הוגן.
  - הגורם המפקח - הגורם שאחראי על פיקוח אחר יישום תהליך קביעת השווי הוגן ברמה נאותה.

כמו-כן, הבנק הגדיר מגבלה על-פיה הוא לא יתקשר בסוג חדש של מכשיר פיננסי בסכום מהותי, וכן לא יגדיל סוג קיים, אם לא קיים לגביו הליך מובנה לקביעת השווי הוגן ברמה סבירה של ביטחון (להלן: "המכשירים החורגים"). בנוסף, נקבע כי במקרים בהם היקף המכשירים החורגים הגיע ל-75% מהמגבלה שנקבעה, הדבר יובא לידיעת הדירקטוריון וצוות ההנהלה לניהול סיכונים אשר יגבש תכנית לצמצום היקף המכשירים החורגים. השווי הוגן של אגרות-חוב הנסחרות בחו"ל, מבוסס על ציטוטי מחירים של ספקי מחירים בינלאומיים, אשר הינם בלתי תלויים בתאגידים ובממשלות המנפיקים. ספקים אלה הינם חברות בינלאומיות מובילות, אשר מספקות שירותי ציטוט ושיעור למוסדות פיננסיים מובילים בעולם. בהתאם ל-ASC 820-10 (FAS 157) בדבר מדירות שווי הוגן, נדרש הבנק לשקף את סיכון האשראי ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) בהערכת השווי הוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר נמדדים בשווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, ושל הצד הנגדי בעסקה. לפרטים נוספים ראה [ביאור 32](#) בדוחות הכספיים.

התחייבויות לזכויות עובדים

חלק מההפרשות בגין התחייבויות הבנק בקשר עם יחסי עובד-מעביד מבוססות, בין היתר, על חישוב אקטוארי. הפרשות אלו כוללות, התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים שפרשו לפני גיל הפרישה החוקי, וכן התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים פעילים שצפוי שיפרשו בתנאי פרישה מועדפים לפני גיל הפרישה הקבוע בחוק והתחייבות בגין פיצויי פיטורין. בנוסף, נכללות התחייבות לזמן ארוך במהלך תקופת העסקה כדוגמת מענק יובל, והטבות לעובדים בעת פרישה ולאחר פרישה.

סכום ההתחייבויות, המחושבות על בסיס אומדנים אקטואריים בבנק, ליום 31 בדצמבר 2022 הגיע לסך של כ-4,489 מיליון ש"ח. ההתחייבויות מהוות בשיעור היוון ריאלי של 1.71% לשנה, על בסיס תשואת אגרות-חוב ממשלתיות בישראל צמודות למדד בתוספת מרווח השווה להפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית למועד הדיווח, כפי שנקבע על-ידי הפיקוח על הבנקים.

חישובים אקטואריים מתבססים ברובם על הנחות ואומדנים, המתבססים על הערכות ההנהלה והחלטותיה, ניסיון עבר וסטטיסטיקות שונות כגון לוחות תמותה, שיעורי עזיבת עובדים ושיעור שינוי ריאלי בשכר על פני זמן וכדומה. אומדנים והנחות אלו נסקרים באופן שוטף. שינוי במאפיינים האקטואריים השונים יביא לתוצאות שונות מאלה שמתקבלות כיום. כך לדוגמה, גידול של 1% בשיעור ההיוון יגרום להקטנת ההתחייבויות בסך של כ-344 מיליון ש"ח וקיטון של 1% בשיעור ההיוון יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-407 מיליון ש"ח. כמו-כן, גידול של 1% באומדן לשיעור עליית השכר השנתי יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-248 מיליון ש"ח וקיטון של 1% באומדן לשיעור עליית השכר השנתי יגרום להקטנת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-212 מיליון ש"ח. גידול של 1% באומדן השנתי לשיעור העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-200 מיליון ש"ח וקיטון של 1% באומדן השנתי לשיעור העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להקטנת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-195 מיליון ש"ח.

לפרטים בדבר עדכון הנחות אקטואריות בגין שינוי אומדן עלות תכנית פרישה במהלך שנת 2022, ראה [ביאור 22](#) בדוחות הכספיים. הערכת האקטואר עבור התקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2022 בגין ההתחייבות לזכויות עובדים מצורפת לדוחות אלה.

התחייבויות תלויות

קבוצת הבנק הינה צד להליכים משפטיים שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וצדדים שלישיים שונים שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה. הנהלת הבנק כללה בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים צפויים, וזאת בהתבסס על חוות דעת משפטיות. ברוב ההליכים המשפטיים, מתקבלות חוות דעת מיועצים משפטיים חיצוניים לקבוצת הבנק, שנבדקות על-ידי היועצים המשפטיים המועסקים בבנק. הערכות אלה של יועצים משפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם, בהתחשב בשלב שבו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים בארץ ובעולם.

עריכת אומדנים לגבי הפרשות בהליכים משפטיים, כרוכה ברמה גבוהה מאוד של שיקול דעת וזאת בהשוואה לסוגי הפרשות אחרים. כאשר ההליכים הם בשלבים ראשוניים, הקביעה האם קיימת בכלל מחויבות לבנק, יצירת טווחי אומדנים וקביעת הסתברויות לכך שהבנק יאלץ לשאת בעלויות בגין אותה מחויבות, כרוכים באי ודאות משמעותית, וכאשר מדובר בעניין שבו לא מתנהל במועד הדיווח הליך שיפוט (לרבות טענות או אימונים בהגשת תביעה משפטית) אי הוודאות גדלה עוד יותר.

עם התקדמות ההליך, הנהלת הבנק ויועציה המשפטיים מעריכים מדי רבעון האם נדרש לכלול או לעדכן הפרשות בגין ההליך, תוך עדכון האומדן שבוצע בתקופת הדיווח הקודמת. ככל שמתקדם ההליך, דיוק האומדנים גדל, אולם סכום ההפרשה עדיין רגיש לשינויים בהנחות. לקבוצת הבנק עשויה להיות קיימת חשיפה גם לאימונים בתביעות שטרם הוגשו. בהערכת הסיכון ביחס לחשיפות אלה נסמכת קבוצת הבנק על הערכות של הנהלה והגורמים המטפלים בחשיפה, תוך הבאה בחשבון של מהותיות וקונקרטיים האיום, וסיכויי ההצלחה של תביעה (אם תוגש) ותוצאותיה האפשריות.

ברוב המקרים קיים טווח רחב של תוצאות לכל הליך משפטי. בנוסף יש להביא בחשבון, כי בתחום המשפטי אין אפשרות במרבית המקרים לקיים הערכה "ודאית" או "קרובה לוודאית", וזאת לא רק בשלבים הראשונים של חיי התובענה או ההליך האחר, אלא עד וסמוך לקבלת פסק-הדין, או סיומו של ההליך האחר. ולפיכך, תוצאות ההליך עלולות להיות שונות, לעיתים אף באופן מהותי, מההערכה שנקבעה לגביה.

הבנק ויועציו המשפטיים עומדים בפני קשיים גדולים עוד יותר מהרגיל, בהערכת תוצאות הדיון המשפטי בתובענות ייצוגיות, וביתר שאת בשלב שבו בית המשפט טרם החליט האם לקבל את הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, או לדחותה.

בהתחשב באמור לעיל, ובהתחשב בסכומים המהותיים הנקובים בתובענות ייצוגיות, ובאי הוודאות המשמעותית הכרוכה ביכולת האמידה, התקדמות בדיון בהליך כזה עלולה, מעת לעת, להשפיע באופן מהותי לרעה על תוצאות קבוצת הבנק בתקופת דיווח רבעונית או שנתית כלשהי בה התברר ההליך.

מסים על הכנסה

ההכרה במסים נדחים הינה בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מס. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על הפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו עד תאריך המאזן.

נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים, הטבות מס והפרשים זמניים הניתנים לניכוי מוכר בספרים כאשר יותר סביר מאשר לא (more likely than not) שבעתיד תהיה הכנסה חייבת, שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

הבנק מיישם את הטיפול החשבונאי שנקבע במסגרת FIN48 בדבר חוסר ודאות במסים על הכנסה. בהתאם להוראות אלה, הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על-ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%.

ירידת-ערך ניירות-ערך

ירידת-ערך והפרשה להפסדי אשראי בגין אגרות-חוב זמינות למכירה

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם נדרש להכיר בירידת-ערך או הפסד אשראי בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לגביהן השווי ההוגן נמוך יותר מהעלות המופחתת (נמצאות בפוזיציות הפסד).

1. נדרש להכיר בירידת-ערך של אגרות-חוב זמינות למכירה כאשר בכונת הבנק למכור אותן או כאשר צפוי שהבנק ידרש למכור אותן לפני השבת ערכן. במקרה זה תופחת העלות המופחתת לשווי ההוגן.

2. נדרש להכיר בהפסד אשראי כאשר השווי ההוגן של אגרות-חוב זמינות למכירה נמוך מהעלות המופחתת, וירידת הערך מקורה בהפסד אשראי. לצורך הבחינה האם קיים הפסד אשראי בגין אגרות-חוב הבנק מבצע בחינה איכותית האם קיימים אינדיקטורים לכך שקיים הפסד אשראי, בין השאר: דירוג המנפיק, שיעור ירידת הערך מתחת לעלות המופחתת והרעה במצבו העסקי של המנפיק. ככל שתוצאת הבחינה האיכותית היא שקיים הפסד אשראי, מחושבת הפרשה להפסדי אשראי באמצעות היוון תזרימי המזומנים הצפויים מאגרות-החוב. יודגש כי בכל מקרה לא תוכר הפרשה להפסדי אשראי שגבוהה מפער בין העלות המופחתת לשווי ההוגן.

שיעור שווי הוגן וירידת-ערך מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין

מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, נמדדות לפי עלות בניכוי ירידת-ערך, אם קיימת, בתוספת או בניכוי שינויים במחירים נצפים בעסקות רגילות בהשקעות דומות או זהות של אותו מנפיק. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשינויים במחירים נצפים כאמור, נזקפים לדוח רווח והפסד. בהמשך לאמור לעיל, הבנק מבצע בכל תקופת דיווח בחינה האם בוצעו עסקות רלוונטיות עבור מניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, אשר נדרש לעדכן בגינן את הערך בספרים של המניות שמחזיק הבנק. ככל שרלוונטי, שווי של ההשקעה במניות אלו מעודכן בהתאם לכללי החשבונאות. כמו-כן, בכל תקופת דיווח מבצע הבנק הערכה איכותית המביאה בחשבון אינדיקטורים לירידת-ערך על מנת להעריך האם חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין. אם לפי הערכה זו חלה ירידת-ערך של ההשקעה במניות, הבנק מעריך את השווי ההוגן של ההשקעה במניות לצורך קביעת סכום ההפסד מירידת-ערך.

4.2. בקורות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקורות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית.

ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (רשות ניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-COSO 2013 Committee of Sponsoring Organization of the Treadway Commission. כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקורות העיקריות. הבנק ביצע עבור שנת 2022 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקורות העיקריות עבור השנה השוטפת.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 בדצמבר 2022 את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2022 לא אירע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

דב קוטלר
המנהל הכללי

ראובן קרופיק
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 8 במרץ 2023

5. דוח הדירקטוריון והנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון והנהלה של בנק הפועלים בע"מ (להלן, "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

הנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקורות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקות מבוצעות בהתאם להרשאות הנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, הנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים ביצוע, לרבות ביצוע ניהול בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2022, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO 2013). בהתבסס על הערכה זו, הנהלה מאמינה כי ליום 31 בדצמבר 2022, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

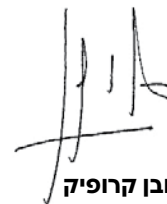
האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2022 בוקרה על-ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק, זיו האפט רואי חשבון וסומך חייקין רואי חשבון, כפי שצוין בדוח שלהם, בעמוד מספר 101, אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2022.

גיא כליף
חבר הנהלה, חשבונאי ראשי

דב קוטלר
המנהל הכללי

ראובן קרופיק
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 8 במרץ 2023

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

איגוח

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות המשקפות את התזרימים הצפויים בגין הלוואות שקובצו יחדיו.

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האיגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל 2/באזל 3

תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 1

הון רובד 1 - הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הסכמי רכש/מכר חוזר

הסכמים לרכישה או מכירה של ניירות-ערך בתמורה למזומן או ניירות-ערך, כאשר בעת העסקה מסכימים המוכר והקונה לבצע עסקה חוזרת, הפוכה מזו שבוצעה לראשונה, במועד ובמחיר מוסכמים מראש.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע

הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האיגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter

מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

B2B

Business To Business

פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

CVA

Credit Valuation Adjustment

חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act

חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation

התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

FINMA

Swiss Financial Market Supervisory Authority

הרשות המפקחת על המוסדות הפיננסיים בשוויץ.

GRI

Global Reporting Initiative

תקן בינ"ל לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process

תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country

ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio

היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

MTM

Mark to Market

שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Nonperforming Loan

אשראי פגום שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk

מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

<p>ח</p> <p>חובות בסיווג בעייתי 119</p> <p>חובות פגומים 230, 229, 226, 214, 212, 210, 206, 205, 202, 147, 55</p> <p>246</p> <p>י</p> <p>יעד הון 170, 41</p> <p>ירידת-ערך 263, 144, 142, 125, 123, 122, 121, 118, 113, 95, 38</p> <p>מ</p> <p>מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 219, 218, 217, 185, 103, 48, 47, 45</p> <p>289, 267, 222, 221, 220</p> <p>מגזרי פעילות פיקוחיים 198, 197, 196, 194, 192, 191, 103, 61, 45, 13</p> <p>216, 215, 214, 213, 212, 210, 208, 207, 206, 205, 204, 202, 200, 199</p> <p>304, 221, 220, 219, 217</p> <p>מדינות זרות 38</p> <p>מדיניות חשבונאית 124, 123, 122, 121, 120, 119, 118, 117, 116, 115, 103</p> <p>129, 128, 127, 126, 125</p> <p>מדיניות ניהול סיכונים 50, 49</p> <p>מימון ממונף 74, 72, 15</p> <p>מינוף 173, 172, 171, 170, 169, 168, 167, 116, 103, 44, 23, 19, 14, 8</p> <p>מסגרות אשראי 312, 238, 37</p> <p>מפקידים גדולים 305, 300</p>	<p>א</p> <p>איגוח 375</p> <p>אנשים קשורים 280</p> <p>אשראי לציבור 106, 103, 67, 60, 59, 58, 57, 56, 55, 35, 31, 21, 20, 18</p> <p>206, 205, 202, 198, 197, 194, 150, 148, 147, 146, 145, 143, 114, 110</p> <p>230, 229, 228, 227, 226, 225, 224, 223, 221, 220, 219, 214, 212, 210</p> <p>246, 244, 242, 241, 240, 239, 238, 237, 236, 235, 234, 233, 232, 231</p> <p>301, 299, 297, 295, 293, 291, 264, 262, 258, 257, 256, 255, 248, 247</p> <p>375, 326, 321, 319, 317, 316, 314, 307, 304</p> <p>ג</p> <p>גידור 334, 190, 188, 171, 130, 129, 128, 122, 77, 76, 64, 63, 53, 49, 29</p> <p>341, 340</p> <p>ד</p> <p>דיבידנד 167, 150, 130, 128, 127, 114, 113, 112, 111, 72, 41, 40, 21, 14</p> <p>363, 332, 264, 263, 168</p> <p>ה</p> <p>הון אנושי 283, 267</p> <p>הון והלימות הון 43</p> <p>הון מניות 342, 139, 112, 111</p> <p>היוון עלויות תוכנה 124</p> <p>הלבנת הון 308, 305, 300, 274, 273, 182, 87, 85, 84, 27</p> <p>הלוואות לדיור 116, 70, 68, 60, 59, 56, 55, 54, 43, 41, 36, 35, 21, 14</p> <p>204, 202, 197, 196, 194, 170, 168, 147, 146, 133, 132, 121, 120, 119</p> <p>232, 231, 229, 228, 226, 225, 224, 221, 220, 219, 217, 212, 210, 205</p> <p>308, 307, 295, 294, 285, 284, 276, 269, 238, 235, 234</p> <p>300, 181, 180, 179, 178, 177, 176, 150, 86, 48, 27</p> <p>הליכים משפטיים</p> <p>הסכם שכר 288, 159</p> <p>הפרשה לירידת-ערך 152</p> <p>הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 230</p> <p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 319, 149, 141, 31</p> <p>ו</p> <p>ועדת שטרומ 306</p> <p>ז</p> <p>זכויות עובדים 166, 165, 164, 163, 162, 161, 160, 159, 126, 113, 103, 77</p> <p>263</p>
--	--

נ

נגזרים 110, 103, 94, 78, 76, 67, 60, 59, 52, 47, 40, 37, 30, 29, 14, 8
 , 188, 187, 186, 185, 175, 171, 161, 131, 130, 129, 128, 123, 122, 119, 113
 , 247, 246, 244, 242, 241, 240, 237, 236, 235, 216, 207, 199, 190, 189
 , 314, 304, 303, 302, 298, 288, 263, 262, 254, 253, 252, 250, 249, 248
 375, 326, 325, 324, 323, 322, 321, 318, 317, 316
נזילות 190, 184, 173, 92, 88, 81, 80, 79, 66, 52, 51, 49, 41, 23, 19, 13
 307

ניהול סיכונים 359, 308, 50, 49

ניירות-עקר 67, 66, 60, 59, 49, 44, 40, 39, 37, 35, 29, 21, 18, 17, 14
 , 143, 129, 124, 123, 122, 119, 115, 114, 113, 110, 103, 96, 95, 87, 85, 81
 , 207, 199, 191, 188, 184, 183, 178, 174, 172, 162, 154, 147, 146, 145, 144
 , 257, 256, 255, 250, 249, 248, 247, 246, 241, 240, 224, 223, 218, 216
 , 296, 283, 280, 279, 278, 276, 274, 272, 271, 264, 263, 262, 260, 258
 , 338, 336, 335, 333, 323, 321, 317, 316, 314, 308, 306, 305, 303, 302
 375, 364, 347, 340, 339

נכסים אחרים 224, 223, 155, 153, 147, 146, 120, 113, 110, 103, 60, 59
 322, 317, 316, 314, 263, 262, 258, 257, 256, 255, 241, 240, 237, 236
נכסי סיכון 207, 206, 205, 202, 199, 198, 197, 194, 168, 82, 43, 23
 216, 214, 212, 210

ס

סייבר 351, 348, 282, 92, 83, 49, 23, 8

סיכון אשראי 56, 54, 52, 49, 45, 43, 37, 36, 31, 27, 23, 21, 15, 14, 13
 , 123, 119, 103, 94, 92, 90, 88, 74, 72, 71, 70, 67, 66, 64, 63, 62, 61, 60
 , 228, 227, 226, 225, 224, 223, 190, 172, 171, 168, 158, 148, 147, 146
 , 248, 247, 246, 239, 238, 237, 236, 235, 234, 233, 232, 231, 230, 229
 319, 294, 291, 288, 258, 257, 256, 255

סיכונים אחרים 92

סיכון מוניטין 92, 88, 86, 49, 27, 23, 13

סיכון מימון 79

סיכון נזילות 190, 92, 88, 79, 49, 23, 19, 13

סיכון סביבתי 88, 27, 13

סיכון רגולטורי 88, 87, 49, 23

סיכון ריבית 92, 76, 75, 49, 41, 23

סיכון שוק 190, 123, 94, 92, 88, 75, 49, 27, 23, 13

סיכון תפעולי 190, 168, 92, 88, 82, 81, 49, 43, 27, 23, 13

ע

עמלות 134, 133, 132, 119, 118, 108, 103, 45, 32, 31, 28, 20, 19, 14
 , 215, 213, 212, 208, 207, 206, 204, 200, 199, 198, 196, 192, 182, 178
 , 304, 301, 299, 297, 295, 293, 291, 269, 261, 260, 221, 220, 219, 218
 322, 321, 315, 313, 307

ענפי משק 292, 89, 88, 74, 64, 63, 60, 53, 52, 45, 39, 36, 15, 14

פ

פחת והפחתות 134, 125, 34

פיקדונות הציבור 197, 194, 183, 155, 129, 110, 103, 40, 39, 35, 21, 14
 , 244, 242, 241, 240, 221, 220, 219, 214, 212, 210, 206, 205, 202, 198
 , 301, 299, 297, 293, 291, 280, 262, 260, 258, 257, 256, 255, 248, 247
 326, 324, 323, 317, 316, 314, 304

צ

צדדים קשורים 260, 259, 258, 256

ר

רגולציה 294, 183, 92, 89, 87, 86, 27, 13

רווח למניה 315, 313, 141, 128, 108, 103

ש

שווי הוגן 123, 122, 117, 115, 109, 103, 95, 94, 79, 76, 52, 40, 33, 29, 15
 , 199, 190, 189, 188, 187, 184, 163, 145, 144, 143, 142, 141, 140, 130
 318, 255, 254, 253, 252, 251, 250, 249, 248, 247, 246, 229, 216, 207

ת

תגמול 285, 276, 275, 273, 267, 183, 181, 162, 161, 160, 126, 112, 111

373, 368, 364, 354, 350, 348, 347, 346, 333

תיק בנקאי 77, 76

תיק למסחר 38

תשואה להון 285, 161, 160, 18

תשלום מבוסס מניות 263, 260, 259, 167, 134, 126, 113, 112, 111, 103
 276, 275, 273